

Rīgas pilsētas
sabiedrības integrācijas
programma
2012.–2017. gadam

Rīga 2012

APSTIPRINĀTA
ar Rīgas domes 25.09.2012.
lēmumu Nr.5252

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programma 2012.–2017.gadam

Saturs

Dokumentā lietotie saīsinājumi.....	3
Ievads	4
Sabiedrības integrācijas nozares vispārīgs raksturojums	6
Normatīvā un institucionālā bāze	6
Rīgas pilsētas situācijas analīze sabiedrības integrācijas jomā.....	11
Līdzdalības iespējas pašvaldībā	15
Līdzdalība lēmumu pieņemšanā un īstenošanā, NVO un iedzīvotāju iesaistīšanās pašvaldības darbībā	15
Brīvprātīgais darbs pašvaldībā.....	18
Jauniebraucēju iekļaušanās.....	19
Informācijas pieejamība pašvaldībā	21
Informēšana par notiekošo pašvaldībā.....	21
Pilsoniskā izglītošana	22
Izglītība.....	24
Izglītības iestāžu raksturojums	24
Pilsoniskā audzināšana.....	28
Starpkultūru dialoga sekmēšana un iecietības veicināšana.....	29
Latviešu valoda	31
Izglītības pieejamība.....	32
Jauniebraucēju bērnu iekļaušanās izglītības procesā.....	35
Kultūra. Sports. Lietderīga brīvā laika pavadīšana	36
Kultūras iestāžu raksturojums.....	36
Kultūras pieejamība	36
Kultūras mantojuma saglabāšana un starpkultūru dialoga veicināšana	38
Sports.....	39
Brīvā laika pavadīšanas iespējas	40
Sociālā iekļaušana	42
Sociālā atbalsta iestāžu raksturojums	42
Sociālā palīdzība un sociālo pakalpojumu pieejamība.....	42
Nodarbinātības jautājumi.....	49
Veselības aprūpes pieejamība, veselības veicināšana un slimību profilakse	50
Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas SVID analīze.....	52
Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas ieviešanas uzraudzība un novērtēšana.....	53
Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas īstenošanas rīcības plāns 2012.–2014.gadam.....	54

Dokumentā lietotie saīsinājumi

APC – Rīgas domes Apmeklētāju pieņemšanas centrs

ES – Eiropas Savienība

IKSD – Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments

IZM – Izglītības un zinātnes ministrija

ĪD – Rīgas domes Īpašuma departaments

LD – Rīgas domes Labklājības departaments

LVA – valsts aģentūra „Latviešu valodas aģentūra”

MVD – Rīgas domes Mājokļu un vides departaments

NVO – nevalstiskās organizācijas

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

RCB – Rīgas Centrālā bibliotēka

RD – Rīgas dome

RD iestādes – Rīgas domes struktūrvienības un padotības iestādes

RIIMC – Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskais centrs

RSD – Rīgas Sociālais dienests

SAC – sociālās rehabilitācijas institūcijas pilngadīgām personām

SAN – Rīgas domes Sabiedrisko attiecību nodaļa

SD – Rīgas domes Satiksmes departaments

SKDS – SIA „Sociāli korelatīvo datu sistēmas”

Ievads

Sabiedrības integrācijas jautājumi ir aktuāli Eiropā jau vairākus gadu desmitus, arī Latvijā par šiem jautājumiem ir daudz diskutēts kopš 20.gadsimta 90.gadiem. Ņemot vērā gan ģeopolitiskās pārmaiņas, gan to, ka ir pieaugusi cilvēku mobilitāte, iekļaušanās jaunā situācijā un vidē ir aktuāla daudzām pasaules valstīm un iedzīvotājiem.

2001.gadā tika izstrādāta valsts programma „Sabiedrības integrācija Latvijā”, arī vairākās pašvaldībās aizvadīto desmit gadu laikā tika izstrādātas sabiedrības integrācijas programmas, kuru īstenošanā ir ņemta vērā šo pašvaldību situācija sabiedrības integrācijas jomā. Tomēr kopš valsts programmas „Sabiedrības integrācija Latvijā” stāšanās spēkā starptautiskā līmenī attiecībā uz integrācijas procesu ir izvirzītas jaunas prioritātes, kas ir vērstas uz cilvēktiesību normu ievērošanu, diskriminācijas aizliegumu, vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu, mazākumtautību tiesību aizsardzību, starpkultūru dialoga veicināšanu un jauniebraucēju integrāciju.

Rīgā līdz 2010.gadam notika atsevišķu sabiedrības saliedēšanas aktivitāšu īstenošana dažādās jomās, bet sabiedrības integrācijas jautājumi kopumā netika skatīti kā pašvaldības politikas virziens. Lai īstenotu mērķtiecīgu sabiedrības integrācijas politiku Rīgā un stiprinātu iedzīvotāju piederības sajūtu savai pilsētai, nepieciešams nodrošināt konsekvēntu un mērķtiecīgu sabiedrības integrācijas politikas procesu koordinēšanu Rīgas pilsētas pašvaldības līmenī. Tādējādi tiktu ņemta vērā situācija Rīgas pilsētas pašvaldībā un vienlaikus tiktu ievērotas starptautisko organizāciju prasības.

Sabiedrībā pastāv neiecietīga attieksme pret atšķirīgo, iedzīvotāji nav informēti par savām tiesībām diskriminācijas gadījumos, nav izveidoti atbalsta pasākumi jauniebraucēju iekļaušanai sabiedrībā – šī ir tikai daļa no jautājumu loka, kas būtu jārisina arī Rīgas pilsētas pašvaldībā.

Lai veicinātu sabiedrības integrācijas procesu – pozitīvas un tolerantas attiecības starp dažādām sociālajām un etniskajām grupām, nepieciešams īstenot sabiedrības izglītošanas pasākumus, īpaši pilsoniskās izglītošanas pasākumus, sākot šo darbu jau izglītības iestādēs. Vienlaikus nepieciešams organizēt iedzīvotājiem kopīgus izglītojošus, attīstošus un radošus pasākumus, kuros piedalās dažādas sabiedrības grupas, uzsverot, ka **sabiedrības integrācija ir dinamisks, sabiedrību vienojošs un iedzīvotāju savstarpējās sapratnes divvirzienu process**, kurā visi sabiedrības locekļi piedalās kā līdzvērtīgi partneri un visiem sabiedrības locekļiem ir nodrošinātas iespējas **konstruktīvi līdzdarboties, sabiedrībā tiek veicināti starpkultūru kontakti un sekmēta vienlīdzība. Šis process aptver visas dzīves jomas – ekonomisko, sociālo, kultūras, pilsonisko un politisko jomu, un tas turpinās ilgu laiku.** Sabiedrības dažādība – dažādu etnisko, reliģisko, sociālo, vecuma u.c. grupu sadarbība – tiek uzsvērtā kā bagātība, nevis apdraudējums.

Sabiedrības integrācijas **mērķis** galvaspilsētā ir sekmēt saliedētas sabiedrības veidošanos, kurā tiek ievērotas demokrātiskas valsts vērtības un veidota noturīga piederības sajūta Rīgai, nodrošinot augstu sabiedrības locekļu līdzdalības un sadarbības līmeni.

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programma un rīcības plāns balstās uz šādiem pamatprincipiem: **līdzdalība, sadarbība, piederība, saliedētība.**

Ņemot vērā Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2025.gadam izvirzītos mērķus, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam prioritātes, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018.gadam rīcības plānā paredzētos pasākumus, kā arī Eiropas Savienības un Eiropas Padomes dokumentus integrācijas jomā, Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmā 2012.–2017.gadam ir ietverti jau uzsāktie sabiedrības **integrācijas politikas attīstības virzieni**:

- izglītības, kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanas iespēju pieejamības veicināšana;
- sociālās iekļaušanās veicināšana;
- līdzdalības un informācijas pieejamības pašvaldībā veicināšana.

Tiek izvirzīti arī **jauni** sabiedrības integrācijas **politikas attīstības virzieni**, kuri ir jāiekļauj pašvaldības darba kārtībā:

- starpkultūru dialoga attīstība;
- iecietības veicināšana;
- diskriminācijas mazināšana;
- jauniebraucēju integrācijas veicināšana.

Lai veicinātu sabiedrības integrācijas procesa attīstību pašvaldībā, ir nepieciešams sekmēt starpnozaru sadarbību Rīgas pilsētas pašvaldības līmenī, kā arī iesaistīt nevalstiskās organizācijas, kas aktīvi darbojas sabiedrības integrācijas jomā, un attīstīt sadarbību ar citām Latvijas un ārzemju pašvaldībām pieredzes apmaiņā. Turklāt nepieciešama arī apmācība tiem pašvaldības darbiniekiem, kuri strādā ar dažādu sabiedrības grupu pārstāvjiem.

Pašvaldības institūciju, nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju sadarbības modelim ir jābūt orientētam uz regulāru darbību ilgtermiņā. Ir nepieciešams veikt padziļinātu izpēti darbu par iespējām aktīvāk iesaistīt nevalstiskās organizācijas sabiedrības integrācijas procesā, veidojot šiem mērķiem pašvaldības atbalsta sistēmu, tādējādi veicinot spēcīgas pilsoniskas sabiedrības attīstību.

Rīgas pilsētas pašvaldības līmenī jau vairākus gadus tiek veiktas aktivitātes un pasākumi, kas sekmē sabiedrības integrāciju izglītības, kultūras, sporta un citās jomās, tomēr, kā liecina pētījumu rezultāti, nepieciešams pievērst vairāk uzmanības sabiedrības integrācijas procesa mērķtiecīgai plānošanai un koordinēšanai tieši Rīgas pilsētas pašvaldības līmenī, izstrādājot politikas plānošanas dokumentu sabiedrības integrācijas jomā un iekļaujot šajā dokumentā izvirzītos sabiedrības integrācijas politikas attīstības virzienus Rīgas domes struktūrvienību politikas plānošanā un īstenošanā.

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programma ietver pašvaldības kompetencē ietilpstošās funkcijas saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām” un tajā nav iekļauti jautājumi, kuru risināšana ir ministriju, citu valsts pārvaldes iestāžu vai citu pašvaldību kompetencē.

Sabiedrības integrācijas nozares vispārīgs raksturojums

Normatīvā un institucionālā bāze

Nacionālie dokumenti

Sabiedrības integrācijas aspekti valsts līmenī ir definēti Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnēs 2012.–2018.gadam un Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam.

Pirmais politikas plānošanas dokuments sabiedrības integrācijas jomā valsts līmenī ir 2001.gadā izstrādātā **valsts programma „Sabiedrības integrācija Latvijā”**, kurā tika izvirzīti šādi darbības virzieni: pilsoniskā līdzdalība un politiskā integrācija; sabiedrības sociālā un reģionālā integrācija; izglītība, valoda un kultūra. Šajā programmā formulētais integrācijas **mērķis** ir izveidot demokrātisku, saliedētu pilsonisku sabiedrību, kas balstās uz kopīgām pamatvērtībām. Sabiedrības integrācija aptver procesus, kas norisinās politiskajā, tiesiskajā, sociālajā, izglītības, kultūras u. c. cilvēka dzīves jomās. Līdzās politiskajai integrācijai ļoti nozīmīga loma ir sociālajai integrācijai.

Aktualizējot valsts programmu „Sabiedrības integrācija Latvijā”, 11.10.2011. tika pieņemts jauns politikas plānošanas dokuments sabiedrības integrācijas jomā – **Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018.gadam**. Tajā definēts, ka sabiedrības integrācija ir visu Latvijā dzīvojošo cilvēku iekļaušanās sabiedrībā, neraugoties uz viņu nacionālo piederību un pašidentifikāciju. Sabiedrības integrācija veicina pilsonisko līdzdalību, kas ir vērsta uz sabiedrisko problēmu demokrātisku un racionālu risināšanu, stiprina indivīdu savstarpējo sadarbību un uzticību. Sabiedrības integrācijas uzdevums ir arī imigrantu iekļaušanās sabiedrībā, piedāvājot motivējošus līdzekļus un iespējas apgūt saliedētas sabiedrības kopējos pamatus.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam ir izvirzīti šādi mērķi:

- 2030.gadā Latvija būs plaukstoša aktīvu un atbildīgu pilsoņu valsts. Ikviens varēs justies drošs un piederīgs Latvijai, šeit katrs varēs īstenot savus mērķus. Nācijas stiprums sakņosies mantotajās, iepazītajās un jaunradītajās kultūras un garīgajās vērtībās, latviešu valodas bagātībā un citu valodu zināšanās. Tas vienos sabiedrību jaunu, daudzveidīgu un neatkārtojamu vērtību radīšanai ekonomikā, zinātnē un kultūrā, kuras novērtēs, pazīs un cienīs arī ārpus Latvijas;
- Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Pilsētu un lauku partnerība nodrošinās augstu dzīves kvalitāti visā Latvijas teritorijā.

Šajā dokumentā akcentēti stratēģiskie principi: jaunrade, tolerance¹, sadarbība un līdzdalība, no kuru iedzīvināšanas mūsu domāšanā un rīcībā būs atkarīga sekmīga Latvijas attīstība.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam pirmā prioritāte ir kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana, kuras mērķis ir saglabāt un attīstīt Latvijas

¹ Tolerance princips ietver atvērtību un cieņu pret dažādām kultūrām un dzīvesveidiem. Tolerance paredz visu veidu sociālās atstumtības un diskriminācijas mazināšanu, ieskaitot ienākumu nevienlīdzību, vecuma un dzimuma diskrimināciju darba tirgū, etniskos aizspriedumus un lingvistiskās institucionālās barjeras.

kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi².

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam otrā prioritāte ir ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā, kura mērķi ir saglabāt Latvijas cilvēkkapitāla bāzes vērtību un kāpināt tā ražīgumu līdz ES vidējam līmenim, attīstot prasmes, kas sekmē jaunradi, elastību un līdzdalību darba tirgū, kā arī veicināt sociālo iekļaušanos, mazināt nabadzības riskus, sekmēt sociāli un ekonomiski stabila vidusslāņa veidošanos sabiedrībā³.

Sabiedrības integrācijas jautājumi Rīgas pilsētas pašvaldības līmenī ir iekļauti **Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģijā līdz 2025.gadam**. Stratēģija veidota uz cilvēka vēlmju savstarpējo sasaisti, kur svarīgi faktori ir: iespēja gūt ienākumus, uzturēt sevi un savu ģimeni, iespēja dzīvot ērtā, drošā un veselīgā vidē, iespēja izglītoties, attīstīties, atrast sevi, būt piederīgam. Saskaņā ar šo stratēģiju Rīgas misija ir: Rīga – iespēju pilsēta ikvienam. Tā ir iespēja ikvienam pilsētas iedzīvotājam un viesim neatkarīgi no viņa nacionālās, sociālās vai reliģiskās piederības realizēt sevi, īstenojot savas idejas, kas nav pretrunā ar sabiedrības interesēm. Pilsētas attīstības pamatā ir trīs balsti: ekonomika, pilsētvide un sabiedrība, kuru mijiedarbības centrā ir vietējais iedzīvotājs – rīdzinieks.

Sociālās iekļaušanas un vides pieejamības jautājumi ir iekļauti arī **Rīgas pilsētas sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sistēmas attīstības stratēģijā 2008.–2013.gadam**.

Sabiedrības integrācijas stratēģija ir veidota, ņemot vērā **visus iepriekšminētos dokumentus un likuma „Par pašvaldībām” 15.pantā** pašvaldībām noteiktās autonomās funkcijas:

- gādāt par iedzīvotāju izglītību;
- rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību;
- nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi).

Institūcijas Latvijā

Jau vairākus gadus valstī pastāv institūcijas, kuru tiešā atbildībā ir noteikta sabiedrības integrācijas jautājumu risināšana. 2001.gadā tika izveidots Sabiedrības integrācijas fonds. No 2002.gada līdz 2008.gadam darbojās Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts, kura funkcijas vairāku valsts iestāžu reorganizāciju rezultātā 2009.gadā sākotnēji pārņēma Bērnu un ģimenes lietu ministrija, vēlāk Tieslietu ministrija, bet kopš 2011.gada sākuma tās ir nonākušas Kultūras ministrijas kompetencē. Savu funkciju ietvaros atbildība par integrācijas jautājumiem ir arī citām valsts pārvaldes institūcijām.

2 Viens no iespējamajiem risinājumiem prioritātes mērķu sasniegšanai ir pilsoniskās nācijas attīstība, ar to saprotot tieši politisko nāciju, kas aptver visus Latvijas iedzīvotājus, kas jūtas piederīgi Latvijas kultūras telpai un atzīst to par savējo. Svarīga arī ir latviešu valodas saglabāšana un valodu daudzveidības potenciāla izmantošana, kas ir valsts attīstības resurss.

3 Viens no iespējamajiem risinājumiem prioritātes mērķu sasniegšanai ir darba tirgus pieejamības nodrošināšana un diskriminācijas mazināšana, jo tieši diskriminācijas dēļ samazinās atsevišķu sociālo grupu darba un ienākumu drošība. Lai pilnvērtīgi izmantotu Latvijas cilvēkkapitālu, ir jāmazina visu veidu diskriminācija darba tirgū – etniskā, dzimuma (gan sieviešu, gan vīriešu) un vecuma diskriminācija, kā arī diskriminācija pret cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Lai sasniegtu šo mērķi, jāsniedz atbalsts uzņēmumiem un nevalstiskajām organizācijām, kas īsteno diskriminācijas novēršanas pasākumus, un jāinformē sabiedrība par sociālo dažādību gan ar formālo, gan neformālo izglītības programmu palīdzību.

Nozīmīga loma sabiedrības integrācijas procesa veicināšanā ir pašvaldībām. Vairākās pašvaldībās pēdējo desmit gadu laikā tika izstrādātas pašvaldību sabiedrības integrācijas programmas, ņemot vērā katras pašvaldības īpatnības un vajadzības. Pirmā pašvaldības līmeņa sabiedrības integrācijas programma tika izstrādāta Ventspilī 2000.gadā⁴. 2002.–2004.gadā vairākās pašvaldībās sabiedrības integrācijas programmas tika izstrādātas ar Sabiedrības integrācijas fonda atbalstu⁵. Pašlaik spēkā ir sešas pašvaldību sabiedrības integrācijas programmas⁶. Vairākās pašvaldībās pašlaik notiek attīstības programmu izstrāde, kurās plānots iekļaut arī sabiedrības integrācijas jautājumus.

Starptautiskie dokumenti un institūcijas

Eiropas Savienības līmenī sabiedrības integrācijas politika ir vērsta uz trešo valstu pilsoņu⁷ integrāciju. Ikviens persona, kam ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir Eiropas Savienības pilsonis⁸. Bezvalstniekus pielīdzina trešo valstu pilsoņiem⁹. Eiropas Savienība īsteno kopēju imigrācijas politiku, kuras mērķis ir visos posmos nodrošināt efektīvu migrācijas plūsmas vadību, taisnīgu attieksmi pret trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstīs, un novērst nelikumīgu ieceļošanu un cilvēku tirdzniecību, kā arī paredzēt pastiprinātus pasākumus to apkarošanai¹⁰.

Latvijas normatīvajos tiesību aktos termins *imigrants* nepastāv, tāpēc Latvijas sabiedrībā pastāv vairākas interpretācijas šī termina definēšanā. Imigrācijas likumā ir definēts termins *ārzemnieks* – persona, kura nav Latvijas pilsonis vai Latvijas nepilsonis. Latvijas normatīvajos aktos ir definētas arī citas iedzīvotāju grupas, kas ir saistītas ar imigrāciju – Eiropas Savienības pilsonis¹¹, patvēruma meklētājs¹², trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks¹³ un repatriants.

Integrācijas pasākumi ir nepieciešami visai Latvijas sabiedrībai – gan tiem sabiedrības locekļiem, kuri jau ilgu laiku dzīvo Latvijā, gan tiem, kuri ieradusies nesēn. Jauniebraucējiem no trešajām valstīm un Eiropas Savienības valstīm ir gan atšķirīgas problēmas, kas ir saistītas ar to tiesisko statusu, uzturēšanās nosacījumiem un ierašanās iemeslu, gan kopīgas problēmas, kas ir saistītas ar valsts valodas zināšanu trūkumu un iekļaujoša rakstura pasākumu nepietiekamību.

Starptautiskajā līmenī attīstās imigrantu integrācijas politika, kurā tiek definēti imigrantu integrācijas pamatprincipi un noteiktas Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotāju un ieobraucēju tiesības un pienākumi. Piemēram, Eiropas Komisijas Tieslietu un iekšlietu

4 „Pašvaldību loma sabiedrības integrācijas procesā”, Baltijas sociālo zinātņu institūts, 2004.g., 9.lp.

5 Valsts budžeta programmas 2002-2011., http://sif.lv/index.php?option=com_content&view=section&id=13&doc=1&Itemid=166&lang=lv (skatīts 17.01.2012.).

6 Balvu pilsētas sabiedrības integrācijas programma 2009.–2013.gadam; Daugavpils pilsētas attīstības programma „Mana pils Daugavpils” 2008.–2014.gadam; Jēkabpils pilsētas sabiedrības integrācijas plāns 2009.–2012.gadam; Jelgavas pilsētas sabiedrības integrācijas programma 2008.–2013.gadam; Sabiedrības integrācijas programma pilsoniskās sabiedrības attīstības veicināšanai Preiļu novadā 2009.–2015.gadam; Riebiņu novada sabiedrības integrācijas programma 2009.–2014.gadam.

7 Saskaņā ar Imigrācijas likuma 1.panta pirmās daļas 14.¹punktu trešā valsts ir jebkura valsts, izņemot Eiropas Savienības dalībvalsti, Eiropas Ekonomikas zonas valsti un Šveices Konfederāciju.

8 Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 20.panta pirmā daļa; pieejams: <http://eur-lex.europa.eu>.

9 Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 67.panta otrā daļa; pieejams: <http://eur-lex.europa.eu>.

10 Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētās versijas 79.panta pirmā daļa; pieejams: turpat.

11 Imigrācijas likums, 20.11.2002.; Ziņotājs, Nr.24, (ar grozījumiem) pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68522>.

12 Patvēruma likums, 15.06.2009.; Ziņotājs, Nr.15, pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=194029>.

13 Patvēruma likums, 15.06.2009.; Ziņotājs, Nr.15, pieejams: turpat; likums „Par Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”, 22.06.2006., Ziņotājs, Nr.15, pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=139372>.

padome 19.11.2004. pieņēma vadlīnijas¹⁴, kurās tika noteikti **trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas kopējie pamatprincipi Eiropas Savienībā**¹⁵.

Šajā dokumentā arī ir noteikts, ka sabiedrības integrācija notiek vietējā līmenī kā daļa no ikdienas dzīves, kurā katram sabiedrības loceklim ir sava loma¹⁶.

2011.gada jūnijā pieņemtajā **Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas programmā**¹⁷ tiek uzsvērti trīs galvenie sabiedrības integrācijas aspekti: integrācija ar līdzdalību, vairāk darbības vietējā līmenī un izcelsmes valstu iesaistīšanās.

Pašvaldību loma tika apspriesta arī 2008.gada **Eiropas ministru konferencē par integrācijas jautājumiem**, kurā akcentēts, ka tieši pašvaldības ir atbildīgas par starpkultūru izaicinājumu pārvarēšanu¹⁸.

Imigrācijas politikas veidošana un īstenošana Eiropas Savienības līmenī ir valsts valdību kompetences jautājums (imigrācijas dienesti, policija un citas valsts iestādes). Savukārt atbalsta sniegšana iebraucējiem un to integrācija, kas ietver valodas kursu nodrošināšanu, izglītības pieejamību, mājošanas jautājumu risināšanu un citu atbalsta pasākumu nodrošināšanu, pārsvarā ir pašvaldību kompetencē.

Pašvaldību loma sabiedrības integrācijas procesos ir uzsvērtā arī Eiropas Padomes līmenī. **Eiropas vietējo pašvaldību hartā** ir uzsvērts, ka „viens no katras demokrātiskas iekārtas galvenajiem pamatiem ir vietējā vara” un „ar reālu atbildību apveltītas vietējās varas pastāvēšana var nodrošināt pārvaldi, kas ir gan efektīva, gan pietuvināta pilsoņiem”.

Vīnes deklarācijā (1993) ir noteikts, ka tolerantas un plaukstošas Eiropas izveide ir atkarīga ne tikai no sadarbības starp valstīm. Tai ir vajadzīga arī pārrobežu sadarbība starp vietējām un reģionālajām pašvaldībām¹⁹.

Integrācijas principi²⁰ arī tiek uzsvērti **Eiropas Padomes Baltajā grāmatā** par starpkultūru dialogu²¹.

2006.gadā pēc Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa, Štutgartes pilsētas un Eiropas fonda Dzīves un darba apstākļu uzlabošanai iniciatīvas tika izveidots **sadarbības tīkls „Pilsētas vietējai integrācijas politikai” – CLIP** (Cities for Local Integration Policy), kurā darbojas ap 30 pilsētu pašvaldību. Organizācijas mērķis ir atbalstīt

14 Dokumentā ir uzsvērts, ka integrācija ir dinamisks, visu imigrantu un dalībvalsts pamatiedzīvotāju savstarpējās pielāgošanās divvirzienu process. Dokumentā ir izvirzīti šādi integrācijas komponenti: nodarbinātība; pamatzināšanas vietējās sabiedrības valodas, vēstures un institūciju jomā; izglītība; nediskriminācija; starpkultūru dialoga veicināšana; sadarbība imigrantu un dalībvalsts pilsoņu starpā; līdzdalība demokrātijas procesos un integrācijas politikas un pasākumu formulēšanā.

15 Eiropas Komisijas paziņojums COM(2005)389 Padomei, Eiropas Parlamentam, Ekonomikas un Sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai „Kopīgā integrācijas programma – ietvars trešo valstu pilsoņu integrācijai Eiropas Savienībā”, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:LV:PDF> (skatīts 17.01.2012.).

16 http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/doc1_988_125093084.pdf (skatīts 17.01.2012.).

17 http://ec.europa.eu/home-affairs/news/intro/docs/110720/1_EN_ACT_part1_v10.pdf (skatīts 17.01.2012.).

18 Draft conclusions which reproduce the text of the Declaration approved by the Ministers at the European Ministerial Conference on Integration (Vichy, 3 and 4 November 2008). <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st15/st15251.en08.pdf> (14 lp.) (skatīts 17.01.2012.).

19 <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=621771&Site=COE> (skatīts 17.01.2012.).

20 Termins „integrācija” (sociālā integrācija, iekļaušana) tiek saprasts kā divpusējs process un kā cilvēku spēja dzīvot kopā, pilnībā ievērojot katra indivīda cieņu, kopējo labumu, plurālismu un daudzveidību, nevadarību un solidaritāti, kā arī viņu spēju piedalīties sociālajā, kultūras, ekonomiskajā un politiskajā dzīvē. Tas ietver visus sociālās attīstības aspektus un visas politikas jomas. Tas prasa aizsargāt mazaizsargātos, kā arī tiesības atšķirties, radīt un ieviest jauninājumus. Efektīvā integrācijas politika ir vajadzīga, lai ļautu imigrantiem pilnvērtīgi iesaistīties uzņemotās valsts dzīvē. Imigrantam kā jebkuram citam sabiedrības loceklim jāievēro likumi un jāciena Eiropas sabiedrības pamatvērtības un to kultūras mantojums. Integrācijas stratēģijām obligāti jāaptver visa sabiedrība un tajās jāiekļauj sociālie, politiskie un kultūras aspekti. Tajās jāievēro cieņa pret imigrantiem, un to atšķirīgā identitāte jāņem vērā politikas izstrādē.

21 http://www.coe.int/t/dg4/intercultural/Publication_WhitePaper_ID_en.asp#TopOfPage (11.lpp.) (skatīts 17.01.2012.).

imigrantu sociālo un ekonomisko integrāciju²².

Kopš 1986.gada darbojas Eiropas lielo pilsētu sadarbības tīkls **EUROCITIES**²³, kurā piedalās vairāk nekā 140 dalībpilsētu no 30 Eiropas valstīm. Rīga tam pievienojās 2002.gadā. EUROCITIES sadarbības tīkls tika izveidots ar mērķi attīstīt sadarbību starp pilsētām ekonomikas, sociālajā, vides, transporta, kultūras, izglītības un informācijas jomā, veicinot pilsētu interešu aizstāvību ES un veidojot vīziju par ilgtspējīgu nākotni. EUROCITIES Sociālo lietu foruma Migrācijas un integrācijas darba grupā tiek skatīti jautājumi, kas saistīti ar migrācijas un integrācijas procesiem EUROCITIES dalībpilsētās.

2010.gadā 16 Eiropas lielo pilsētu pārstāvji parakstīja **Integrēto pilsētu hartu**. Šī harta atjauno un aktualizē pilsētu apņemšanos pievērsties imigrantu integrācijai un veicināt labi pārraudzītu migrāciju arvien sociāli daudzveidīgākajās Eiropas pilsētās, kā arī sekmēt ES kopējo integrācijas pamatprincipu iedzīvināšanu vietējā līmenī²⁴. 2012.gada martā arī Rīga pievienojās šai hartai, un šobrīd to ir parakstījušas 27 pilsētas.

22 <http://www.eurofound.europa.eu/areas/populationandsociety/clipabout.htm> (skatīts 17.01.2012.).

23 EUROCITIES izšķir trīs galvenos aspektus saistībā ar imigrāciju un integrāciju pilsētas līmenī: jauniebraucēju integrācija (imigranti un patvēruma meklētāji, kuriem ir piešķirtas uzturēšanās atļaujas), situācija saistībā ar imigrantiem un patvēruma meklētājiem, kuriem netiek piešķirta uzturēšanās atļauja, un vēsturisko etnisko minoritāšu stāvoklis. Tiek uzsvērts, ka, vērsot politiku uz jebkuru no šīm iedzīvotāju kategorijām, tiek ietekmētas arī pārējās grupas un visa sabiedrība kopumā.

24 Saskaņā ar Integrēto pilsētu hartu „integrācija ir divpusējs process, kas balstās uz abu pušu – jaunatnācēju un pastāvīgo iedzīvotāju konstruktīvu līdzdalību. Šis process aptver visas dzīves jomas: ekonomisko, sociālo, kultūras, pilsonisko un politisko, un turpinās ilgu laiku pēc jaunatnācēju ierašanās. Oficiālās pilsētas valodas apgūšana un runāšana ir noteicoša šajā procesā un būtiska mijiedarbībai.”

Rīgas pilsētas situācijas analīze sabiedrības integrācijas jomā

Rīgas pilsētas iedzīvotāju vispārīgs raksturojums

Rīgas iedzīvotāju sociāli demogrāfiskie rādītāji atklāj plašu un daudzveidīgu spektru. Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem uz 01.01.2012. Rīgā dzīvoja 699 203 iedzīvotāji²⁵. No tiem 452 604 iedzīvotāji ir darbaspējīgā vecumā, 91 583 ir bērni līdz 15 gadu vecumam, savukārt 155 016 iedzīvotāji ir pēc darbaspējas vecuma²⁶. Lielākās etniskās grupas Rīgā ir: latvieši – 296 719; krievi – 282 082; baltkrievi – 25 278; ukraiņi – 26 577; poļi – 13 630; ebreji – 7 246; citu tautību pārstāvji – 25 278 iedzīvotāji²⁷. Rīgā reģistrēti 508 157 Latvijas pilsoņi, 159 999 Latvijas nepilsoņi, 30 912 pārejie iedzīvotāji²⁸. Detalizētāka informācija par iedzīvotāju skaitu pašvaldībās sadalījumā pēc valstiskās piederības netiek apkopota.

2012.gada janvārī Latvijā bija reģistrēti 44 328 ārzemnieki (arī ES pilsoņi) ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām un 15 957 ar termiņuzturēšanās atļaujām²⁹. Lielākā daļa trešo valstu valstspiederīgo ir no Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas. Lielākā daļa jauniebraucēju ierodas ģimeņu apvienošanas, darba, kā arī mācību nolūkā³⁰.

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem kopš 1998.gada Latvijā ir reģistrēti 702 patvēruma meklētāji, no tiem bēgļa statuss tika piešķirts 38 personām, savukārt alternatīvais statuss – 63 personām³¹.

Latvijā reģistrētas 15 362 nevalstiskās organizācijas, t.i., biedrības un nodibinājumi, no tām 7016 ir reģistrētas Rīgā³². Rīgā ir reģistrētas 213 reliģiskās organizācijas un iestādes³³.

2010.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība iniciēja pētījumu „Sabiedrības integrācija Rīgā”, lai izzinātu iedzīvotāju attieksmi pret dažādiem sabiedrības integrācijas procesa aspektiem Rīgas pilsētā un noskaidrotu ekspertu viedokļus, kas būtu darāms situācijas uzlabošanai. Pētījuma ietvaros tika aptaujāti 800 Rīgas iedzīvotāji, no tiem latvieši bija 41%, krievi – 43,3% un citu tautību pārstāvji – 14,4%. Kā liecina pētījuma³⁴ rezultāti, emocionālā piederība Rīgai ir ļoti augsta – 80% aptaujāto jūtas „ļoti cieši” vai „cieši” piederīgi Rīgai (gan latviešu, gan krievu tautības rīdzinieki)³⁵. Piederība Rīgai un Latvijai ir augstāka

25 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2012. http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2012/ISPV_Pasvaldibas_iedziovotaju_skaitis.pdf (skatīts 22.03.2012.).

26 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2012. http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2012/ISDG_Pasvaldibas_darbaspeja.pdf (skatīts 22.03.2012.).

27 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2012. http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2012/ISPN_Pasvaldibas_pec_TTB.pdf (skatīts 22.03.2012.).

28 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2012. http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/dokuments/2012/ISPP_Pasvaldibas_pec_VPD.pdf (skatīts 22.03.2012.).

29 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2012. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/uzturesanas.html> (skatīts 22.03.2012.).

30 „Imigranti Latvijā: iekļaušanas iespējas un nosacījumi”, Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2009.g., 20.lpp.

31 Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes dati uz 01.01.2010. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/patveruma.html> (skatīts 22.03.2012.).

32 Lursoft dati <http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Sabiedrisko-organizaciju-biedribu-un-nodibinajumu-sadali-jums-pa-Latvijas-novadiem-pilsetam&id=50> (skatīts 24.01.2012.).

33 Saskaņā ar Tieslietu ministrijas datiem uz 01.01.2012.

34 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā”, ekspertu un iedzīvotāju aptauja, TNS Latvia, 2010., pieejams http://riga.lv/LV/Channels/Riga_today/petijums-sabiedribas-integracija.htm (skatīts 17.01.2012.).

35 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 21.lpp.

nekā piederība tuvākajai apkaimei/pilsētas mikrorajonam³⁶. Rīdzinieki jūtas piederīgi Rīgai galvenokārt tāpēc, ka šeit ir izauguši/pavadījuši bērnību, dzīvo un strādā Rīgā, šeit ir nodibinājuši ģimeni, ieguvuši izglītību. Pēc ekspertu domām, piederība Rīgai ir cieši saistīta ar ekonomisko nodrošinājumu – jo cilvēks ir ekonomiski nodrošinātāks un sociāli aktīvāks, jo ciešāku saikni tas izjūt ar pilsētu³⁷.

Pētījumu centra SKDS 2010.gada maijā veiktās aptaujas dati liecina, ka kopumā 53% Latvijas iedzīvotāju dzīvi Rīgā uzskata par labāku nekā citviet Latvijā, turklāt 25% domā, ka tā ir ievērojami labāka, bet 28% to atzīst par nedaudz labāku. Pretējās domās ir tikai 18% iedzīvotāju, kas domā, ka dzīve Rīgā ir sliktāka nekā citur Latvijā, bet 22% uzskata, kā tā ir tāda pati kā citur³⁸.

2010.gadā veiktā pētījuma rezultāti³⁹ par Rīgas iedzīvotāju apmierinātību ar pašvaldību liecina, ka visatzinīgāk Rīgas iedzīvotāji vērtējuši kultūras jomu, īpaši akcentējot kultūras pasākumus Rīgā un iespējas bērniem un pieaugušajiem iesaistīties pulciņos un pašdarbības kolektīvos. Viskritiskāk iedzīvotāji novērtēja rādītāju „Nodrošināta sabiedrība”, kurā tika iekļauti jautājumi par nodarbinātības iespējām pašvaldībā. Tāpat kritiski tika novērtēta sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu kvalitāte. Abu kritēriju zemais vērtējums ir cieši saistīts ar krīzes situāciju valstī.

Rīgas pilsētas iedzīvotāji visvairāk uzticas medijiem (69%) un baznīcai (67%). Uzticība Rīgas domes iestādēm arī ir samērā augsta, piemēram, Rīgas Sociālajam dienestam uzticas 65% aptaujāto, Rīgas pašvaldības policijai 60%, bet pašai Rīgas domei uzticas 57% aptaujāto⁴⁰.

Eksperti uzskata, ka iedzīvotāji vairāk zina savas tiesības, bet mazāk pienākumus pret valsti un pašvaldību (piemēram, piedalīšanās pašvaldību vēlēšanās), un Rīgas iedzīvotāju līdzdalības līmeni raksturo kā zemu⁴¹.

Rīgas iedzīvotāju iesaistīšanos nevalstiskajās organizācijās var raksturot kā nepietiekamu. Kā norāda eksperti, pastāv iespējas iesaistīties nevalstisko organizāciju darbībā, bet tas no iedzīvotāju puses netiek pietiekami izmantots, daudzi Rīgas iedzīvotāji nezina par konkrētu nevalstisko organizāciju esamību⁴². 86% aptaujāto Rīgas iedzīvotāju pēdējo trīs gadu laikā nav iesaistījušies nevienā nevalstiskajā organizācijā, tai skaitā brīvprātīgajā darbā⁴³. Kā galvenos iemeslus, kāpēc rīdzinieki neiesaistās nevalstiskajās organizācijās, var minēt iedzīvotāju neticību savām spējām ietekmēt procesus, lai kaut ko mainītu, lai-ka trūkumu, finansiālos iemeslus (iedzīvotāji daudz strādā, lai nopelnītu sev iztiku) un iedzīvotāju pasivitāti⁴⁴.

Brīvprātīgā darba kustība Rīgā ir attīstības stadijā. Galvenie brīvprātīgā darba attīstības šķēršļi ir nepietiekams tiesiskais regulējums, trūkst darbinieku, kas nodarbotos ar brīvprātīgā darba koordinēšanu, kā arī trūkst pieredzes un zināšanu, kā strādāt ar brīvprātīgajiem un kā organizējams brīvprātīgais darbs⁴⁵.

Divas trešdaļas aptaujāto uzskata, ka sabiedrības integrāciju ir nepieciešams vadīt un kontrolēt no valsts iestāžu puses, savukārt 31% aptaujāto uzskata, ka sabiedrības integrācija

36 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 22.lpp.

37 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 31.-32.lpp.

38 Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra 2010.gada veiktā aptauja.

39 http://www.sus.lv/files/RD_PAD_atkaite_05_0610.pdf (skatīts 17.01.2012.).

40 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 41.lpp.

41 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 17.-18.lpp.

42 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 25.-26.lpp.

43 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 37.lpp.

44 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 26.-27.lpp.

45 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 28.-30.lpp.

notiek pati par sevi un tai nav nepieciešama īpaša vadība⁴⁶.

Latviešu valodu rīdzinieki pārsvarā izmanto valsts vai pašvaldības institūcijās (72% aptaujāto), puse aptaujāto latviski sarunājas uz ielas/veikalā, darbā latviešu valodu lieto 53% strādājošo. Mājās pārsvarā latviešu valodā runā 39%, bet ar draugiem un paziņām – 38% rīdzinieku. Puse aptaujāto Rīgas iedzīvotāju (49%), kuri brīvi nerunā latviski, atzīst, ka noteikti izmantotu iespēju uzlabot latviešu valodas zināšanas, ja Rīgas pilsētas pašvaldība piedāvātu šādu iespēju (piemēram, bezmaksas kursus), 29% aptaujāto drīzāk izmantotu šādu iespēju. Puse Rīgas iedzīvotāju (52%) savu prasmi sarunāties latviešu valodā vērtē kā labu, aptuveni ceturtdaļa (23%) atzīst, ka ar nelielām grūtībām var sazināties par jebkuru jautājumu. 21% aptaujāto „runā nedaudz, prot sarunāties tikai par vienkāršiem jautājumiem”, bet tikai 5% rīdzinieku „runāt neprot nemaz vai gandrīz nemaz”⁴⁷.

Aptaujājot rīdziniekus, tika pētīta arī sociālā distance. Tika konstatēts, ka salīdzinoši vismazākā tā ir, vērtējot pēc etniskā principa, proti, starp latviešiem un krieviem, kā arī citu tautību pārstāvjiem. Sociālajā distancē būtiskāki ir citi aspekti, piemēram, visnoraidošākā attieksme ir vērojama pret narkomāniem, cilvēkiem no sektām vai kādām neregistrētām reliģiskām organizācijām, alkoholiķiem un homoseksuāli orientētiem cilvēkiem⁴⁸.

Vairākums aptaujāto Rīgas iedzīvotāju (87%) tuvākā gada laikā neplāno pārcelties no Rīgas uz dzīvi citur Latvijā vai ārpus Latvijas⁴⁹. Savukārt eksperti prognozē, ka ekonomikas augšupeja būs iemesls imigrantu pieplūdumam Rīgā, tāpēc būtu jāveido vide, kas veicinātu imigrantu iekļaušanos sabiedrībā⁵⁰.

Paveiktais pašvaldības līmenī sabiedrības integrācijas jomā

Līdz 2010.gadam sabiedrības integrācijas jautājumi netika skatīti kā Rīgas pilsētas pašvaldības politikas virziens. Notika atsevišķas sabiedrības integrācijas procesu veicinošas aktivitātes izglītības, kultūras un labklājības jomā.

Kopš 2010.gada sākuma IKSD funkcijās ir noteikts sekmēt sabiedrības integrācijas procesa veicināšanu, tostarp nodrošināt nevalstisko organizāciju līdzdalību IKSD kompetencē esošo jomu plānošanā un īstenošanā. 2010.gadā IKSD tika izveidota Projektu un sabiedrības integrācijas nodaļa, kuras kompetencē ir sabiedrības integrācijas procesa koordinēšana un veicināšana Rīgas pilsētā.

Laikposmā no 2010.gada maija līdz augustam Rīgā pirmo reizi tika veikts pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā”, kura mērķis bija atklāt sabiedrības integrācijas problēmas Rīgā.

Pamatojoties uz pētījuma datiem, tika izvirzīti vairāki uzdevumi:

- institucionālā mehānisma veidošana sabiedrības integrācijas procesa koordinēšanai;
- situācijas analīze sabiedrības integrācijas jautājumos Rīgā;
- atbalsta nodrošināšana nevalstiskajām un reliģiskajām organizācijām, kas darbojas sabiedrības integrācijas jomā;
- iedzīvotāju līdzdalības veicināšana dažādās pašvaldības darbības jomās.

46 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 50.lpp.

47 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 51.-56.lpp.

48 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 46.lpp.

49 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (iedzīvotāju aptauja), 57.lpp.

50 Pētījums „Sabiedrības integrācija Rīgā” (ekspertu aptauja), 67.-68.lpp.

Lai īstenotu izvirzītos uzdevumus, tika ieviesti un plānoti jauni pasākumi un aktivitātes.

2010.gadā tika uzsākta jauna sadarbības forma ar iedzīvotājiem – forums „Rīga dimd – iedzīvotāji runā!”. Šis pasākums notika arī 2011.gadā.

2010.gada forumā tika apzināti iespējamie sadarbības modeļi starp iedzīvotājiem, nevalstiskajām organizācijām un pašvaldību, analizētas problēmas, kas traucē veiksmīgai sadarbībai, un meklēti risinājumi turpmākai kopdarbībai gan pilsētvides sakārtošanā, gan pašvaldības lēmumu apspriešanā un pieņemšanā, gan publisku pasākumu organizēšanā un sociālās vides uzlabošanā. Dalībnieki bija vienprātīgi, ka dialogam starp pašvaldību un iedzīvotājiem ir jānotiek regulāri.

2011.gada iedzīvotāju foruma nozīmīgākās vienošanās ir par to, ka:

- Rīgai nepieciešams NVO nams;
- ir jāattīsta Pilsoņu dienas koncepcija;
- iedzīvotājiem jāiesaistās konkrētu problēmu risināšanā kā aktīviem procesa virzītājiem, nevis kā pasīviem vērotājiem;
- dažādas aktivitātes ir jāizvērs arī apkaimēs ārpus Rīgas centra.

2010.gada nogalē tika izveidota RD Konsultatīvā padome sabiedrības integrācijas jautājumos, lai nodrošinātu nevalstiskā sektora līdzdalību Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas politikas plānošanā, īstenošanā un novērtēšanā. Konsultatīvās padomes sastāvā ir dažādu Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienību darbinieki, RD deputāti un nevalstisko organizāciju pārstāvji.

Regulāri tiek īstenotas aktivitātes, kas veicina sabiedrības saliedēšanās procesus. Kopš 2010.gada ik gadu tiek izsludināti projektu konkursi biedrībām, nodibinājumiem un reliģiskajām organizācijām, kuros līdz šim atbalstīti 85 projekti⁵¹. 2011.gadā tika izsludināts sabiedrības integrācijas projektu konkurss IKSD un LD padotības iestādēm, kurā piedalījās skolas, pirmsskolas izglītības iestādes, kultūras centri, bērnu un jauniešu centri, dienas centri un citas padotības iestādes. Konkursā tika atbalstīts 21 projekts. Projekti tiek īstenoti pilsoniskās līdzdalības un savstarpējās sadarbības attīstības, sociālās integrācijas veicināšanas, iecietības veicināšanas un diskriminācijas novēršanas jomā.

Lai veicinātu latviešu valodas vides paplašināšanos un iedzīvotāju sekmīgāku iekļaušanos pilsētas dzīvē, 2011.gadā tika izsludināts projektu konkurss „Latviešu valodas apguves kursu organizēšana Rīgas iedzīvotājiem”. Tā rezultātā iespēja apgūt latviešu valodu tika nodrošināta vairāk nekā 500 rīdziniekiem. 2012.gadā iespēja papildināt savas latviešu valodas zināšanas būs vismaz 2000 rīdziniekiem.

Lai popularizētu brīvprātīgo darbu un iesaistītu Rīgas vispārizglītojošo skolu skolēnus šajā kustībā, 2011.gadā tika izsludināts skolēnu brīvprātīgā darba veicināšanas konkurss un projektu konkurss RD iestādēm brīvprātīgā darba programmu īstenošanai.

Rīgas pilsētas pašvaldība ne tikai atbalsta sabiedrības integrācijas aktivitātes, bet arī pati aktīvi iesaistās šādu aktivitāšu un projektu īstenošanā. Tā, piemēram, 2011. un 2012. gadā programmā „Eiropa pilsoņiem” tika īstenots projekts „Brīvprātīgā darba prasmju apmācība – Eiropas brīvprātīgā darba skola”. Projektā tika iepazīta Grieķijas, Itālijas, Lietuvas, Rumānijas un Spānijas partneru pieredze brīvprātīgā darba jomā un sagatavoti

51 Līdz 22.03.2012.

e-apmācību kursi brīvprātīgā darba organizatoriem un tā veicējiem.

No 2011.gada līdz 2013.gadam tiek īstenots Eiropas Savienības projekts „Draudzība. Migrācijas, attīstības un cilvēktiesību jautājumu izpratnes veicināšana, iesaistot vietējās pašvaldības”, kurā sadarbībā ar pašvaldībām un nevalstiskajām organizācijām no Itālijas, Spānijas, Brazīlijas un Latvijas tiek rīkotas vairākas aktivitātes, kas ir vērstas uz sabiedrības izglītošanu un informēšanu par tādiem savstarpēji saistītiem aspektiem kā migrācija, cilvēktiesības un attīstība.

Līdzdalības iespējas pašvaldībā

Līdzdalība lēmumu pieņemšanā un īstenošanā, NVO un iedzīvotāju iesaistīšanās pašvaldības darbībā

Rīgas iedzīvotājiem ir nodrošinātas dažādas līdzdalības iespējas Rīgas domes procesos.

Rīgas domes un tās pastāvīgo komiteju sēdes ir atklātas un tajās var piedalīties jebkurš interesents.

Regulāri notiek sabiedriskās apspriešanas par Rīgas teritorijas plānojumu, detālplānojumiem un publiskās apspriešanas par būvniecības iecerēm; informācija par apspriešanām tiek ievietota laikrakstos, Rīgas pilsētas pašvaldības interneta portālā un RD Pilsētas attīstības departamenta mājas lapā, Rīgas pilsētas būvvaldes Klientu apkalpošanas centrā, Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekcijās, RCB filiālbibliotēkās, ik nedēļu tiek izsūtītas preses relīzes aptuveni 50 plašsaziņas līdzekļiem. Sabiedrības līdzdalības kārtība sabiedrisko un publisko apspriešanu laikā ir noteikta Ministru kabineta noteikumos⁵².

Lai palielinātu iedzīvotāju līdzdalību ar pilsētas attīstību saistīto jautājumu risināšanā, 2010.gadā tika turpināts Rīgas apkaimju projekts, un sadarbībā ar Britu Padomi tika organizēta *Nākotnes pilsētas spēle*, kuras laikā tika meklēti radoši risinājumi pašvaldības un apkaimju iedzīvotāju sadarbības iespējām pilsētvides attīstībā⁵³. Tika izveidota interneta mājas lapa www.apkaimes.lv. Apkaimes idejas mērķis ir radīt priekšnoteikumus līdzsvarotas sociāli ekonomiskās un telpiskās politikas ieviešanai Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā.

52 Ministru kabineta noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”, Ministru kabineta noteikumi Nr.1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” un Ministru kabineta noteikumi Nr.331 „Paredzētās būves publiskās apspriešanas kārtība”.

53 Rīgas pilsētas pašvaldības publiskais pārskats, 2010.g. http://www.riga.lv/NR/rdonlyres/B6734810-A3C0-40BF-866C-D0205CBA0079/34690/RD_Parskats_2010.pdf 13.lp. (skatīts 17.01.2012.).

Rīgas pilsētas pašvaldības interneta portālā ir sadaļas „Sabiedrības līdzdalība” un „Sadarbība ar NVO”. 2010.gadā ir izstrādāta un ieviesta tehnoloģiski jauna Rīgas pilsētas pašvaldības e-pakalpojumu sniegšana interneta vietnē www.eriga.lv, kuras sadaļā „Sabiedrības līdzdalība” ir ievietota informācija visiem portāla apmeklētājiem, kuri vēlas elektroniski piedalīties sabiedriskajās un publiskajās apspriešanās pašvaldības portālā.

Rīgas pilsētas pašvaldībā darbojas vairākas konsultatīvās padomes un darba grupas, kuru viens no mērķiem ir veicināt iedzīvotāju iesaisti aktuālo jautājumu risināšanā:

- kopš 2007.gada Rīgas pilsētas pašvaldībā darbojas ar RD lēmumu izveidotā **Personu ar invaliditāti nevalstisko organizāciju konsultatīvā padome**⁵⁴;
- 2009.gadā izveidota **Rīgas pilsētas kristīgo draudžu kolēģijas darba grupa**⁵⁵;
- 2009.gadā izveidota **Rīgas jaunatnes organizāciju konsultatīvā padome**⁵⁶;
- 2010.gadā izveidota **Rīgas domes Konsultatīvā padome sabiedrības integrācijas jautājumos**⁵⁷.

Īpaša uzmanība tiek pievērsta jauniešu līdzdalībai un iesaistīšanai pašvaldībā notiekošajās aktivitātēs. Jaunatnes organizācijām ir svarīga loma gan jauniešu pozitīvas līdzdalības pieredzes veidošanā, gan viņu konkurētspējas veicināšanā, taču pēc dažādiem aprēķiniem jaunatnes organizācijās iesaistījušos skaits pašlaik svārstās ap 3% no kopējā jauniešu skaita. Ievērojamai daļai jaunatnes organizāciju ir ierobežota kapacitāte, tāpēc tās nespēj pastāvīgi un mērķtiecīgi īstenot darbu ar jaunatni, strādājot vien pie atsevišķiem projektiem. Vienlaikus būtiska jauniešu daļa nav pietiekami informēta par jaunatnes organizāciju un neformālās izglītības sniegtajām iespējām.

Lai atvieglotu darbību jaunatnes organizācijām, 2011.gada maijā tika atklāts Jauniešu centrs „Kaņieris”⁵⁸. Centra telpas, iekārtojums un saturs, sākot no idejām līdz to ieviešanai dzīvē, ir īstenots kopā ar jauniešiem. Jaunatnes organizācijas var izmantot centra telpas un citus resursus gan pasākumu un neformālās izglītības programmu īstenošanai, gan administratīvajām vajadzībām. Vienlaikus centrs ir tā vieta, kur jaunieši, kas līdz šim nav darbojušies NVO, var uzzināt par nevalstisko sektoru, personīgi iepazīties ar dažādu biedrību pārstāvjiem un atrast sev piemērotāko līdzdalības formu.

Katrā pašvaldības skolā darbojas Skolas padome, kuras sastāvā ir skolēnu, skolēnu vecāku un skolas darbinieku deleģēti pārstāvji. Skolas padomes kompetencē ir skolai (kā pašvaldības iestādei) būtisku un stratēģiski nozīmīgu darbības virzienu noteikšana.

Savukārt skolēnu pašpārvaldes, kuru sastāvā ir skolēnu deleģēti pārstāvji, ietekmē lēmumus, kuri attiecas uz skolēnu tiesībām un pienākumiem skolā, arī izglītības procesa organizāciju. IKSD atbalsta tā padotībā esošo izglītības iestāžu skolēnu pašpārvalžu darbu, piedāvājot to līderiem vairāk nekā 20 dažāda veida izglītojošus pasākumus un individuālās konsultācijas mācību gada laikā. 2011.gadā personības pilnveidošanas iespējas ir izmantojuši 1750 jaunieši.

54 Tās mērķis ir veicināt personu ar invaliditāti pilsonisko līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī sadarbību starp personas ar invaliditāti pārstāvošajām nevalstiskajām organizācijām un Rīgas pilsētas pašvaldību. Padomes sastāvā ir RD, LD un 20 personu ar invaliditāti nevalstisko organizāciju pārstāvji. Padomi vada RD Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētājs.

55 Darba grupa sadarbojas ar reliģiskajām draudzēm dažādu aktuālu problēmu risināšanā, balstoties uz kristīgajām vērtībām un reliģisko draudžu pieredzi darbā ar sabiedrību.

56 Tā izveidota ar mērķi nodrošināt jauniešu līdzdalību Rīgas pilsētas pašvaldības jaunatnes politikas plānošanā, īstenošanā un novērtēšanā. Padomē darbojas 7 jaunatnes organizāciju pārstāvji, kurus konkursa kārtībā uz diviem gadiem apstiprina Rīgas jaunatnes NVO.

57 Tās mērķis ir nodrošināt nevalstiskā sektora līdzdalību Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas politikas plānošanā, īstenošanā un novērtēšanā. Konsultatīvās padomes sastāvā ir gan RD darbinieki, gan deputāti, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji.

58 Jauniešu centrs atrodas Ķengaragā un ir izveidots INTERREG IV A projekta „Youth Space” ietvaros.

Nozīmīgs atbalsts darbā ar skolēnu pašpārvaldēm ir Rīgas Skolēnu dome, kas IKSD konsultatīvās padomes statusā darbojas kopš 2002.gada. Ņemot vērā, ka viens no tās mērķiem ir apvienot Rīgas skolu jauniešus, Rīgas Skolēnu domes rīkotajos pasākumos pulcējas izglītojamie gan no latviešu, gan no mazākumtautību skolām.

Daudzviet darbojas vecāku padomes, nozīmīga ir arī skolu atbalsta fondu darbība. 2011./2012.mācību gadā aptuveni pusei skolu ir nodibināti atbalsta fondi, kas arvien aktīvāk līdzdarbojas izglītības procesa nodrošināšanā, piemēram, piesakoties uz Eiropas Savienības fondu finansējumu un īstenojot dažādus projektus skolās.

Katru gadu tiek organizēti **projektu konkursi** nevalstisko organizāciju aktivitāšu īstenošanai, kas veicina sabiedrības līdzdalību un palīdz risināt dažādas problēmas. RD iestādes rīko dažādus projektu konkursus sabiedrības integrācijas, latviešu valodas apguves, brīvprātīgā darba atbalstam, aktivitātēm bērniem un jauniešiem, bērnu un jauniešu nometnēm, kultūras, sporta, sociālajiem, veselības veicināšanas un citiem pasākumiem⁵⁹.

Lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību lēmumu pieņemšanā un uzlabotu pašvaldības lēmumu kvalitāti, biedrība „Latvijas Pilsoniskā alianse” un 23 citas nevalstiskās organizācijas 24.10.2008. parakstīja kopīgu sadarbības memorandu ar Rīgas domi. Memorandā pašvaldība apņemas nodrošināt savlaicīgu iedzīvotāju un nevalstisko organizāciju pārstāvju iesaistīšanu dokumentu vai projektu izstrādāšanā un izpildīšanā. 2012. gada sākumā, izvērtējot memorandā paredzēto, pašvaldība un nevalstiskās organizācijas secināja, ka pašreizējā redakcija neatspoguļo šī brīža situāciju, un vienojās, ka dokuments ir jāpārstrādā atbilstoši reālajai situācijai, lai veicinātu veiksmīgāku abu pušu sadarbību.

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Šobrīd RD un NVO sadarbības memorandā iecerētais tiek īstenots tikai daļēji.

Iespējamais risinājums: Pārskatīt sadarbības memoranda darbības principus un atrast optimālu Rīgas domes un NVO sadarbības risinājumu.

Problēma: Nepietiekama iedzīvotāju un NVO iesaistīšanās pašvaldības procesos. Iedzīvotāji nav pietiekami informēti par pienākumiem attiecībā pret pašvaldību.

Iespējamie risinājumi: Sadarbības veicināšanas pasākumu īstenošana ar nevalstiskajām organizācijām, t.sk. mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām un visplašāko sabiedrību, sekmējot viedokļu sniegšanu par aktuālākajiem jautājumiem, iedzīvotāju un NVO iesaistīšana darba grupu un konsultatīvo padomju darbībā, iedzīvotāju forumu organizēšana.

Problēma: Samērā maza Rīgā reģistrēto nevalstisko organizāciju kapacitāte, nepietiekama savstarpējā sadarbība, kā arī trūkst informācijas par nevalstisko organizāciju darbību un to esamību.

Iespējamie risinājumi: Atbalsta sniegšana organizāciju pasākumu (projektu) īstenošanai, to kapacitātes un savstarpējās sadarbības veicināšanai, aktīva sabiedrības informēšana par nevalstisko organizāciju darbību Rīgā.

59 2011.gadā RD ir noslēgusi vairāk nekā 600 līgumus ar nevalstiskajām organizācijām dažādu pakalpojumu un aktivitāšu īstenošanai sociālās palīdzības, sabiedrības integrācijas, izglītības, sporta, kultūras un citās jomās.

Problēma: Nepietiekama jaunatnes organizāciju līdzdalība darbā ar jaunatni Rīgas pilsētā to ierobežotas administratīvās kapacitātes un resursu dēļ.

Iespējamie risinājumi: Atbalsta pasākumu īstenošana jaunatnes organizāciju stiprināšanai, centru veidošana pēc Jauniešu centra „Kaņieris” modeļa citās Rīgas daļās, nodrošinot jaunatnes organizācijām telpas un resursus, kopīgu struktūrfondu projektu izstrāde un ieviešana, sadarbojoties RD un jaunatnes organizācijām.

Problēma: Nepietiekams atbalsts no atsevišķu izglītības iestāžu administrācijas puses un nepastāvīga ieinteresētība skolēnu pašpārvaldes darbības veicināšanā.

Iespējamie risinājumi: Veicināt dialogu starp izglītības iestāžu administrācijas pārstāvjiem par skolēnu pašpārvalžu lomu iestādēs, organizēt apmācības skolēnu pašpārvalžu līderiem par pašpārvaldes kompetences jautājumiem, pašpārvalžu darbības labas prakses piemēru popularizēšana.

Problēma: Nepietiekamas valsts valodas zināšanas kā viens no svarīgiem līdzdalības šķēršļiem.

Iespējamie risinājumi: Latviešu valodas apguves organizēšana Rīgas iedzīvotājiem, t.sk. jauniebraucējiem, valodas lietošanu sekmējošu pasākumu organizēšana, brīvprātīgo latviešu valodas skolotāju tīkla attīstība.

Problēma: Nepietiekama informācija par līdzdalības iespējām pašvaldībā, t.sk. informācijas pieejamība tikai valsts valodā.

Iespējamais risinājums: Informatīvo materiālu sagatavošana vairākās valodās (latviešu, angļu un krievu valodā) par līdzdalības iespējām valsts un pašvaldības līmenī, kā arī par iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu.

Problēma: Latvijas pilsonības neesamība daļai iedzīvotāju ir viens no politiskās līdzdalības šķēršļiem.

Iespējamie risinājumi: Informatīvo materiālu izveidošana un informatīvu pasākumu par pilsonības iegūšanas procesu organizēšana dažādām mērķa grupām, atbalsta sniegšana pilsonības iegūšanas veicināšanas pasākumu (projektu) īstenošanai.

Brīvprātīgais darbs pašvaldībā

Brīvprātīgais darbs ir būtisks iedzīvotāju līdzdalības veids un vienlaikus arī resurss, kas var dot ievērojamu pienesumu sabiedrības attīstībai. Brīvprātīgais darbs sniedz iespēju iedzīvotājiem īstenot savas idejas, izpaust prasmes, sniegt atbalstu tiem, kam tas ir nepieciešams, un uzlabot pašiem savu dzīves kvalitāti. Brīvprātīgais darbs var sniegt plašas iespējas arī sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu iekļaušanai sabiedrībā, pilnveidojot to prasmes un veicinot personīgo izaugsmi.

Brīvprātīgā darba kustība Rīgas pilsētas pašvaldībā ir sākusi veidoties tikai nesen un šobrīd nav pietiekami plaši attīstīta. Lai brīvprātīgajā darbā iesaistītu plašāku sabiedrības daļu un lai brīvprātīgā darba resurss tiktu atbilstoši izmantots, nepieciešams attīstīt brīvprātīgā darba atbalsta sistēmu pašvaldībā.

2011.gadā tika sagatavota un izdota rokasgrāmata pašvaldību darbiniekiem „Brīvprātīgā darba organizēšana pašvaldībā”, iekļaujot gan teorētisko materiālu, gan praktisko informāciju. Rokasgrāmata ir orientēta uz pašvaldību darbiniekiem, taču var būt noderīga ikvienam, kuru interesē brīvprātīgā darbs.

2011.gadā tika īstenots konkurss Rīgas pilsētas pašvaldības vispārizglītojošo skolu 7.–12.klašu skolēniem „Mēs ar klasi brīvprātīgi...”. Lai popularizētu un veicinātu brīvprātīgā darbu veikšanu, skolēni tika aicināti veikt darbus sabiedrības labā un ar savu pieredzi iepazīstināt arī citus. Konkursā tika vērtēts darbs, kuru skolēni kopā ar klasesbiedriem vai draugiem no citām skolām veikuši brīvprātīgi.

2011. un 2012.gadā īstenotā projekta „Brīvprātīgā darba prasmju apmācība – Eiropas brīvprātīgā darba skola” ietvaros, kurā sadarbojās 6 valstis (Spānija, Itālija, Grieķija, Rumānija, Lietuva, Latvija), izveidota e-apmācību platforma, iekļaujot 23 mācību kursus par brīvprātīgo darbu, kurus ir iespēja apgūt jebkuram interesentam no projekta dalībvalstīm.

Kopš 2011.gada tiek organizēti konkursi IKSD un LD padotībā esošo iestāžu projektu atbalstam brīvprātīgā darba programmu īstenošanai. Projektu konkursa mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu mērķtiecīgi plānotām un ar brīvprātīgā darba palīdzību īstenojamām aktivitātēm Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs, veicinot iedzīvotāju aktīvu sabiedrisko līdzdalību un sociālo iekļaušanu, kā arī nodrošinot plašāku pakalpojumu klāstu iedzīvotājiem ierobežota finansējuma apstākļos.

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Nepietiekama brīvprātīgā darba kustības attīstība – trūkst informācijas par brīvprātīgo darbu, nav pieredzes, kā strādāt ar brīvprātīgajiem un kā organizējams brīvprātīgais darbs.

Iespējamie risinājumi: Sabiedrības informēšanas pasākumi par brīvprātīgo darbu, t.sk. pozitīvo piemēru popularizēšana, brīvprātīgos motivējošas aktivitātes, vienotas brīvprātīgā darba organizēšanas sistēmas RD iestādēs izveidošana, brīvprātīgā darba aktivitāšu atbalsts RD iestādēs un pašvaldībā, īpaši veicinot dažādu sabiedrības grupu iesaistīšanu brīvprātīgajā darbā.

Jauniebraucēju⁶⁰ iekļaušanās

Migrācija mūsdienu pasaulē ir dabisks process, kas ir raksturīgs gan attīstītajām, gan mazāk attīstītajām valstīm. Ņemot vērā imigrācijas tendences un ekspertu vērtējumus, Latvijā un jo īpaši Rīgā jāveido vide, kas dotu iespēju jauniebraucējiem ātrāk un veiksmīgāk iekļauties vietējā sabiedrībā. Daudzu Eiropas un pasaules valstu prakse ir īpašu integrācijas programmu un centru veidošana, kuros jauniebraucēji var gan apgūt valsts valodu, gan iepazīties ar konkrētās valsts vēsturi, uzbūvi, tradīcijām. Rīgas pilsētas pašvaldībai būtu jāpārņem šī pozitīvā prakse jauniebraucēju atbalstam.

Pašvaldība līdz šim nav pievērsusi pastiprinātu uzmanību jauniebraucēju iekļaušanai sabiedrībā, pārsvarā ir bijis uzsvars uz starptautiskajiem projektiem. Piemēram, Eiropas

60 Termins „jauniebraucēji” šajā dokumentā tiek attiecināts uz tām personām, kas uz dzīvi Latvijā ir iebrukušas pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas.

Savienības projekta „Draudzība. Migrācijas, attīstības un cilvēktiesību jautājumu izpratnes veicināšana, iesaistot vietējās pašvaldības” ietvaros tiek rīkoti vairāki pasākumi, kuri ir orientēti uz pašvaldības un tās iestāžu darbinieku izglītošanu un sabiedrības informēšanu par migrācijas ieguldījumu valsts attīstībā, ņemot vērā sabiedrības negatīvo attieksmi pret jauniebraucējiem. Negatīvā attieksme ir saistīta ar viedokli, ka jauniebraucēji atņems darba vietas vietējiem cilvēkiem, nemācīsies latviešu valodu, graus vietējo kultūru un paražas.

Viens no būtiskākajiem aspektiem, lai jauniebraucēji iekļautos sabiedrībā, ir latviešu valodas apgūšana. Rīgas pilsētas pašvaldība šobrīd šo iespēju piedāvā, taču pagaidām šādu kursu piedāvājums ir krietni mazāks nekā pieprasījums pēc tiem, tāpēc 2012.gadā ir piešķirti papildu finanšu līdzekļi, lai pēc iespējas vairāk cilvēkiem dotu iespēju apgūt un uzlabot savas latviešu valodas zināšanas.

NVO būtu jābūt starpniekam starp jauniebraucējiem un valsti un pašvaldību. Tās var būt partneris gan valsts, gan pašvaldību institūcijām, palīdzot jauniebraucējiem iekļauties sabiedrībā un darba tirgū. Latvijā ir tikai dažas organizācijas, kas ir orientētas uz darbu ar jauniebraucējiem, taču tās netiek regulāri finansiāli atbalstītas, un visi pasākumi jauniebraucējiem ir kampaņveidīgi konkrētu projektu ietvaros. Mazākumtautību organizācijas vairāk ir orientētas uz savas etniskās identitātes saglabāšanu un kultūras pasākumiem, mazāk – uz savu tautiešu, kas tikko vai nesen iebruukuši Latvijā, iekļaušanu vietējā sabiedrībā.

Galvenie darbības virzieni

Problēma: Ierobežotas iespējas jauniebraucējiem apgūt latviešu valodu.

Iespējamie risinājumi: Radīt iespēju latviešu valodas apgūšanai Rīgas pilsētas teritorijā.

Problēma: Atbalsta un informēšanas pasākumi jauniebraucēju iekļaušanai Latvijas sabiedrībā ir fragmentāri.

Iespējamie risinājumi: Skaidrojošo, informatīvo un atbalsta aktivitāšu organizēšana jauniebraucējiem, pasākumu rīkošana, kas sniedz Rīgas iedzīvotājiem informāciju par jauniebraucējiem un kultūru dažādību.

Problēma: Nepietiekama jauniebraucēju līdzdalība NVO darbībā.

Iespējamie risinājumi: Jauniebraucēju iepazīstināšana ar NVO darbības principiem Latvijā; NVO, kuras iesaista vai strādā ar jauniebraucējiem, atbalstīšana; informācijas sniegšana par mazākumtautību un citām NVO, kas strādā ar jauniebraucējiem.

Informācijas pieejamība pašvaldībā

Informēšana par notiekošo pašvaldībā

Ņemot vērā plašo mērķauditoriju, kā arī specifiskās mērķa grupas un to informācijas iegūšanas paradumus, informācija par Rīgas pilsētas pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī organizētajiem un atbalstītajiem pasākumiem iedzīvotājiem ir pieejama dažādos informācijas kanālos, tajā skaitā plašsaziņas līdzekļos, bezmaksas informatīvajos materiālos, reklāmās, sociālajos tīklos u.c.

Informācija pieejama Rīgas pilsētas pašvaldības interneta portālā www.riga.lv, kā arī nozaru atbildīgo institūciju (RD struktūrvienību) interneta vietnēs. Ir izveidota e-pakalpojumu platforma, kur pilsētas iedzīvotāji dažādus jautājumus var atrisināt elektroniski.

Rīgas pilsētas pašvaldībā darbojas arī Apmeklētāju pieņemšanas centrs (APC), kas apkalpo iedzīvotājus 10 klientu apkalpošanas punktos visā pilsētā, kā arī ir nodrošināta informatīvā bezmaksas tālruņa darbība. Turklāt vairākām RD nozaru institūcijām ir izveidoti atsevišķi klientu apkalpošanas centri. Šajos centros iedzīvotājiem ir iespēja saņemt bezmaksas informāciju par Rīgas pilsētas pašvaldības kompetencē esošajiem jautājumiem, kā arī pieejami bezmaksas informatīvie materiāli par atsevišķiem pasākumiem un pakalpojumiem.

Iedzīvotāju informēšanai tiek izmantoti arī plašsaziņas līdzekļi, tajā skaitā laikraksti, televīzija, interneta mediji, radio. Vēsturiski ir izveidojusies situācija, ka pastāv divas informatīvās telpas (plašsaziņas līdzekļi latviešu un krievu valodā), tādējādi Rīgas pilsētas pašvaldība strādā ar abām informatīvajām telpām.

Par Rīgas pilsētas pašvaldības organizētajām akcijām un plašiem masu pasākumiem iedzīvotāji tiek informēti, izmantojot lielformāta standus, sabiedriskā transporta pieturvietas, pilsētā esošos afišu stabus, kolonnas un pilonus, kā arī reklāmas standus uz tiltiem un ceļu pārvadiem.

RD un pašvaldības institūcijas iedzīvotājus informē, izmantojot arī pēdējā laikā lielu popularitāti ieguvušos sociālos tīklus, atverot lietotājkontus un izveidojot profilus, kuros tiek ziņots par aktualitātēm noteiktā nozarē.

Reizi gadā tiek rīkotas arī RD atvērto durvju dienas, kad rīdziniekiem tiek sniegta informācija gan par RD darbu, gan par pašvaldības institūcijām un to kompetencē esošajiem jautājumiem.

Galvenie rīcības virzieni:

Problēmas: Ir iedzīvotāju grupas, kuras nevar saņemt informāciju ar interneta vietņu starpniecību.

Iespējamie risinājumi: Mūžizglītības ietvaros piedāvāt datorprasmju apguves kursus senioriem, informēt iedzīvotājus, kur ikviens iedzīvotājs var lietot internetu bez maksas.

Problēma: Lielākoties RD institūciju interneta vietnēs informācija pieejama tikai latviešu valodā, tādējādi iedzīvotājiem, kuri neprot latviešu valodu, ir apgrūtināta iespēja

uzzināt par aktualitātēm pašvaldībā. Turklāt ne visu institūciju interneta vietnes ir pieejamas cilvēkiem ar speciālajām vajadzībām, piemēram, neredzīgajiem cilvēkiem.

Iespējamie risinājumi: Visu RD institūciju interneta vietnēs pamatinformācijai (kontakta informācijai un kompetences jomām) būtu jābūt pieejamai vairākās valodās (piemēram, latviešu, krievu un angļu valodā), jāpielāgo interneta vietnes lietošana cilvēkiem ar speciālām vajadzībām, piemēram, neredzīgajiem cilvēkiem.

Problēma: Informācijas izplatīšana ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību prasa lielus finanšu līdzekļus, īpaši tad, ja paredzēta kādas akcijas vai publiska masu pasākuma reklamēšana, turklāt to vēl vairāk sadārdzina dalītā informācijas telpa.

Iespējamie risinājumi: Aktuālās informācijas apmaiņas starp RD struktūrvienībām veicināšana, nodrošinot iespēju vienas jomas departamenta svarīgākās aktualitātes uzzināt arī citu jomu departamentu interneta vietnēs vai Rīgas pilsētas pašvaldības interneta portālā; informācijas par sadarbības partneru (NVO, neatkarīgo producentu utt.) aktualitātēm publicēšana pašvaldības institūciju interneta vietnēs; Rīgas pilsētas laikraksta izdošana, laikraksta satura tapšanā iesaistot iedzīvotājus un NVO; pašvaldības institūciju iespēju operatīvi komunicēt ar iedzīvotājiem sociālajos tīklos attīstīšana, nodrošinot atgriezenisko saiti.

Pilsoniskā izglītošana

Viens no aktīvas iesaistīšanās un līdzdalības nosacījumiem ir informācija un izpratne par sabiedriski politiskajiem procesiem pašvaldībā, tās pakalpojumiem un iespēju piedāvājumiem. Lai aktīvi līdzdarbotos, iedzīvotājiem ir jābūt izpratnei, kā var ietekmēt pašvaldībā notiekošos procesus. Diemžēl gan ikdienas pieredze, gan dažādu aptauju dati liecina, ka iedzīvotāji maz zina par iespējam ietekmēt procesus pašvaldībā, bieži vien netic saviem spēkiem ietekmēt pašvaldības lēmumus, kā arī nejūt uzticību varai. Sabiedrībā valda salīdzinoši spēcīgi patērētāju kultūras elementi, ir izteikti apzināts viedoklis par to, kas pienākas no valsts un pašvaldības, taču ir visai vāja izpratne un vēlme pildīt pienākumus pret valsti un pašvaldību. Plašsaziņas līdzekļos un sociālajos tīklos dominē viedokļi, kas attaisno neiecietību un diskrimināciju pret dažādām sociālajām grupām, kas attaisno nodokļu nemaksāšanu, normatīvo aktu neievērošanu. Trūkst empātijas pat nelaimes gadījumos, un ir izteikti negatīva attieksme pret politiķiem un valsts un pašvaldību sektorā strādājošajiem.

Lai veicinātu piederības sajūtu valstij, pilsētai un apkaimei, kā arī, lai informētu un izglītotu Rīgas iedzīvotājus par sabiedrības saliedētības jautājumiem, tiek rīkoti finansēšanas konkursi nevalstiskajām organizācijām un Rīgas domes iestādēm, kuros tiek iesaistīti Rīgas iedzīvotāji. Projektu ietvaros notiek sabiedrības informēšana un izglītošana par pilsonisko līdzdalību, nediskriminācijas un iecietības veicināšanas jautājumiem, par kultūru dažādību un starpkultūru dialogu. Latvijas sabiedrība vēlas, lai jauniebraucēji zinātu latviešu valodu, pieņemtu vietējo kultūru un tradīcijas, taču tajā pašā laikā iedzīvotāji nevēlas, lai valsts piešķirtu finansējumu un palīdzētu šiem cilvēkiem apgūt nepieciešamās zināšanas. Plašsaziņas līdzekļos par to tiek runāts maz, lielākoties veidojot Latvijas situācijai neatbilstošu vizuālo tēlu.

Pilsētvidi veido ne tikai pašvaldības nodrošinātā infrastruktūra un piedāvātie pakalpojumi, konkrētie pasākumi, plānojumi un uzlabojumi, bet arī katra iedzīvotāja un dažādu grupu aktīva iesaistīšanās, konkrēta rīcība un savstarpējā attieksme citam pret citu. Ņemot vērā

to, ka pilsoniska sabiedrība ir demokrātiskas sabiedrības balsts un pamats, nepieciešams veicināt iedzīvotāju izglītošanos un iesaistīšanos, nodrošinot vienādas iespējas un panākot ne tikai iedzīvotāju spēju kritizēt un pieprasīt konkrētus pakalpojumus un labumus, bet ar savu rīcību būt līdzatbildīgiem par pašvaldībā notiekošo.

Vēl viens būtisks pilsoniskās izglītošanās aspekts ir līdzdalība valsts un pašvaldību politiskajā dzīvē, sākot ar dalību vēlēšanās. Latvijā (tostarp Rīgā) joprojām ir liels nepilsoņu skaits par spīti tam, ka naturalizācijas process noris jau 18 gadus. Pēdējos gados, pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā, naturalizācijas temps ir ļoti lēns. Tajā pašā laikā tiek pārmests, ka liela daļa sabiedrības nevar piedalīties politiskajos procesos pilsonības trūkuma dēļ.

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Sabiedrībā pastāv neiecietīga attieksme pret atšķirīgo – dažādām sociālajām un etniskajām sabiedrības grupām, t.sk. pret jauniebraucējiem.

Iespējamais risinājums: Plašāka sabiedrības informēšana un izglītošana par nediskriminācijas un iecietības veicināšanas jautājumiem, kā arī par kultūru dažādību.

Problēma: Iedzīvotāji ir slikti informēti par savām tiesībām diskriminācijas gadījumos.

Iespējamie risinājumi: Sabiedrības informēšana par konsultāciju iespējām un rīcību diskriminācijas gadījumos, atbalsts NVO un RD iestāžu pasākumu un projektu īstenošanai, kas darbojas diskriminācijas novēršanas un interešu aizstāvības jomā.

Problēma: Iedzīvotāji nav pietiekami informēti un ieinteresēti par pienākumiem attiecībā pret valsti un pašvaldību.

Iespējamie risinājumi: Izglītojošu un patriotismu veicinošu pasākumu organizēšana dažādām mērķa grupām, t.sk. jauniešiem, senioriem, jaunajiem vecākiem u.c., informējot par pilsoņa pienākumiem un tiesībām; Pilsoņa dienas koncepcijas attīstīšana.

Izglītība

Izglītība ir prioritāra sabiedrības dzīves un cilvēkdarbības nozare. Rīga ir nozīmīga un pēctecību nodrošinoša Latvijas izglītības sistēmas sastāvdaļa, jo pilsētā ir iespēja izglītoties, sākot no pirmsskolas izglītības līdz augstākās izglītības ieguvei, kā arī turpināt izglītoties mūžizglītības ietvaros. Pastāv lielas izvēles iespējas katrā izglītības pakāpē, tiek nodrošināts plašs vispārējās izglītības programmu piedāvājums un apgūstamo profesiju spektrs. Paralēli šim izglītības programmu piedāvājumam bērniem un jauniešiem tiek piedāvāta plaša spektra interešu un profesionālās ievirzes izglītība, kas veicina padziļinātu zināšanu un prasmju apguvi, sociālo un ētisko normu iepazīšanu, darba un sadarbības iemaņu pilnveidošanu, kā arī pozitīvu personības īpašību attīstību. Pedagogu uzdevums ir izkopt un attīstīt bērnu un jauniešu spējas, talantus un intereses, nodrošinot lietderīgu brīvā laika pavadīšanu, veselības nostiprināšanu, garīgo un fizisko attīstību, kā arī veicinot aroda izvēli.

Izglītība un izglītības iestādes ir viens no sabiedrības integrācijas pamatelementiem, jo tā ir saistīta gan ar valsts valodas apgūšanu un lietošanu un pilsonisko audzināšanu, gan cilvēku ar speciālām vajadzībām iekļaušanu izglītības sistēmā un sabiedrībā kopumā, kā arī izglītošanos mūža garumā.

Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestāžu mērķauditorija ir skaitliski ļoti liela, vismaz 200 tūkstoši cilvēku, kas veido vairāk nekā 1/4 daļu Rīgas iedzīvotāju (aptuveni 91 tūkstotis izglītojamo un tādējādi vismaz tāds pats skaits vecāku, 11 tūkstoši pedagogu un 7 tūkstoši pārējo darbinieku).

Rīgā atrodas arī lielākā daļa Latvijas valsts dibināto augstākās izglītības iestāžu, kā arī juridisko personu dibinātas augstskolas.

Izglītības iestāžu raksturojums

Ievērojot pašvaldībām noteikto kompetenci, Rīgas pilsētas pašvaldības pakļautībā ir vispārējās izglītības (pirmsskolas izglītības iestādes un vispārējās izglītības iestādes; turpmāk – pirmsskolas un skolas), interešu izglītības un profesionālās ievirzes izglītības iestādes (mūzikas, mākslas un sporta skolas).

1. Pirmsskolas

Rīgas pilsētas pašvaldībā darbojas 153 pirmsskolas izglītības iestādes (t.sk. 12 speciālās pirmsskolas izglītības iestādes), kuras 2011./2012.mācību gadā apmeklēja 26 240 bērnu⁶¹.

Lai nodrošinātu dažādām mērķa grupām (latviešu, mazākumtautību bērniem un bērniem ar dažādām speciālām vajadzībām) pirmsskolas izglītības programmas apguvi, pirmsskolas izglītības iestādēs licencētas 105 programmas bērniem ar latviešu mācību valodu, 75 programmas bērniem, kas runā citās valodās, un 51 programma bērniem ar speciālām vajadzībām. Rīgas pilsētas pašvaldībā 50 pirmsskolas īsteno mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmu, 30 iestādēs ir gan mazākumtautību pirmsskolas izglītības programma, gan pirmsskolas izglītības programma, bet 73 pirmsskolas izglītības iestādēs īsteno pirmsskolas izglītības programmu.

⁶¹ 26 240 bērni apmeklēja pirmsskolas izglītības iestādes, 840 bērni – grupas, kas darbojas skolās un interešu izglītības iestādēs.

Līdztekus vispārizglītojošajai pirmsskolas izglītības programmai pirmsskolas izglītības iestādēs un skolās īsteno arī 41 speciālās pirmsskolas izglītības programmu. Šajās izglītības iestādēs bērniem tiek organizēti kopīgi pasākumi un svētku svinēšana. Arī ikdienas sadzīvē notiek savstarpēja komunikācija, piemēram, pastaigu un pusdienu laikā. Pēdējo gadu laikā nedaudz pieaudzis iestāžu un grupu skaits bērniem ar speciālām vajadzībām. No 2009. gada ir atvērta Rīgas 8.speciālā pirmsskolas izglītības iestāde, kurā darbojas 8 grupas 106 bērniem, Rīgas 2.speciālajā internātpamatskolā darbojas 2 grupas 10 bērniem, bet Rīgas 3.speciālajā pamatskolā atvērtas 4 grupas 32 bērniem.

Rīgā darbojas 4 pirmsskolas vecuma bērnu pieskatīšanas centri, kas izveidoti interešu izglītības iestādēs. Bērnu pieskatīšanas centru pakalpojumus var izmantot bērni no trīs gadu vecuma, un to pieskatīšana ir bez maksas līdz četrām stundām dienā.

2. Skolas

IKSD pakļautībā 2011./2012.mācību gadā ir 121 skola, kurās mācās 65 762 skolēni un strādā 7191 pedagogs.

Skolu skaits, kas Rīgā būtiski pieauga laikā no 1990.gada līdz 1994.gadam, pēdējos desmit gados sarūk. Skolēnu skaita samazinājums un sabiedrības pieprasījums pēc kvalitatīvas izglītības ir ietekmējis Rīgas pilsētas pašvaldības skolu tīklu. Kopš 2000.gada kopējais skolēnu skaits pilsētā ir samazinājies par 35% skolēnu, ir likvidētas 30 skolas. Lielākais samazinājums ir skāris Rīgas vidusskolas, savukārt speciālo skolu, vakarskolu un internātskolu tīkls praktiski palicis nemainīgs.

Rīgas pilsētas pašvaldības 61 skolā skolēni izglītības programmas apgūst latviešu valodā (turpmāk – latviešu skolas), 51 skolā tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas, kurās mācību priekšmeti tiek apgūti latviešu un attiecīgās mazākumtautības valodā (turpmāk – mazākumtautību skolas). Lingvistiskais nošķirums skolās ir izglītības sistēmas mantojums, tas pastāvēja gan pirmās Latvijas Republikas, gan Padomju Savienības laikā.

Rīgā 9 skolas piedāvā izglītību iegūt abās minētajās izglītības programmās, pārsvarā tās ir vakarskolas un skolas, kas īsteno speciālās izglītības programmas.

Skolēnu sadalījums starp izglītības programmām, kas tiek apgūtas latviešu valodā, un mazākumtautību izglītības programmām ir Latvijas galvaspilsētas sabiedrības etniskā sastāva atspoguļojums, tas pēdējos gados ir nemainīgs – proporcionāli vienāds. Pamatā skolēni mazākumtautību izglītības programmas līdztekus latviešu valodai apgūst krievu valodā, tikai nepilni 2% skolēnu – baltkrievu, poļu un ukraiņu valodā.

Raksturojot Rīgas pilsētas pašvaldības skolu tīklu, jāmin apstākļi, ka divdesmit gadu laikā skolu tīkls latviešu skolām un mazākumtautību skolām Rīgā ir izveidojies atšķirīgs. Sadalījumā pēc vispārējās izglītības pakāpēm latviešu skolu tīkla struktūru veido sākumskolas (1.–6.klase), pamatskolas (1.–9.klase), vidusskolas (1.–12.klase) un ģimnāzijas (7.–12.klase), savukārt mazākumtautību skolu struktūru veido pamatskolas un vidusskolas. To ir ietekmējusi īstenotā politika valsts ģimnāziju tīkla attīstībā, latviešu skolu kolektīvu un absolventu vēlme atjaunot skolas vēsturisko ģimnāzijas statusu un mazākumtautību skolu vēlēšanās saglabāt pamatizglītības posmu.

3. Interese izglītībā

Interese izglītības pamatdarbības forma ir interese izglītības programmas, kas tiek īstenotas dažādās izglītības iestādēs.

2011.gadā interese izglītību Rīgas pilsētas pašvaldībā īstenoja 13 interese izglītības iestādes⁶², 11 sporta izglītības iestādes, 9 mākslas un mūzikas skolas, 121 skola, 51 pirmsskola un citas juridiskās un fiziskās personas. Interese izglītībā tiek iesaistīti bērni un jaunieši vecumā no 3 līdz 25 gadiem.

Interese izglītības programmu piedāvājumu nosaka bērnu, jauniešu un viņu vecāku pieprasījums, izglītības iestāžu piedāvājums, valsts kultūrvēsturiskā situācija un tradīcijas. Atkarībā no vēlmēm un iespējām tiek veidotas un piedāvātas jaunas programmas un darbības virzieni. Lai racionālāk plānotu programmu piedāvājuma tīklu, nepieciešama padziļināta bērnu un jauniešu interese izpēte.

Par spīti demogrāfiskajai situācijai valstī, tostarp Rīgā pēdējo gadu laikā, interese izglītībā iesaistīto audzēkņu skaits pieaug. 2010./2011.mācību gadā interese izglītības programmas apguva 71 648 audzēkņi, bet 2011./2012.mācību gadā – 76 300 audzēkņu⁶³. No tiem 28 178 nodarbojas interese izglītības iestādēs, 493 – bērnu un jauniešu sporta skolās, 732 – mūzikas un mākslas skolās, 42 224 – skolās un 4673 – pirmsskolās. Tas apliecina interese izglītības nozīmīgumu un aktualitāti.

Līdzīgi kā vispārējās izglītības programmas, arī interese izglītības programmas tiek apgūtas latviešu un attiecīgās mazākumtautības valodā. Taču neatkarīgi no apmācības valodas, skolēni veiksmīgi iekļaujas kopējos pilsētas pasākumos (konkursos, skatēs, izstādēs, sacensībās, koncertos u.c.). Mazākumtautību kolektīvi piedalās Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos un veiksmīgi apgūst repertuāru latviešu valodā.

Interese izglītības pulciņos notiek dabisks integrācijas process, jo audzēkņus vairo interese konkrētajā jomā neatkarīgi no viņu dzimuma, tautības, reliģiskās vai sociālās piederības.

Visaptverošākie un plašākie bērnu un jauniešu svētki kultūrizglītības jomā ir Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki, kuros pēdējos gados papildus tradicionālajai kora mūzikai un tautas dejām tiek iekļauta arī mūsdienu deja, vizuālā un vizuāli plastiskā māksla, teātris, projekts speciālo skolu skolēniem, kā arī mazākumtautību kolektīvu koncerts. Piedaloties šajos svētkos, audzēkņiem veidojas dziļāka izpratne par latviešu tautas kultūrvērtībām, kas ir sabiedrības integrācijas procesa neatņemama sastāvdaļa⁶⁴.

Kopumā interese izglītības programmu piedāvājums Rīgā ir plašs, taču nevienmērīgs. Tiek īstenotas dažādas interese izglītības programmas kultūrizglītībā (dejas, mūzika, folk-lora, vizuālā, vizuāli plastiskā māksla, teātra māksla), sporta izglītībā, tehniskajā jaunradē (tehniskā modelēšana, dažādi modelisma veidi, programmēšana un padziļināta dator-programmu apguve), vides izglītībā, kā arī citās jomās (valodu apguve, astronomija, žurnālistika u.c.). Populāras ir valodu apguves programmas: gan svešvalodas (angļu, vācu,

62 9 bērnu un jauniešu centri, Bērnu un jauniešu vides izglītības centrs, Jauno tehniķu centrs, Mākslinieciskās jaunrades centrs, Tehniskās jaunrades nams.

63 37% (28 178 audzēkņi) interese izglītības iestādēs; 55% (42 224) skolās; ~ 1% (732) mākslas un mūzikas skolās; 0,6% (493) sporta skolās un 6% (4673) pirmsskolās.

64 2010.gadā X Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos piedalījās vairāk nekā 30 000 bērnu un jauniešu no visas Latvijas, t.sk. bērni no latviešu skolām un skolām, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas, jaunieši no speciālajām skolām, kā arī bērni un jaunieši ar speciālām vajadzībām. Rīgu pārstāvēja 7243 dalībnieki. Pēc JKSD Sporta un jaunatnes pārvaldes statistikas no 78 izglītības iestādēm svētkos bija pārstāvētas 6 speciālās skolas un 11 mazākumtautību iestādes, kas attiecīgi ir 8% un 14% no visiem Rīgas dalībniekiem.

itāļu, spāņu u.c. valodas – 1767 audzēkņi), gan latviešu valoda ar mūzikas un mākslas palīdzību (857 audzēkņi)⁶⁵, kas veicina bērnu un jauniešu iekļaušanos sabiedrībā, piedaloties aktivitātēs Latvijā, kā arī īstenojot dažādus projektus ārvalstīs. Papildus jau esošajam programmu piedāvājumam būtu nepieciešamas programmas, kas nodrošinātu bērnu un jauniešu praktiskā darba iemaņas sadzīvē.

4. Profesionālās ievirzes izglītības iestādes

Profesionālās ievirzes izglītību Rīgā īsteno:

- sportā – pašvaldības dibinātās sporta izglītības iestādes (sporta skolas) un citu juridisko vai fizisko personu dibinātās sporta izglītības iestādes (sporta klubi);
- mākslā un mūzikā – pašvaldības mākslas un mūzikas izglītības iestādes (mākslas un mūzikas skolas) un citu juridisko vai fizisko personu dibinātās mākslas un mūzikas izglītības iestādes.

4.1. Sporta izglītības iestādes

2011./2012.mācību gadā Rīgas pilsētā darbojās 11 Rīgas pilsētas pašvaldības dibinātās sporta skolas, kuras orientētas uz augstu rezultātu sasniegšanu un ilglaicīgu mērķtiecīgu apmācības sistēmu. Sporta skolu 529 treniņu grupās trenējās 7038 audzēkņi un strādāja 243 kvalificēti treneri. Sporta skolu darbības mērķis ir veidot sporta izglītības vidi, organizēt un īstenot profesionālās ievirzes sporta izglītības programmā noteikto mērķu sasniegšanu, proti, veselās, fiziski, garīgi un emocionāli attīstītas personības veidošanu, kas ir motivēta aktīvam dzīvesveidam un apzinās sporta pozitīvo ietekmi personības veidošanās procesā.

Sporta skolās apmācības notiek latviešu valodā, kā arī citās valodās vai bilingvāli. Treniņos notiek dabiskās integrācijas process, jo audzēkņus vieno intereses konkrētajā sporta veidā neatkarīgi no viņu tautības, reliģiskās vai sociālās piederības.

4.2. Mūzikas un mākslas skolas

Rīgas pilsētas pašvaldības 9 profesionālās ievirzes kultūrizglītības iestādēs profesionālās ievirzes un interešu izglītības programmās gadu no gada iesaistās līdz 5000 audzēkņu. Šajās mūzikas un mākslas skolās darbojas arī interešu izglītības grupas, kurās mūzikas un mākslas pamatus vai kāda instrumenta spēli apgūst līdz 1000 audzēkņu, un 50 audzēkņi piedalās mūzikas apmācības programmā bērniem ar īpašām vajadzībām.

Mūzikas un mākslas skolās ik gadu vērojama iespējamo pretendentu skaita palielināšanās. Rīgas pilsētas pašvaldības mūzikas un mākslas skolu programmu piedāvājums ir populārs gan Rīgas iedzīvotāju, gan Pierīgas iedzīvotāju vidū, tādēļ katru gadu uz mācībām profesionālās ievirzes mācību programmās ir 2 līdz 4 audzēkņu (uz vienu vietu) konkurss.

Papildus profesionālās ievirzes izglītības apguvei skolas īsteno dažādas interešu izglītības programmas: sagatavošanas klases, kurās bērni apgūst pamatus izvēlētā mūzikas instrumenta spēlē un mūzikas mācībā; pirmsskolas mūzikas studijas, kurās uzņem bērnus no 3 līdz 6 gadu vecumam ar mērķi veicināt katrā bērņā muzicēšanas prieku; interešu izglītības programmas bez vecuma ierobežojumiem.

65 Statistikas dati par 2011./2012.mācību gadu.

5. Mūžizglītība

Daudzveidīgs izglītošanas process, kas cilvēka mūža garumā nodrošina personības attīstību un konkurētspēju darba tirgū, ir mūžizglītība, kas sekmē iedzīvotāju sociālo integrāciju.

Mūžizglītību pašvaldības līmenī nodrošina RIIMC⁶⁶. No 2011.gada RIIMC piedāvā mūžizglītības pakalpojumus ne tikai pedagogiem, bet arī iedzīvotājiem dažādās jomās, kas virzīti uz jaunu zināšanu un prasmju apguvi, tādējādi veicinot iedzīvotāju konkurētspēju darba tirgū un izglītību mūža garumā. Informācijas tehnoloģiju apgūšana un izmantošana, radošā pašizpausme (rotu gatavošana, floristikas pamati, fotografēšana u.c.), uzņēmējdarbības uzsākšana, projektu vadība un citi kursi ir pieejami visiem Rīgas iedzīvotājiem, tai skaitā arī sociālās atstumtības riska grupām – bezdarbniekiem, jaunajām māmiņām, pensionāriem un citiem.

Pilsoniskā audzināšana

Viens no nozīmīgākajiem izglītotas sabiedrības elementiem un valsts attīstības pamatiem ir pilsoniskā audzināšana.

Viens no pirmsskolas galvenajiem uzdevumiem ir sekmēt pozitīvas attieksmes veidošanos bērnam pašam pret sevi, citiem cilvēkiem, apkārtējo vidi un Latvijas valsti. Pirmsskolas vecumā bērni ir atvērti visam jaunajam, labajam, veidojas bērna pašapziņa. Šis ir laiks, kad pirmsskolas izglītības skolotājs sāk veidot bērna izpratni par valsti, kultūru, sāk apgūt valsts valodu, kas sekmē pozitīvu bērna integrāciju sabiedrībā un starpkultūru komunikāciju.

Mācību priekšmetu satura apguves prasības valstī visām vispārizglītojošām skolām ir vienotas un obligātas. Tās nosaka valsts standarts pamatizglītībā, valsts vispārējās vidējās izglītības standarts un mācību priekšmetu standarti. Dažādu sociālo zinību mācību priekšmetu saturā ir iekļauti arī pilsoniskās izglītības jautājumi. Tomēr ļoti liela nozīme skolēnu zināšanu un izpratnes veidošanā par valstij un sabiedrībai svarīgiem jautājumiem un procesiem ir audzināšanas darbam, ar mācību priekšmetiem tieši nesaistītiem mācību pasākumiem un projektiem, interešu un profesionālās ievirzes izglītības programmām, skolēnu un vecāku pašpārvalžu darbībai, skolas videi, mikroklimatam, skolas kopējai pilsoniskajai kultūrai u.c. Skolēna personības veidošanā nozīmīgākā loma ir pedagogiem.

Būtiska pilsoniskās izglītības darba joma ir piederības sajūtas veicināšana savai valstij, pilsētai, apkaimei un vienotai kultūrtelpai.

Nozīmīgu ieguldījumu pilsoniskās apziņas veidošanā sniedz Rīgas pilsētas pašvaldības organizētie svētku pasākumi, kuros iesaistās arī izglītības iestāžu pedagogu kolektīvi, bērni un jaunieši. Taču lepnumu par savu iestādi, skolu, Rīgu un patriotisku attieksmi pret valsti kopumā var veidot arī izglītības procesā. Piemēram, Rīga jau ilgāku laiku gatavojas būt par Eiropas kultūras galvaspilsētu 2014.gadā. Tas ir pilsētas iedzīvotājus vienojošs notikums, tāpēc uzskatāms par vienu no piederību Rīgai veicinošajiem pasākumiem, kurā iesaistāmas izglītības iestādes. Ikvienas izglītības iestādes mācību un audzināšanas procesā ir pasākumi,

⁶⁶ RIIMC vada un organizē IKSD padotībā esošo izglītības iestāžu, Rīgas privātskolu un privāto pirmsskolu pedagogu profesionālo pilnveidi, vispārizglītojošo skolu pedagogu metodisko darbu, mācību priekšmetu olimpiādes un konkursus, kā arī koordinē mūžizglītības procesu Rīgas pilsētā.

kuros var veicināt izglītojamo patriotismu. Viena no pilsoniskās audzināšanas darba formām skolā ir lomu spēles. Piemēram, skolēni iemaņas dzīvei demokrātiskā valstī skolā veido un līdzdalības prasmes attīsta, darbojoties skolas pašpārvaldes institūcijās.

Galvenie rīcības virzieni:

Problēma: Kā liecina pētījuma par Latvijas skolēnu pilsonisko izglītību un identitāti⁶⁷ dati, Latvijas skolēnu attieksme pret savu valsti ir samērā negatīva. Latvijas skolēni maz uzticas valdībai un pašvaldībām, gandrīz nemaz neuzticas Saeimai. Turklāt Latvijas skolēnu rezultāti starptautiskajā pilsoniskās izglītības testā bija vieni no sliktākajiem Eiropā.

Iespējamie risinājumi: Rīkot pasākumus, kas veicina piederības sajūtu un pozitīvu attieksmi pret savu valsti, pilsētu un apkaimi.

Starpkultūru dialoga sekmēšana un iecietības veicināšana

Skola ir viens no svarīgākajiem posmiem cilvēka dzīvē, kad tiek veidota bērna attieksme un veicināta iecietība pret citādo, sniegtas zināšanas un izpratne par savas un citu kultūru vērtībām. Ņemot vērā to, ka Rīgā dzīvo dažādu tautību cilvēki, ir būtiski sekmēt starpkultūru dialogu arī skolu līmenī, rīkojot integratīva rakstura pasākumus, kuros tiek iesaistīti dažādu tautību skolēni.

Pārsvarā starpkultūru dialoga veicināšana starp mazākumtautību un latviešu skolām notiek ārpusklases darbā un interešu izglītības pasākumos. Arī apgūstot Latvijas vēsturi, latviešu valodu un literatūru mācību priekšmetu nodarbībās, tiek likts pamats izpratnei par Latvijas kultūru dažādību un vērtībām.

Mazākumtautību skolās labprāt apgūst latviešu tautas tradīcijas un svin svētkus, mācās latviešu dziesmas un dejas. Ir atsevišķas mazākumtautību skolas, kuras ar ļoti labiem rezultātiem startē skolu skatēs pirms Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem. Demokrātiskākie no ārpusklases pasākumiem ir sporta pasākumi un sacensības, kuri gan tiešā veidā nav vērsti uz starpkultūru dialoga veicināšanu, taču dažādu tautību skolēni tajos piedalās pēc vienādiem noteikumiem, kas rada vienotības sajūtu dalībniekos. Novērojumi liecina, ka latviešu skolas ir mazāk atvērtas pret kultūru dažādību. Pilsētā nav izveidojusies kāda īpaša sadarbība starp dažādām izglītības iestādēm, t.sk. latviešu un mazākumtautību skolām.

RIIMC 2011.gadā izveidoja kursa „Starpkultūru dialogs un vērtībuzglītība” programmu. Tās saturs vērsts uz pedagogu kultūrkompetences pilnveidošanu, iepazīstot kultūru kā vērtību sistēmu un uzsverot starpkultūru dialoga veidošanas svarīgumu mūsdienu sabiedrībā un sabiedrības kultūrvērtību sistēmas un izglītības jomas mijiedarbību, kas palīdzēs pedagogiem labāk sagatavoties darbam ar skolu jauniešiem.

⁶⁷ „Latvijas skolēnu pilsoniskā izglītība un identitāte Eiropā. Starptautiskā pilsoniskās izglītības IEA ICCS 2009 pētījuma Eiropas moduļa pirmie rezultāti”, LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Izglītības pētniecības institūts, 2010. Pieejams: <http://www.ppf.lu.lv/v.3/eduinf/files/2010/CIVIC.pdf> (skatīts 20.04.1012.).

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Trūkst kopīgu integrējoša rakstura pasākumu, kuros tiek iesaistīti vairāku latviešu un mazākumtautību izglītības iestāžu bērni un pedagogi gan pirmsskolas, gan vispārējās izglītības posmā.

Iespējamie risinājumi: Kopīgi integrējoša rakstura pasākumi, kuros tiek iesaistīti vairāku pirmsskolas un vispārējās izglītības iestāžu bērni un pedagogi, veicinot starpkultūru komunikāciju un sekmējot pedagogu pieredzes apmaiņu par sabiedrības integrācijas un sadarbības jautājumiem.

Problēma: Pedagogiem, skolēniem un viņu vecākiem trūkst izpratnes par sabiedrības integrācijas procesa būtību un virzieniem, kā arī integrāciju un starpkultūru dialogu veicinošiem pasākumiem.

Iespējamie risinājumi: Organizēt izglītojošus pasākumus pedagogiem un skolēnu vecākiem, sekmēt skolēnu līdzdalību skolēnu pašpārvalžu iniciatīvās, neformālās izglītības aktivitātēs un skolu projektu īstenošanā par pilsoniskās izglītības jautājumiem, starpkultūru dialoga attīstību, iecietības veicināšanu un diskriminācijas mazināšanu.

Problēma: Pedagogiem ir nepietiekami daudz iespēju pilnveidot profesionālo kompetenci starpkultūru dialoga veicināšanā un iecietības sekmēšanā iestādēs, kā arī vadīt nodarbības bilingvāli.

Iespējamais risinājums: Veicināt pedagogu izglītošanu un kompetences pilnveidošanu, sekmējot pedagogu spēju kvalitatīvi vadīt nodarbības bilingvāli, organizēt seminārus, meistarklases un pieredzes apmaiņas pasākumus par starpkultūru dialoga veicināšanu un iecietības sekmēšanu iestādēs.

Problēma (identificēta pētījumā)⁶⁸: Daļa pedagogu skolās ar latviešu mācību valodu nejūtas pietiekami sagatavoti darbam ar citu tautību bērniem, kā arī uzskata, ka citu tautību skolēniem jāmācās skolās ar krievu mācību valodu.

Iespējamie risinājumi: Sekmēt skolotāju profesionālo sagatavotību darbam ar etniski un lingvistiski neviendabīgu klasi, veicināt latviešu skolu skolotāju starpkultūru izglītības kursu apmeklēšanu.

Problēma: Trūkst multikulturālu sadraudzības svētku, festivāla Rīgā dzīvojošo tautību bērnu un jauniešu savstarpējai integrācijai.

Iespējamie risinājumi: Organizēt, koordinēt ne retāk kā reizi 4 gados (starp Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem) Rīgā dzīvojošo tautību kultūras kolektīvu festivālu un iniciēt šo ideju valsts mērogā.

68 Pētījums „Daudzveidība ienāk latviešu skolās. Mazākumtautību bērnu integrācija latviešu skolu vidusskolas klasēs”, pieejams <http://www.politika.lv/index.php?id=10067> (skatīts 17.01.2012.).

Latviešu valoda

Valodas zināšanas ir viens no sekmīga sabiedrības integrācijas procesa pamatnosacījumiem.

Analizējot vecāku pieteikumus pirmsskolas izglītības iestādēm, atklājas tas, ka pieteikumu skaits ir divreiz lielāks uz programmu ar latviešu mācību valodu. Ir vērojama arī tendence reģistrēt pieteikumus uz abām programmām – gan latviešu, gan krievu valodā. Noskaidrojot vecāku viedokli, šāda rīcība tiek pamatota ar vēlmi bērnam nodrošināt iespēju apgūt otru valodu. Lielākoties tās ir ģimenes, kurās sarunvaloda ir krievu valoda vai arī abas valodas – gan krievu, gan latviešu valoda.

Mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmas bērniem no divu gadu vecuma paredz latviešu valodas apguvi, ko no trīs gadu vecuma nodrošina latviešu valodas skolotājs, bet līdz trīs gadu vecumam to veic pirmsskolas izglītības skolotājs. Nodarbības notiek rotaļu formā, bērniem rada interesi par latviešu valodu, veido gramatiski pareizu runu, paplašina un aktivizē vārdu krājumu. Pirmsskolas izglītības mazākumtautību programmā bērniem no divu gadu vecuma rotaļnodarbības latviešu valodā plānotas divas reizes nedēļā, bet nodarbībās apgūtā satura nostiprināšanu un sarunvalodas attīstīšanu grupā ikdienas gaitā nodrošina pirmsskolas izglītības skolotājs⁶⁹.

No 2004.gada, kad mazākumtautību skolās vidējās izglītības posmā tika uzsākta izglītības reforma pārejai uz mācībām valsts valodā, apkopotie mācību rezultāti liecina, ka, īstenojot reformu, skolēniem ir būtiski uzlabojušās latviešu valodas zināšanas, kā arī mācības latviešu valodā netraucē dažādu mācību priekšmetu sekmīgu apguvi.

Kā liecina pētījumu⁷⁰ rezultāti, centralizēto eksāmenu rezultāti ir līdzīgi latviešu skolās un mazākumtautību skolās. 2009.gadā veiktais pētījums⁷¹ par centralizēto eksāmenu rezultātiem liecina, ka dažos mācību priekšmetos mazākumtautību skolu skolēniem ir pat nedaudz labāki rezultāti nekā latviešu skolās. Nedaudz labāki eksāmenu rezultāti mazākumtautību skolās ir tādos mācību priekšmetos kā ķīmija, vācu valoda un vēsture. Savukārt angļu valodā un bioloģijā eksāmenu rezultāti mazākumtautību un latviešu skolās būtiski neatšķiras.

Pētījuma „Valoda” dati liecina, ka 73% aptaujāto jauniešu latviešu valodu iemācījušies skolā, bet pārējās vecuma grupās valoda skolās apgūta krietni retāk (vecuma grupā no 35 līdz 49 gadiem – 48%, bet no 50 līdz 74 gadiem vēl mazāk – 34%)⁷². Saskaņā ar LVA aptaujas datiem no 51% mazākumtautību skolu skolēniem, kuri ir apliecinājuši savas latviešu valodas zināšanas, kārtojot valsts valodas prasmes pārbaudi, 48% valsts valodas prasmi nokārtojuši augstākajā līmenī⁷³. Šī brīža situācija liecina, ka Rīgas skolu jaunieši latviešu valodu zina labāk nekā citu paaudžu pārstāvji.

69 Rīgas pilsētas pašvaldība pirmsskolas izglītības programmā uz vienu mazākumtautību grupu izglītojamajiem no 3 gadu vecuma nodrošina 0,2 latviešu valodas skolotāja amata vienības. Kopumā 2010./2011.mācību gadā piešķirtas 81,1 latviešu valodas skolotāja amata vienība, bet ar 01.09.2011. – 88,8 latviešu valodas skolotāja amata vienības.

70 *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība? Sasniegumu, neveiksmju un izaicinājumu audits.* N.Muižnieka redakcijā, Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 2010., 197.–198.lp., pieejams http://szf.lu.lv/files/petnieciba/publikacijas/Integrac_aud_latv_val.jpg.pdf (skatīts 17.01.2012.).

71 Centralizēto eksāmenu pēdējo trīs gadu rezultātu analīze un sagatavotības pārejai uz vienotu latviešu valodas eksāmenu 2012.gadā izpēte, Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2009.gads.

72 Pētījums „Valoda”, Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2008., 10.lp, pieejams http://www.valoda.lv/downloadDoc_435/mid_510 (skatīts 17.01.2012.).

73 Informatīvais ziņojums „Par Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2005.–2014.gadam īstenošanu no 2006.gada 4.oktobra līdz 2009.gada 31.decembrim”, Rīga, IZM, 2010., 14.lpp.

Vairākām Rīgas skolām jau ir pozitīva pieredze, organizējot latviešu valodas apguves nodarbības skolēnu vecākiem.

Labas pedagogu latviešu valodas zināšanas un lietošanas (īpaši pareizrunas) prasmes ir būtiskākais bilingvālās izglītības metodes izmantošanas nosacījums.

Problēma: Pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem ir nepietiekamas zināšanas bilingvālās izglītības metodikas pielietošanā, lai veicinātu pilnvērtīgu latviešu valodas apguvi. Pedagogiem, kas darbā izmanto bilingvālās izglītības metodiku, trūkst pieredzes apmaiņas un tālākizglītības semināru.

Iespējamie risinājumi: Turpināt bilingvālās izglītības metodikas attīstīšanu, īstenojot izglītības procesu ar mūsdienīgām pedagoģiskajām metodēm, un nodrošināt pedagogu tālākizglītību darbam bilingvāli.

Problēma: Mazākumtautību skolu skolotājiem nav pietiekami nodrošinātas iespējas regulāri pilnveidot latviešu valodas zināšanas, lai strādātu ar bilingvālās izglītības metodēm.

Iespējamais risinājums: Organizēt kursus mazākumtautību izglītības programmu skolotāju profesionālās kompetences pilnveidei, lai īstenotu izglītības saturu latviešu valodā.

Problēma: Daļa skolēnu vecāku, kā arī vecāka gadagājuma cilvēku neprot latviešu valodu pietiekamā līmenī.

Iespējamie risinājumi: Veicināt skolu veidošanu par kultūras un izglītības centriem, kas piedāvā apkaimes iedzīvotājiem, īpaši skolēnu vecākiem, iespēju apgūt latviešu valodu skolās, kā arī sniegt atbalstu citu aktivitāšu īstenošanai, kas sekmē latviešu valodas zināšanu pilnveidi.

Izglītības pieejamība

Sabiedrības integrāciju un iedzīvotāju apmierinātību ar saņemto pakalpojumu nodrošina tā pieejamība, tāpēc ir svarīgi nodrošināt izglītības pieejamību dažādām sabiedrības sociālajām grupām un indivīdiem. Izglītības iestāžu fiziskā pieejamība, daudzveidīgs izglītības programmu piedāvājums (t.sk. speciālās izglītības, pedagoģiskās un sociālās korekcijas izglītības programmas) un jaunas mācību formas ir veids, kā Rīgas pilsētas pašvaldība nodrošina vispārējās izglītības ieguves iespējas visiem Rīgas iedzīvotājiem.

Trīs Rīgas pilsētas pašvaldības skolas nodrošina sociālās korekcijas izglītības programmas īstenošanu bērniem ar deviantu uzvedību vai uzvedības problēmām. Desmit skolās tiek īstenotas pedagoģiskās korekcijas programmas skolēniem, kuriem mācību satura apguvei nepieciešami atbalsta pasākumi.

Rīgā ir 13 skolas, kurās tiek īstenotas vakara (maiņu) un/vai neklātienes izglītības programmas. Minētās programmas sabiedrībā ir pieprasītas, jo tajās mācās 4307 skolēnu, t.i., aptuveni viena ceturtdaļa no kopējā 10.–12.klašu skolēnu skaita (16 855 skolēni). Vakarskolas palīdz rast risinājumus un iegūt izglītību cilvēkiem, kuri dažādu iemeslu dēļ ilgstoši nav mācījušies, tāpēc skolas bieži veic arī nepieciešamo izglītojamo pedagoģisko un sociālo korekciju. Četras Rīgas pilsētas pašvaldības skolas nodrošina izglītības procesa organizāciju Rīgā esošajās ieslodzījuma vietās.

Skolās arvien pieaug to bērnu skaits, kuru vecāki devušies uz ārzemēm: no 396 skolēniem (2009./2010.mācību gadā) līdz 519 (2011./2012.mācību gadā). Kaut arī šādi nepilngadīgie izglītojamie dzīvo vecvecāku vai citu pieaugušo uzraudzībā, viņiem jāpievērš īpaša uzmanība un nepieciešamības gadījumā jāsniedz atbalsts mācību satura apgūšanā, kā arī jānodrošina skolas atbalsta personāla palīdzība.

Kā mācību forma arvien aktuālāka kļūst tālmācība. Tā ļauj izglītojamajiem vispārējo vidējo izglītību apgūt virtuālā vidē, ikdienā neapmeklējot skolu. Šis aspekts īpaši aktuāls ir ilgstoši slimojošo bērnu izglītības ieguves nodrošināšanā.

Vakarskolas, izglītības nodrošinājums ieslodzījuma vietās, sociālās un pedagoģiskās korekcijas programmas skolās un tālmācība risina ne tikai ar izglītības programmu apguvi saistītus jautājumus, bet veic arī sociāli iekļaujošo funkciju.

Deviņās Rīgas skolās ir izveidoti ilgstoši slimojošo bērnu centri, kas nodrošina skolēnu apmācību mājās un bērnu ārstniecības iestādēs. 2011./2012.mācību gadā Rīgā mājas apmācība ir noteikta 175 ilgstoši slimojošiem skolēniem. No tiem lielākais skolēnu skaits (105 skolēni) mācās 5.–9.klasē.

Pēdējo gadu laikā pieaug bērnu skaits ar valodas attīstības traucējumiem un jauktiem attīstības traucējumiem, tāpēc 2009.gadā tika atvērta vēl viena speciālā pirmsskolas izglītības iestāde bērniem ar valodas attīstības traucējumiem, bet 2011.gadā papildus atvērtas 6 grupas bērniem ar attīstības traucējumiem. Speciālo iestāžu un grupu atvēršana bērniem nodrošina atbilstošu aprūpi un izglītošanu, kas ir priekšnosacījums veiksmīgai integrācijai sabiedrībā. Pozitīvs piemērs bērnu ar speciālām vajadzībām integrācijai un diskriminācijas mazināšanai ir tās pirmsskolas izglītības iestādes, kuras piedāvā gan speciālās pirmsskolas izglītības programmu, gan pirmsskolas izglītības programmu. Bērnu ar speciālām vajadzībām skaits pieaug, tāpēc šobrīd nodrošinājums ar vietām speciālās pirmsskolas izglītības programmas apguvei nav pietiekams. Vispārizglītojošās pirmsskolas izglītības iestādēs pedagogiem trūkst zināšanu par šādu bērnu vajadzībām un integrēšanas iespējām. Arī vecākiem pastāv noraidoša attieksme pret atšķirīgo.

Rīgā darbojas 12 speciālās skolas, papildus 11 Rīgas vispārizglītojošās skolas piedāvā iespēju izglītojamajiem ar dažādiem traucējumiem apgūt speciālās izglītības programmas. Kopā šādas programmas 2011./2012.mācību gadā apgūst 2799 skolēni, kas ir 4,26% no kopējā skolēnu skaita. Savukārt vispārizglītojošajās skolās ir integrēti un speciālās izglītības programmas apgūst 335 skolēni ar speciālām vajadzībām, kas ir būtisks palielinājums salīdzinājumā ar 2010./2011.mācību gadu, kad šīs programmas apguva 97 skolēni.

Katrā Rīgas priekšpilsētā/rajonā ir vismaz viena skola, kas pielāgota bērniem ar kustību traucējumiem. Dažās skolās pašvaldība nodrošina speciālu transportu bērnu pārvadāšanai, piemēram, tiek pārvadāti Rīgas 71.vidusskolas un Rīgas 2.speciālās internātpamatskolas skolēni.

Interesu izglītības programmās izglītojas arī bērni ar speciālām vajadzībām⁷⁴, integrējot viņus esošajos pulciņos vai organizējot atsevišķas grupas atkarībā no pieprasījuma. Nodarbības pārsvarā tiek organizētas skolās uz vietas, jo interešu izglītības iestādes nav pielāgotas bērniem ar speciālām vajadzībām. Daudziem interešu izglītības skolotājiem ir pieredze darbā ar bērniem ar speciālām vajadzībām, un šis darbs tiek veikts iestādēs, kur mācās šie bērni. Bērnu ar speciālām vajadzībām iesaistīšana interešu izglītības iestāžu

74 Interesu izglītības iestādēs 2011./2012.mācību gadā – 482 audzēkņi.

darbībā veicinātu šo bērnu integrēšanos sabiedrībā un veidotu pārējo audzēkņu izpratni par vienaudžu ar speciālām vajadzībām problēmām. Daudzi skolotāji tomēr nav gatavi darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām, jo pietrūkst zināšanu un pieredzes, tādējādi tiek liegta iespēja bērniem ar speciālām vajadzībām iekļauties šajos pulciņos.

Galvenie rīcības virzieni:

Problēma: Pilsētā izglītības pieejamības nodrošinājums dažādām mērķauditorijām nav vienmērīgs, jaunažiem pedagogiem trūkst zināšanu un pieredzes darbā ar skolēniem ar devi-
antu uzvedību, speciālām vajadzībām, mācīšanās grūtībām u.tml.

Iespējamie risinājumi: Nepieciešams attīstīt un pilnveidot vispārējās izglītības pieejamības nodrošinājumu un paplašināt pedagogu mobilitāti darbā ar atšķirīgām skolēnu auditorijām; sekmēt vispārējās un profesionālās izglītības vienlaicīgas iegūšanas iespējas personām, kurām izglītības apguvē bijis pārtraukums; organizēt savstarpējus vakarskolu un citu skolu pedagogu pieredzes apmaiņas un izglītojošus pasākumus, kā arī topošo skolotāju prakses dažādās Rīgas skolās.

Problēma: Ne vienmēr bērnu ar speciālām vajadzībām integrēšana vispārīzglītojošajās pirmsskolas grupās vai skolās ir sekmīga, jo joprojām pastāv noraidoša citu bērnu un viņu vecāku attieksme pret atšķirīgo.

Iespējamie risinājumi: Izglītojošu pasākumu organizēšana pedagogiem un bērnu vecākiem par bērnu ar speciālām vajadzībām integrēšanas iespējām un specifiku, kā arī par iekļaujošas vides veidošanas iespējām iestādē; skolotāja palīga amata vienības nodrošināšana vispārīzglītojošajā skolā, kurā tiek integrēts skolēns ar speciālām vajadzībām.

Problēma: Tikai dažas izglītības iestādes un to telpas ir pielāgotas bērniem ar kustību traucējumiem, pedagogi nav pietiekami izglītoti darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām.

Iespējamie risinājumi: Pakāpeniski pielāgot izglītības iestādes bērniem ar speciālām vajadzībām; organizēt pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kursus, seminārus un pieredzes apmaiņas pasākumus par prasmēm, kas nepieciešamas, strādājot ar bērniem ar speciālām vajadzībām.

Problēma: Tikai atsevišķas sporta izglītības iestādes un sporta objekti ir pielāgoti dar-
bam ar bērniem ar speciālajām vajadzībām, nav izstrādātas programmas darbam ar šādiem bērniem, iestāžu sporta bāzes nav pielāgotas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī tren-
eriem trūkst izglītības un prasmju strādāt ar audzēkņiem ar speciālām vajadzībām.

Iespējamie risinājumi: Pedagogu izglītošana un pieredzes apmaiņas pasākumi par prasmēm un iespējām strādāt ar audzēkņiem ar speciālām vajadzībām; sporta programmu, kas paredzēta bērniem ar speciālām vajadzībām, izstrādāšana; sporta objektu pielāgošana cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.

Problēma: Neviendabīga interešu iestāžu, kā arī interešu izglītības programmu pieejamība dažādās pilsētas daļās.

Iespējamais risinājums: Veicināt RD iestāžu un pašvaldības īpašumā esošu telpu izmantošanu interešu izglītības programmu īstenošanai un pasākumu organizēšanai apkaimēs, kur šobrīd tas nav pieejams.

Problēma: Trūkst izglītības programmu, kas sagatavo praktiskajai dzīvei, attīsta bērnu prasmes un iemaņas, veicot mājas un saimniecības darbus, kuras nepieciešamas maznodrošinātajiem, bērniem ar speciālām vajadzībām, kreīliem u.tml. Saglabājot esošās programmas, nav iespējams uzsākt jaunu programmu īstenošanu ierobežoto finanšu līdzekļu dēļ.

Iespējamais risinājums: Finanšu līdzekļu palielinājums interešu izglītības programmu īstenošanai, lai būtu iespēja papildus uzsākt jaunas interešu izglītības programmas, nodrošinot materiāli tehnisko bāzi un pedagogu darba samaksas izdevumus.

Problēma: Apmeklējot mūžizglītības programmas kursus, iedzīvotājiem jāreķinās ar līdzdalības maksājumu, kas ir problemātisks sociāli neaizsargātām iedzīvotāju grupām.

Iespējamais risinājums: Paredzēt līdzmaksājuma daļu Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā mazturīgajiem Rīgas iedzīvotājiem mūžizglītības programmu apguvei sabiedrības integrācijas jomā.

Jauniebraucēju bērnu iekļaušanās izglītības procesā

Divas Rīgas pilsētas pašvaldības skolas (Rīgas 15.vidusskola un Rīgas Pļavnieku ģimnāzija) nodrošina patvēruma meklētāju, bēgļu un personu, kurām piešķirts alternatīvais statuss, bērnu izglītošanu. Pēdējo piecu gadu laikā kopā izglītības procesā ir bijuši iesaistīti 20 šo grupu personu bērni. 2011./2012.mācību gadā divās (abas mazākumtautību) Rīgas pilsētas pašvaldības skolās mācās 13 šādu skolēnu. Savukārt 21 skolā, no tām 3 ar latviešu mācību valodu, mācās 145 skolēni ar trešās valsts valstspiederīgā statusu.

Galvenie rīcība virzieni

Problēmas: Latvijā nav izveidota atbalsta sistēma jauniebraucēju bērnu iekļaušanai vispārējās izglītības iestādēs, pedagogiem trūkst pieredzes un mūsdienīgu metodisko materiālu dažādos mācību priekšmetos, it īpaši tad, ja bērni neprot nevienu no Rīgas pilsētas pašvaldības skolās piedāvātajām mācību valodām vai konkrētās skolas mācību valodu.

Iespējamie risinājumi: Nodrošināt bezmaksas papildu latviešu valodas nodarbības un citu atbalstu jauniebraucēju bērniem, popularizēt labās prakses piemērus, organizēt izglītojošus un pieredzes apmaiņas pasākumus izglītības darbiniekiem par šo bērnu iekļaušanu vispārīgajās iestādēs.

Kultūra. Sports.

Lietderīga brīvā laika pavadīšana

Kultūras iestāžu raksturojums

Rīgā ikvienam pilsētas iedzīvotājam un viesim neatkarīgi no viņa nacionālās, sociālās, reliģiskās piederības un dzimuma ir iespējas realizēt sevi, radot un īstenojot savas idejas un sapņus, kas nav pretrunā ar sabiedrības interesēm, iegūt un pilnveidot kultūrizglītību visu savu dzīves laiku, saņemt pakalpojumus kultūrizglītībā, mūžizglītībā, kā arī ir nodrošināta kultūras pieejamība.

Viens no būtiskākajiem vienotās Rīgas kultūrtelpas segmentiem ir 4 kultūras centri ar savām struktūrvienībām⁷⁵ un viens pašvaldības profesionālais kolektīvs. Rīgas pilsētas pašvaldības kultūras centros un to struktūrvienībās regulāri organizēto pasākumu skaits gadā vidēji ir aptuveni 3000, no tiem vairāk par 1500 bezmaksas pasākumi, kuri tiek organizēti gan pieaugušo, gan bērnu un jauniešu, gan senioru mērķauditorijām, iekļaujot cilvēkus ar speciālām vajadzībām. Pasākumos piedalās dažādi tautas mākslas kolektīvi, kopējais apmeklētāju skaits gadā regulāri ir tuvu miljonam.

Otrs kultūrtelpas segments ir Rīgas pilsētas pašvaldības 9 mūzikas un mākslas skolas (skatīt sadaļā par izglītību).

Trešais Rīgas kultūrtelpas segments ir Rīgas pilsētas pašvaldības publiskā bibliotēka – Rīgas Centrālā bibliotēka ar 26 filiālbibliotēkām un 3 ārējās apkalpošanas punktiem.

Rīgas specifiskā iezīme ir tā, ka, īstenojot valsts un pašvaldības kultūras politiku, pašvaldība sadarbojas ar valsts, privātajām un nevalstiskajām kultūras un kultūrizglītības iestādēm.

Kultūras pieejamība

Sabiedrības integrācijas process Rīgā notiek visās kultūras iestādēs.

Viena no šādām kultūras iestādēm ir Rīgas Centrālā bibliotēka (RCB). Tās tīklu veido RCB un 26 filiālbibliotēkas, kā arī 3 RCB ārējie apkalpošanas punkti – „Saulaino dienu bibliotēka” Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, grāmatu izsniegšanas punkts Brasas cietumā, grāmatu izsniegšanas punkts Dienas aprūpes centrā bezpajumtniekiem un maznodrošinātajiem rīdziniekiem.

⁷⁵ VEF Kultūras pils, Rīgas kultūras un tautas mākslas centrs „Mazā gilde”, Kultūras un tautas mākslas centrs „Ritums” ar „Meistaru māju”, Rīgas pašvaldības kultūras iestāžu apvienība – Kultūras un atpūtas centrs „Imanta”, Kultūras centrs „Ilģuciems” ar „Amatu namu”, Kultūras pils „Ziemeļblāzma”, Koncertorganizācija „Ave Sol”, 13.gs. valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa Sv.Pētera baznīcas pārvalde, Rīgas Porcelāna muzejs, Rīgas Jūgendstila centrs, Aleksandra Čaka memoriālais dzīvoklis – muzejs un Profesionālais pūtēju orķestris „Rīga”.

Bibliotēkā lasītāji tiek apkalpoti latviešu valodā, kā arī svešvalodās. Bibliotekāro pakalpojumu piedāvājums ir ļoti plašs un domāts dažādām mērķa grupām:

- *personām, kurām nepieciešams atbalsts un palīdzība* – grāmatu apskati un grāmatu izsniegšana 1 reizi mēnesī sociālajās mājās, pansionātos, bezmaksas latviešu un angļu valodas konsultācijas;
- *bezdarbniekiem* – konsultācijas un apmācības par darba meklēšanas iespējām internetā; bibliogrāfiskie saraksti „Darba meklētājiem”; tematiskā istaba „Darbs. Karjera” RCB filiālbibliotēkā „Pārdaugava”;
- *bezpajumtniekiem* – informācija par sociālajiem pakalpojumiem Rīgā un par RCB ārējā apkalpošanas punkta Dienas aprūpes centrā (Katoļu ielā 57) darbu, kurā tiek organizētas regulāras latviešu valodas un datora lietošanas pamata prasmju nodarbības, tematiskie pasākumi, tikšanās ar dažādu profesiju pārstāvjiem;
- *cilvēkiem gados* – datoru lietošanas pamata prasmju apmācība gan individuālās apmācībās, gan grupu nodarbībās; līdzdalība lasītāju interešu klubu pasākumos;
- *cilvēkiem ar speciālām vajadzībām* – tekstu palielinošs datora komplekts, lupas, iespēja saņemt/nodot izdevumus ar atbalsta personu palīdzību; bibliotekāro pakalpojumu pieejamība dzīvesvietā cilvēkiem ar kustību traucējumiem atbilstoši bibliotēkas iespējām; sadarbība ar invalīdu organizācijām (izstādes, kopīgi pasākumi); speciāla sadaļa RCB mājaslapā „Pieejamība visiem”; vairākas RCB filiālbibliotēkas ir pieejamas cilvēkiem riteņkrēslā un ar kustību traucējumiem;
- *bērniem ar speciālām vajadzībām* – tematiskie pasākumi, bibliotekārās stundas, grāmatu piegāde un apmaiņa atsevišķu speciālo skolu un rehabilitācijas centru bērniem.

Kultūras centros darbojas dažādu žanru amatiermākslas kolektīvi, kuru dalībnieki ir dažādu vecuma grupu pārstāvji. VEF Kultūras pilī, Rīgas pilsētas pašvaldības kultūras iestāžu apvienībā līdztekus latviešu kolektīviem, kuri piedalās Dziesmu un deju svētku procesa nodrošināšanā, darbojas mazākumtautību kori un folkloras kopas. Rīgā kopā darbojas 275 pašvaldības atbalstīti tautas mākslas kolektīvi ar nepilniem 10 000 dalībniekiem, t.sk. 25 bērnu kolektīvi, 16 senioru kolektīvi, 31 mazākumtautību (krievu, baltkrievu, ukraiņu, poļu, lietuviešu, igauņu, vācu, ebreju) tautas mākslas kolektīvs. Amatierteātros, tautas lietišķās un tēlotājas mākslas studijās, foto, kino studijās, folkloras kopās darbojas visu vecumu un dažādu tautību dalībnieki. Daļa minēto tautas mākslas kolektīvu darbojas pašvaldības kultūras iestādēs, daļa ir IKSD 47 sadarbības partneru dibināti. Tajā skaitā IKSD atbalsta astoņu Latvijas Neredzīgo biedrības Strazdumuižas kluba amatierkolektīvu un Latvijas Nedzirdīgo savienības amatierteātra un deju grupas darbību, tādējādi veicinot cilvēku ar speciālām vajadzībām iesaisti amatiermākslas kustībā.

Galvenie darbības virzieni

Problēma: Kultūras dzīves pasākumi notiek pārsvarā Rīgas centrā, un pilsētas rajonu un priekšpilsētu iesaiste kultūras pasākumu organizēšanā nav pietiekama.

Iespējamais risinājums: Aktivizēt un attīstīt pasākumu norisi pilsētas apkaimēs ārpus pilsētas centra.

Problēma: Kultūras iestāžu nepietiekama pieejamība cilvēkiem ar kustību

traucējumiem – lifts un speciāli aprīkota tualete ir tikai Kultūras un atpūtas centrā „Imanta”, Jāzepa Mediņa Rīgas 1.mūzikas skolā un vairākās bibliotēkās.

Iespējamais risinājums: Plānot un izbūvēt pacelājus vai liftus esošajos kultūras centros to renovācijas procesā, ņemot vērā esošo ēku specifiku.

Kultūras mantojuma saglabāšana un starpkultūru dialoga veicināšana

Rīgas pilsētas pašvaldība regulāri organizē valsts svētku, piemiņas un atzīmējamo dienu valsts un pilsētas nozīmes pasākumus, tradicionālos un gadskārtu pasākumus, kā arī starptautiskus projektus, festivālus atbilstoši noteiktajām prioritātēm un pieejamajam finansējumam, piemēram, Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienas pasākumi pilsētvidē, Eiropas dienas pasākums Vērmanes dārzā 9.maijā, Starptautiskajai bērnu aizsardzības dienai veltītie pasākumi pilsētvidē 1.jūnijā, Līgo svētki Rīgā 11.novembra krastmalā un Dzegužkalnā, Rīgas svētki, Latvijas Republikas proklamēšanas gadadienai veltītie pasākumi, gaismas festivāls „Staro Rīga” u.c. Šo pasākumu mērķauditorija allaž ir visplašākie iedzīvotāju slāņi – tie tiek rīkoti pilsētvidē, ir bez maksas un vienmēr labi apmeklēti, par ko liecina šo svētku apmeklētāju statistika. Liela nozīme tiek veltīta pasākumu projektu un aktivitāšu īstenošanai, kas ir vērsti uz aktīvu iedzīvotāju piedalīšanos un līdzdarbošanos.

Lai veicinātu kultūras procesa daudzveidību, kultūras programmu pieejamību, un sabiedrības iesaistīšanos kultūras norišu veidošanā, IKSD organizē 7 dažādus kultūras projektu un pasākumu konkursus, kuros piedalīties un pretendēt uz finansējuma saņemšanu var jebkura Uzņēmumu reģistrā reģistrēta nevalstiska organizācija, pašvaldības un valsts iestāde vai institūcija, komersants vai fiziska persona, kura sasniegusi 18 gadu vecumu. Konkursu nolikumi neparedz konkursantu dalījumu pēc tautības, vecuma, dzimuma vai kā citādi.

Konkursos sniegts atbalsts mazākumtautību kultūras organizāciju un kolektīvu iniciēto kultūras projektu un pasākumu īstenošanai, piemēram, Rīgas festivālu mērķprogrammas ietvaros atbalstīti festivāli: Ebreju mūzikas un kultūras dienas Rīgā, Festivāls „5772”, „Tatjanas diena – krievu kultūras un izglītības svētki Latvijā”, Starptautiskais bērnu horeogrāfijas festivāls „Zadorinka aicina draugus” u.c. Regulāri tiek sniegts atbalsts arī nevalstisko organizāciju un biedrību rīkotajiem pasākumiem cilvēkiem ar speciālām vajadzībām, piemēram, Latvijas Nedzirdīgo biedrībai, Latvijas Neredzīgo biedrības Strazdumuižas klubam, bērnu un jauniešu mākslas festivālam „Nāc līdzās”.

Galvenie darbības virzieni

Problēma: Starpkultūru dialoga attīstībai traucē nepietiekamie kontakti dažādu etnisko un sociālo grupu vidū.

Iespējamie risinājumi: Organizēt rīdziniekiem un pilsētas viesiem izglītojošus, radošus, mākslas un kultūras pasākumus un svētkus, kuros piedalās vairākas etniskās un sociālās grupas; veicināt kultūras pasākumu pieejamību Rīgas iedzīvotājiem; atbalstīt pasākumus, kas sekmē dažādu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu etniskās identitātes

saglabāšanu un starpkultūru dialogu; veicināt visas sabiedrības līdzdalību tautas mākslas kustībā un Dziesmu un deju svētku procesā.

Sports

Rīgas pilsētas pašvaldība nodrošina pilsētas iedzīvotājiem iespējas iesaistīties sporta pasākumos un sacensībās, kā arī sekmēt savus sportiskos rezultātus, ievērojot sportam raksturīgos ideālus, olimpiskos sacensību principus un nepieļaujot jebkura veida diskrimināciju. Rīgā sporta sacensības, pasākumus un izglītības programmas īsteno valsts, pašvaldības un nevalstiskās sporta organizācijas.

Organizējot sporta darbu pilsētā, tiek ievēroti tādi sporta sociālie aspekti kā integrācija, pieejamība un iekļaušana. Ikgadēji ir plānotas un īstenotas sporta aktivitātes dažādos sporta veidos visām mērķauditorijām – bērniem, jauniešiem, pieaugušajiem, veterāniem un invalīdiem. Tiek organizētas gan sacensības sportistiem ar noteiktu reitingu, gan tautas sacensības, kurās var piedalīties ikviens pilsētas iedzīvotājs. 2011.gadā Rīgā notika 48 Rīgas čempionāti un jaunatnes un junioru meistarsacīkstes 37 sporta veidos, kuros piedalījās vairāk nekā 5000 sportistu. Gandrīz visas sacensības ir atklātas un bez dalības maksas.

Lai papildinātu Rīgas sporta sacensību kalendāru un atbalstītu sporta NVO iniciatīvu, Rīgā ik gadu notiek atklāts konkurss, kurā iespējams pretendēt uz finansiālu atbalstu pilsētai nozīmīgu sporta projektu un sacensību organizēšanai. Konkurssā prioritārās jomas ir aktivitāšu īstenošana bērniem un jauniešiem no sociālā riska grupām un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī tautas sporta un masu sporta sacensību un pasākumu organizēšana pilsētā populārākajos sporta veidos.

Tiek plānots jauns konkurss, kurā uz atsevišķu finansējumu varēs pretendēt bērnu un jauniešu invalīdu organizācijas.

Ik gadu IKSD plāno sacensības cilvēkiem ar speciālām vajadzībām, iesaistot tos dažādās sporta aktivitātēs. 2010.gadā tika sarīkotas 11 sacensības dažādos sporta veidos: šahā, pauerliftingā, vieglatlētikā, šautriņu mešanā, galda tenisā. Lielākais kompleksais sporta pasākums ir ikgadējā invalīdu sporta diena „Nāc un sporto sev par prieku”, kas pulcina visu vecuma grupu sportotājus. Šajā pasākumā ik gadu piedalās ap 150 dalībnieku. Katru gadu skolēniem ar speciālām vajadzībām tiek organizētas sacensības peldēšanā, krosā un orientēšanas sportā, šajās sacensībās piedalās vidēji 60–70 dalībnieku, un ar katru gadu tās apmeklē arvien vairāk cilvēku. Lai paplašinātu sporta aktivitātēs iesaistīto cilvēku ar speciālām vajadzībām loku, nevalstiskajām invalīdu sporta organizācijām tiek sniegts finansiāls atbalsts sacensību sarīkošanai.

2012.gadā IKSD ir noslēgusi sadarbības līgumu ar Latvijas Sporta veterānu savienību par sportiskajām aktivitātēm bijušajiem sportistiem – sporta veterāniem, tādējādi veicinot pensijas vecumu sasniegušo pilsētas iedzīvotāju iesaistīšanos pilsētas sporta dzīvē.

Īpaša uzmanība dažādu sporta pasākumu un aktivitāšu īstenošanā tiek vērsta gan uz ikviena sportiski aktīvā iedzīvotāja, gan ģimeņu ar bērniem iesaistīšanā un līdzdalībā pasākumos un sacensībās. Diemžēl lielākā daļa minēto aktivitāšu noris Rīgas centrā vai tuvu pilsētas centram esošajās sporta bāzēs, jo sacensību norises vietu nosaka sporta bāzu ģeogrāfiskais novietojums. Ņemot vērā iepriekšminēto, apkaimju iedzīvotājiem ir mazāka iespēja piedalīties sporta sacensībās savas dzīvesvietas tuvumā.

Lai sekmīgi nodrošinātu sportošanas iespējas arī apkaimju iedzīvotājiem, nepieciešams attīstīt apkaimēs esošās izglītības iestāžu sporta bāzes.

Sporta infrastruktūras attīstība pie izglītības iestādēm sekmēs izglītojamo **starpsskolu** sporta sacensību norisi, Rīgas sporta skolu organizēto sacensību norisi, kā arī attiecīgo **mikrorajonu iedzīvotājiem** sniegs iespēju nodarboties ar sportu un veselību veicinošām fiziskām aktivitātēm atbilstošā un drošā vidē. 2007.gadā kā pirmais reģionālais sporta centrs tika atvērta Bērnu un jauniešu centra „Laimīte” sporta centrs „Sarkandaugava”, 2011.gadā uzsākta stadiona renovācija pie Rīgas Daugavgrīvas vidusskolas, kas nodrošinās sportošanas iespējas Bolderājas iedzīvotājiem, kā arī tiek plānota multifunkcionāla stadiona izveide Rīgas Latgales priekšpilsētā pie Rīgas Universālās vidusskolas.

Galvenie darbības virzieni

Problēma: Esošā sporta infrastruktūra daudzviet nav piemērota cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.

Iespējamais risinājums: Sakārtot pilsētas sporta infrastruktūru, lai tā būtu pieejama arī cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.

Problēma: Pilsētvidē atsevišķos mikrorajonos nav piemērota sportiska, veselīga dzīvesveida ievērošanai ikdienā. Sporta laukumu pieejamība jānodrošina ne tikai bērniem un jauniešiem, bet arī ikvienam rīdziniekam.

Iespējamais risinājums: Izveidot publiski pieejamus sporta laukumus pilsētas apkaimēs pie izglītības iestādēm.

Brīvā laika pavadīšanas iespējas

Lai nodrošinātu Rīgas bērniem un jauniešiem papildu bezmaksas iespējas lietderīgai brīvā laika pavadīšanai, pilsētā izveidots brīvā laika centru tīkls. 22 centri ir izvietoti vispārīzglītojošo skolu un interešu izglītības iestāžu telpās, un darbojas gan mācību gada laikā, gan brīvlaikos. Ņemot vērā centros pieejamos resursus un materiāltehnisko nodrošinājumu, to mērķauditoriju galvenokārt veido sākumskolu un pamatskolu jaunāko klašu skolēni. Apmeklējumu skaitam gadā pārsniedzot 110 000, centros strādājošie pedagogi ir pārslogoti, savukārt aprīkojums pakļauts pastiprinātam nolietojumam.

Lai mazinātu Rīgas Sociālā dienesta redzeslokā esošo bērnu un jauniešu nošķirtību un paplašinātu viņu ikdienas komunikācijas loku, 2012.gadā IKSD un LD uzsāka vienota brīvā laika/dienas centru tīklojuma izveidi. Plānots, ka bērni un jaunieši, kuriem nav nepieciešami specifiski dienas centru pakalpojumi, tiks aizvien vairāk novirzīti uz brīvā laika centriem.

Viena no tradicionālajām brīvā laika organizēšanas formām skolēnu brīvlaikos ir nometnes. Tās ne vien nodarbina bērnus un jauniešus, kamēr viņu vecāki ir darbā, bet arī paver iespējas redzesloka paplašināšanai, sociālo prasmju pilnveidei, savu talantu attīstīšanai. Ar pašvaldības finansiālu atbalstu izglītības iestādes, nevalstiskās un reliģiskās organizācijas ik gadu rīko vairāk nekā 350 dienas un diennakts nometnes, kurās iesaistās aptuveni 13 000 dalībnieku. Tādējādi nometnes zināmā mērā uzskatāmas par ekskluzīvu pakalpojumu

– tajās var iesaistīties vien aptuveni 20% no kopējā izglītojamo skaita. Savukārt palielināt uz izglītības iestāžu bāzes rīkoto nometņu skaitu pašlaik nav iespējams (vasaras mēnešos iestādēs tiek veikti remontdarbi, pedagogiem nepieciešams izmantot ikgadējo atvaļinājumu, kā arī ir ierobežots pedagogu skaits, kas saņēmuši nometņu vadītāju apliecības).

Tradicionālā „Jauniešu mēneša” ietvaros katru gadu septembrī IKSD sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām un jauniešu apvienībām, komercstruktūrām un izglītības iestādēm visa mēneša garumā organizē dažādus jauniešiem domātus bezmaksas pasākumus, kas orientēti uz interesantu, saturīgu brīvā laika pavadīšanu, kā arī uz viņu aktīvu līdzdalību un izklaidi. Jauniešu mēneša pasākumu apmeklētājiem dota iespēja piedalīties radošajās darbnīcās, iepazīties ar dažādu jaunatnes organizāciju darbību, apmeklēt seminārus un forumus, iesaistīties sportiskajās aktivitātēs. Vienlaikus kopš 2011.gada konkursa kārtībā tiek atbalstītas nevalstisko organizāciju rīkotās brīvā laika aktivitātes bērniem un jauniešiem, kas norisinās vasaras mēnešos. Izvērtējot projektus, priekšroka tiek dota tām aktivitātēm, kas norisinās ārpus pilsētas centra un kas nodrošina dalībniekiem iespējas sadarboties ar vienaudžiem, kuri nav viņu ikdienas komunikācijas lokā.

Brīvā laika pavadīšanas iespējas cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un senioriem tiek nodrošinātas dažādos dienas un aprūpes centros (detalizētāka informācija sadaļā „Sociālā iekļaušana”).

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Brīvā laika centru ģeogrāfiskais izvietojums nav vienmērīgs. Centru ierobežotā kapacitāte liedz iespēju tos apmeklēt visiem interesentiem, jo īpaši pusaudžiem un vidusskolas vecuma jauniešiem.

Iespējamie risinājumi: Sadarbībā ar izglītības iestādēm rast iespējas jaunu brīvā laika centru izveidošanai apkaimēs, kur pašlaik brīvā laika pavadīšanas iespējas ir ierobežotas, nodrošināt saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas dažādām vecuma grupām, palielināt brīvā laika pedagogu skaitu un sekmēt viņu profesionālās kompetences paaugstināšanu.

Problēma: Nepietiekams iekļaujošais aspekts pašvaldības līdzfinansētajās bērnu un jauniešu nometnēs. Nometņu organizētāji nereti veicina vēl lielāku segregāciju bērnu un jauniešu vidū, rīkojot atsevišķas nometnes dažādu sociālo grupu pārstāvjiem.

Iespējamie risinājumi: Palielināt pašvaldības finansiālo atbalstu nometņu organizēšanai, veicināt lielāku nevalstisko un reliģisko organizāciju iesaisti bērnu un jauniešu nometņu rīkošanā, sekmēt integratīva rakstura nometnes, veicināt RD iestāžu sadarbību nometņu organizēšanā.

Problēma: Jauniešiem paredzētajos pasākumos iesaistās neliels mazākumtautību jauniešu skaits; organizācijas, rīkojot aktivitātes, bieži vien strādā ar sev zināmām, skaitliski nelielām mērķa grupām, ierobežojot bērnu un jauniešu iespējas komunicēt ārpus viņu etniskās un sociālās grupas.

Iespējamie risinājumi: Veicināt mazākumtautību jauniešu dalību jauniešiem domātajos pasākumos, apzināt Rīgā darbojošās mazākumtautību jaunatnes organizācijas un veidot sadarbību ar tām, jauniešu informēšanā aktīvāk izmantot sociālos tīklus, sekmēt starpinstitutionālo sadarbību (t.sk. starp dažādām RD institūcijām) pasākumu organizēšanā bērniem un jauniešiem, laužot ieradumu veidot pasākumus vienai mērķa grupai.

Sociālā iekļaušana

Sociālā atbalsta iestāžu raksturojums

LD ir Rīgas pilsētas pašvaldības vadošā iestāde Rīgas pilsētas pašvaldībai noteiktās kompetences ietvaros sociālo pakalpojumu, sociālās palīdzības⁷⁶, nodrošināšanas un veselības aprūpes nozarē, kā arī veselības aprūpes pieejamības, veselības veicināšanas un profilakses, t.sk. atkarību izplatības ierobežošanas, un iedzīvotāju nodarbinātības veicināšanas jautājumos.

LD ir 6 padotības iestādes⁷⁷. Lai nodrošinātu optimālu sociālo pakalpojumu sniegšanu, LD sadarbojas ar aptuveni 50 līgumorganizācijām (citu pašvaldību iestādēm, valsts iestādēm, kapitālsabiedrībām un nevalstiskajām organizācijām).

LD mērķis ir izveidot stabilu un atbildīgu sociālās drošības sistēmu, kas veicinātu iedzīvotāju dzīves līmeņa celšanos, materiālo nodrošinājumu minimālā līmenī, nodrošinātu veselības aprūpes pieejamību un veselības veicināšanas pasākumus.

Sociālā palīdzība un sociālo pakalpojumu pieejamība

Sociālie pabalsti ir pašvaldības materiāla palīdzība iedzīvotājiem, kas nonākuši kritiskā situācijā. Pašvaldības iedzīvotājiem tiek piešķirti gan testēti pabalsti (izvērtējot personas ienākumus un materiālo stāvokli), gan netestēti pabalsti (konkrētās dzīves situācijās, neizvērtējot personas ienākumus un materiālo stāvokli). Rīgas pilsētas pašvaldības iedzīvotājiem sociālie pabalsti tiek piešķirti atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma, Ministru kabineta noteikumu un RD saistošo noteikumu prasībām⁷⁸.

2011.gadā RSD saņēma un izskatīja 224 411 personu iesniegumus sociālo pabalstu, sociālo pakalpojumu piešķiršanai un izziņu izsniegšanai.

Rīgas pilsētas pašvaldībā tiek sniegti sociālie pakalpojumi pilngadīgām personām, kā arī sociālie pakalpojumi ģimenēm un bērniem. Sociālie pakalpojumi tiek nodrošināti atbilstoši personas vajadzībām, pamatojoties uz sociālā darba speciālista veiktu personas vajadzību un resursu novērtējumu. Pašvaldība sniedz vai nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus personas dzīvesvietā, materiālu atbalstu personai,

76 Sociālā palīdzība – naudas vai mantiskais pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai.

77 Trīs sociālās aprūpes centri („Gaiļezers”, „Mežciems”, „Stella maris”), 1 patversme (Rīgas patversme), 1 bērnu aprūpes iestāde (Rīgas pašvaldības bērnu un jauniešu centrs) un 1 sociālais dienests (RSD).

78 Rīgas pašvaldībā ir šādi sociālie pabalsti: pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa (turpmāk – GMI pabalsts) nodrošināšanai, dzīvokļa pabalsts, pabalsts veselības aprūpei, vienreizējie pabalsti ārkārtas situācijā, pabalsts bērna uzturam audžuģimenē, pabalsts audžuvecākiem apģērba un mīkstā inventāra iegādei, pabalsts pilngadīgam bārenim sadzīves priekšmetu un mīkstā inventāra iegādei, pabalsts pilngadīgam bārenim patstāvīgas dzīves uzsākšanai, pabalsts pilngadīgam bārenim ikmēneša izdevumiem, pabalsts pilngadīgam bārenim dzīvojamās telpas īrei, pabalsts politiski represētajām personām, pabalsts jubilejā simts un vairāk gadu sasniegušajām personām, pabalsts mācību līdzekļu iegādei, pabalsts sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, vienreizējs pabalsts pārtikas iegādei, piemaksa pie pabalsta GMI līmeņa nodrošināšanai, pabalsts jaundzimušajiem rīdziniekiem, pabalsts aizbildņiem, pabalsts aizgādņiem un atlīdzība par audžuģimenes pienākumu pildīšanu.

lai tā varētu veikt samaksu par sociālajiem pakalpojumiem, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus institūcijā, kā arī sociālā darba pakalpojumu (sociālās aprūpes un/vai sociālās rehabilitācijas pakalpojumu saņemšanas ietvaros, Rīgas Sociālajā dienestā un ārstniecības iestādēs, kurās strādā sociālais-ie darbinieks-i).

Sociālie pakalpojumi tiek sniegti dažādām mērķa grupām:

Pakalpojumi ģimenēm ar bērniem:

- Nodrošinot sociālā darba pakalpojumu ģimenēm ar bērniem, sociālie darbinieki visbiežāk sadarbojas ar ģimenēm, kurām ir grūtības bērnu audzināšanā, tās nonākušas konfliktsituācijās, bērni neapmeklē skolu, konstatēta bērnu pamešana novārtā vai ģimene nonākusi krīzes situācijā (vecāku šķiršanās, tuvinieku smaga slimība vai nāve). Kopējais klientu skaits 2011. gadā bija 11 878 personas, kas ir par 1040 personām vairāk nekā 2010. gadā⁷⁹.
- Ar sociālpsiholoģisko pakalpojumu palīdzību tiek nodrošinātas psiholoģiskās konsultācijas krīzes situācijā sociālās atstumtības riska grupām, konsultācijas, lai uzlabotu vecāku izpratni par bērnu audzināšanu un mazinātu iespējamās vardarbības riskus ģimenē, kā arī sniegtu psihoemocionālo atbalstu ģimenei.
- Dienas centri bērniem un jauniešiem nodrošina bērnu sociālās funkcionēšanas spēju uzlabošanu un attīstīšanu, sniedz profesionālu individuālo psihosociālo palīdzību, organizē problēmu risināšanu grupu darbā ar bērniem, nodrošina attīstošu un saturīgu brīvā laika pavadīšanu, pilnveido un attīsta sociālās prasmes, kā arī veicina bērnu motivāciju mācīties. 2011. gadā dienas centra pakalpojumus saņēma 1181 bērns.
- Dienas aprūpes centri bērniem nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju un iemaņu attīstīšanu, izglītošanu un saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespēju Rīgas pilsētas pašvaldības bērniem un viņu ģimenēm dienas laikā. 2011. gadā dienas aprūpes centra pakalpojumus saņēma 219 bērni.
- Konsultatīvais krīzes centrs⁸⁰ nodrošina konsultatīvu profesionālu psihologu, sociālā darba speciālistu un nepieciešamības gadījumā arī citu speciālistu palīdzību krīzes situācijā. 2011. gadā sniegtas 5649 telefoniskās konsultācijas (5588 konsultācijas krīzes situācijā un 861 informatīvās konsultācijas).
- Aprūpe, kas bāreņiem un bez vecāku aizgādības palikušiem bērniem tiek nodrošināta pie aizbildņa, audžuģimenē vai bērnu aprūpes iestādē. Uz 31.12.2011. 142 Rīgas pilsētas pašvaldības bērni atrodas audžuģimenes aprūpē, no tiem 39 bērni 22 Rīgas audžuģimenēs, 103 bērni 51 audžuģimenē ārpus Rīgas.
- Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas bērniem nodrošina bērnu bāreņu un bez vecāku aizgādības palikušo bērnu pamatvajadzības, vispusīgu audzināšanu un personības attīstību. Institūcijas sniedz sociālo un medicīnisko aprūpi, atbalsta, iedrošina un sekmē bērnu centienus būt patstāvīgiem, kā arī veicina bērnu atgriešanos ģimenē un atbalsta bērnu nodošanu adopcijā, audžuģimenē vai aizbildnībā. 2011. gadā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju pakalpojumu bāreņiem un bez vecāku aizgādības palikušajiem bērniem sniedza sešas bērnu un jauniešu centra struktūrvienības (257 vietas) un 8 līgumorganizāciju iestādes (240 vietas).

79 RSD sociālā darba pakalpojumu ģimenēm ar bērniem 2011. gadā nodrošināja 66 sociālie darbinieki.

80 Krīzes centrs ir sociālā institūcija, kurā tiek sniegta īslaicīga sociālā, psiholoģiskā un cita veida palīdzība krīzes situācijā nonākušām personām.

Bērniem ar invaliditāti tiek nodrošināti šādi pakalpojumi:

- Dienas aprūpes centrs bērniem ar garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem nodrošina dienas laikā *sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu* gan bērniem, gan viņu vecākiem.
- *Īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumu bērniem* ar invaliditāti var saņemt līdz 30 dienām gadā, tā pamatmērķis ir nodrošināt atpūtu vecākiem laikā, kamēr bērni saņem profesionālu aprūpi, kā arī dažādu speciālistu – logopēda, defektologa, fizioterapeita, ergoterapeita, ārsta rehabilitologa – konsultācijas.
- *Portidžas agrīnās korekcijas programmas pakalpojums* bērniem ar garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem, agrīnās izglītošanas un audzināšanas sistēmu bērniem ar speciālām vajadzībām un viņu ģimenēm.
- *Bērnu paliatīvās aprūpes pakalpojums* sniedz atbalstu neizārstējamiem un smagi slimiem bērniem un viņu ģimenēm, kā arī sērojošām ģimenēm pēc bērnu nāves.
- Sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un apmācības pakalpojums bērniem ar kustību traucējumiem; bērniem tiek nodrošināti rehabilitācijas pakalpojumi, bet viņu vecākiem tiek sniegta apmācības iespēja invalīdu aprūpē, kā arī psiholoģiskais atbalsts.

2011.gadā 208 ģimenes ar bērniem ar invaliditāti ir saņēmušas sociālos pakalpojumus 6 organizācijās, sociālo darbinieku uzmanības lokā bija 1503 bērni ar invaliditāti, t.sk. 44 bērni ar invaliditāti ir saņēmuši sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus 3 dienas aprūpes centros bērniem ar funkcionāliem traucējumiem.

Pakalpojumi pilngadīgām personām:

- *Sociālais darbinieks* darbā ar pilngadīgām personām sniedz atbalstu, konsultācijas, informāciju, apseko klientus dzīvesvietā, izvērtē sociālās situācijas, veic motivēšanas darbu, pamatojoties uz personas vajadzību un resursu novērtējumu, organizē klientu vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu nodrošināšanu, piešķir materiālu atbalstu, lai klients varētu veikt samaksu par nepieciešamajiem sociālajiem pakalpojumiem, sadarbojas ar dažādām iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, organizē atbalsta un pašpalīdzības grupas u.c.⁸¹
- Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pilngadīgām personām pakalpojuma ietvaros pensijas vecuma personām un personām ar invaliditāti *nodrošina mājokli, sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju*, ja personai nepieciešamais sociālās aprūpes pakalpojumu apjoms pārsniedz aprūpei mājās vai dienas aprūpei institūcijā noteikto apjomu⁸².
- *Sociālās aprūpes pakalpojumi dzīvesvietā* ir pakalpojumu komplekss personas pamatvajadzību nodrošināšanai:
 1. palīdzība mājās darbu veikšanā un personiskajā aprūpē personai, kurai ir objektīvas grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ (aprūpes mājās pakalpojums, t.sk. pabalsts aprūpes mājās nodrošināšanai);
 2. pavadīšana-asistēšana, ja personai ir apgrūtināta pārvietošanās ārpus mājokļa, apmeklējot valsts vai pašvaldības iestādes un organizācijas sadzīves jautājumu

81 2011.gadā 105 RSD sociālie darbinieki mēnesī strādāja ar vidēji 4798 klientiem, t.sk. mēnesī vidēji 1319 klientiem piešķirti sociālie pakalpojumi un mēnesī vidēji 3806 sniegtas konsultācijas.

82 2011.gadā SAC pakalpojumus uzsāks sniegt 530 personām, bet kopumā tos saņēmušas 1795 personas.

risināšanā (pavadoņa - asistenta pakalpojums);

3. saziņas iespējas, informatīvs atbalsts un palīdzība (24 stundas diennaktī), ja personai vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ pastāv risks nonākt bezpalīdzīgā situācijā (pakalpojums „drošības poga”);
4. silto pusdienu piegāde mājās, ja persona fiziska vai garīga rakstura traucējumu vai sadzīves apstākļu dēļ tās nevar sagatavot (silto pusdienu piegādes mājās pakalpojums).

Šos pakalpojumus saņem personas, ja tās dzīvo vienas vai ar personu kopā dzīvojošie ģimenes locekļi vecuma, veselības stāvokļa vai nodarbinātības dēļ nevar nodrošināt tai nepieciešamo aprūpi⁸³.

- Dienas centri noteiktām mērķa grupām dienas laikā nodrošina *sociālās rehabilitācijas pakalpojumus personas dzīvesvietā*, rehabilitācijas procesa pēctecību, sociālo prasmju attīstīšanu, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas, klientu un viņu tuvinieku līdzdalību konkrētu sociālo problēmu risināšanā, atbalsta un pašpalīdzības grupu darbību un organizē sociālo resursu sistēmu piesaisti konkrētu sociālo problēmu risināšanai⁸⁴.
- Dienas aprūpes centri konkrētai mērķa grupai dienas laikā nodrošina *personu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju*, rehabilitācijas procesa pēctecību, sociālo prasmju attīstīšanu, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas, klientu un viņu tuvinieku līdzdalību konkrētu sociālo problēmu risināšanā, atbalsta un pašpalīdzības grupu darbību, psihosociālo palīdzību klientu tuviniekiem, kā arī organizē sociālo resursu sistēmu piesaisti konkrētu sociālo problēmu risināšanai⁸⁵.
- *Sociālie pakalpojumi* personām ar garīga rakstura traucējumiem:
 1. dienas aprūpes centri nodrošina personu uzturēšanos pilnu darba dienu, ēdināšanu, kā arī organizē izglītojošas, sociālo prasmju un darba iemaņu apguves nodarbības⁸⁶;
 2. specializētās darbnīcas nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, t.i., galdniecības, šūšanas un veļas mazgāšanas iemaņu apguves iespējas kvalificētu speciālistu uzraudzībā⁸⁷;
 3. grupu mājas (dzīvokļi) nodrošina mājokli, atbalstu sociālo problēmu risināšanā, kā arī iespēju attīstīt patstāvīgas dzīves iemaņas personām ar garīga rakstura traucējumiem, kurām ir objektīvas grūtības dzīvot patstāvīgi, bet nav nepieciešama atrašanās ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā⁸⁸.
- Sociālās integrācijas iespēju veicināšanai Rīgas pilsētas pašvaldība personām ar invaliditāti, kurām ir apgrūtināta pārvietošanās un kuras nevar pārvietoties ar sabiedrisko transportu, piešķir *finanšu līdzekļus transporta pakalpojumu samaksai*⁸⁹.
- *Pacēlāju ierīkošana un mājokļu pielāgošana* personu ar kustību traucējumiem dzīvesvietās tiek veikta, izvērtējot klientu individuālās funkcionālās spējas un vajadzības, kā arī ievērojot konkrētā pielāgojuma tehnisko sarežģītību. Šis ir

83 2011.gadā sociālās aprūpes pakalpojumus dzīvesvietā saņēmušas 3175 personas par kopējo summu Ls 1 978 423.

84 2011.gadā Rīgā darbojās 12 dienas/atbalsta centri, un to pakalpojumus saņēmušas 2176 personas.

85 2011.gadā Rīgā darbojās 3 šādi centri, un tajos pakalpojumus saņēma 94 personas ar demenci.

86 2011.gadā pakalpojumu saņēma 307 personas.

87 2011.gadā pakalpojumu saņēma 33 personas.

88 2011.gadā pakalpojumu saņēma 108 personas.

89 2011.gadā samaksu transporta pakalpojumiem saņēma 3930 personas par kopējo summu Ls 630 802.

būtisks Rīgas pilsētas pašvaldības atbalsts personām, kuras pārvietojas ratiņkrēslos, neatkarīgas dzīves nodrošināšanā un dzīves kvalitātes uzlabošanā⁹⁰.

- *Sociālais darbs ārstniecības iestādēs* tiek veikts ar mērķi sniegt sociālo atbalstu ārstniecības iestādēs esošām personām, lai nodrošinātu sociālās aprūpes nepārtrauktību, izrakstoties no ārstniecības iestādes, kā arī sniegtu palīdzību citu sociālo problēmu risināšanā⁹¹.

Pakalpojumi personām bez noteiktas dzīvesvietas un maznodrošinātām personām:

- Patversme/naktspatversme personām bez noteiktas dzīvesvietas vai krīzes situācijā nonākušām personām nodrošina *īslaicīgas uzturēšanās iespējas, uzturu, personiskās higiēnas iespējas un sociālā darba speciālista pakalpojumus*⁹².
- Sociālās rehabilitācijas centrs bezpajumtniekiem sniedz pakalpojumus, kas ietver *sociālo prasmju un darba prasmju attīstīšanas pasākumu kopumu*, veicinot personas sociālā statusa atgūšanu, iekļaušanos darba tirgū un sabiedrībā, kā arī novēršot citu faktoru izraisītās negatīvās sekas personas dzīvē saskaņā ar individuāli izstrādātu katra klienta sociālās rehabilitācijas plānu⁹³.
- Dienas centrs bezpajumtniekiem un maznodrošinātiem Rīgas iedzīvotājiem nodrošina sociālo prasmju apguves, izglītojošas, sociālās rehabilitācijas, t.sk. atbalsta un pašpalīdzības grupu nodarbības, sociālā darba speciālistu konsultācijas, sanitāri higiēniskos u.c. pakalpojumus⁹⁴.
- Mobilā brigāde ielu sociālajam darbam ar bezpajumtniekiem sniedz informāciju un atbalstu bezpajumtniekiem. Tās galvenie uzdevumi ir apzināt un regulāri apsekot bezpajumtnieku pulcēšanās vietas, t.sk. pēc operatīvās informācijas saņemšanas, noskaidrot katra klienta situāciju, vajadzības un problēmas, informēt par sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības saņemšanas iespējām, motivēt klientus risināt savas sociālās problēmas. Mobilā brigāde bezpajumtniekiem aukstajā gada laikā izsniedz siltu tēju un apģērbus, nogādā uz naktspatversmēm vai ārstniecības iestādēm⁹⁵.
- *Zupas virtuves* Rīgā darbojas vairākās vietās, kurās silto ēdienu var saņemt gan bezpajumtnieki, gan arī citi trūcīgie Rīgas iedzīvotāji⁹⁶.
- *Ēdiena piegāde un izdalīšana* personām, kuras saņem atbalstu Sociālā drošības tīkla stratēģijas ietvaros labklājības un veselības jomā, kā pakalpojums tiek sniegts no 27.09.2010. (darba dienās izdalot 1000 porcijas divās vietās Rīgā) mazaizsargātām iedzīvotāju grupām, t.sk. pensionāriem, bezdarbniekiem un ģimenēm ar bērniem, ņemot vērā sociālekonomisko situāciju valstī un to, ka turpina palielināties trūcīgo personu (ģimeņu) skaits, kā arī pieprasījums pēc zupas virtuves pakalpojuma⁹⁷.

90 2011.gadā pacēlāji tika uzstādīti 11 personu ar kustību traucējumiem mājokļos, bet pabalsts mājokļa pielāgošanai piešķirts 33 personām par kopējo summu Ls 43 473.

91 RSD pakļautībā 2011.gadā strādāja 15 sociālie darbinieki darbam ar klientiem 8 Rīgas ārstniecības iestādēs. 2011. gadā sociālos pakalpojumus ārstniecības iestādēs saņēmuši 7132 klienti.

92 2011.gadā pakalpojumus saņēma 3289 personas.

93 2011.gadā pakalpojumu saņēma 57 personas.

94 Dienas centra pakalpojumus bezpajumtniekiem 2011.gadā saņēma 805 personas, dienā vidēji 124 cilvēki, tajā skaitā ģimenes ārsta pakalpojumus saņēma un dušas pakalpojumus izmantoja vidēji 15 cilvēki dienā, veļas mazgāšanas pakalpojumus – vidēji 3 cilvēki dienā un vidēji 60 cilvēki dienā apmeklēja bibliotēku.

95 2011.gadā Mobilā brigāde ir sniegusi konsultācijas 1402 personām, saņēmusi 784 tālruna zvanus, 1897 personas nogādātas naktspatversmēs vai ārstniecības iestādēs.

96 2011.gadā Rīgas pilsētas pašvaldība līdzfinansēja 141 032 porcijas.

97 2011.gadā izdalītas 551 362 porcijas.

Galvenie darbības virzieni

Sociālie pabalsti:

Problēma: Bezdarba situācijas izraisīta rīdzinieku ienākumu samazināšanās 2010.gadā veicināja strauju darbaspējīgu nestrādājošu personu skaita pieaugumu, kuri RSD vērsās pēc sociālās palīdzības; arvien pieaugošs ilgstošo bezdarbnieku skaits.

Iespējamie risinājumi: Pasākumi nodarbinātības veicināšanai – jaunu darba vietu izveidošana, atbalsts jaunu uzņēmumu veidošanā, esošo uzņēmēju atbalstīšana, atbalsta grupu veidošana bezdarbniekiem ar mērķi atbalstīt bezdarbniekus, motivēt apgūt jaunas prasmes un iekļauties darba tirgū, palīdzēt risināt dažādas sadzīves problēmas; pasākumi latviešu valodas lietošanas prasmju pilnveidošanai darbaspējīgām nestrādājošām personām.

Pakalpojumi ģimenēm ar bērniem:

Problēma: Visbiežākās sociālās problēmas ir vardarbība ģimenē, krīzes situācija, saskarsmes problēmas starppersonu komunikācijā, sociālo prasmju trūkums, nodarbinātības, kā arī atkarības problēmas.

Iespējamais risinājums: Finansējuma piesaiste sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām un kopīgu projektu īstenošana ģimeņu stiprināšanai un atbalstam, attīstot sociālpsiholoģiskos pakalpojumus ģimenēm ar bērniem (piemēram, izglītojošās un atbalsta grupas, individuālās konsultācijas).

Problēma: Daļai bērnu ir sociālo prasmju trūkums, saskarsmes un starppersonu komunikācijas problēmas, uzvedības problēmas, skolas neapmeklēšana un mācīšanās grūtības, krīzes situācija ģimenē, psiholoģiska rakstura problēmas.

Iespējamie risinājumi: Palielināt dienas centru un dienas aprūpes centru skaitu Rīgas pilsētas pašvaldībā, palielināt personāla skaitu esošajos dienas centros, nodrošinot regulāru personāla apmācību, veicināt sadarbību starp RD iestādēm līdzīgu problēmu risināšanā un pakalpojumu nodrošināšanā iedzīvotājiem.

Problēmas: Nepietiekama bērnu ar invaliditāti integrācija vispārējās izglītības plūsmā, kvalificētu speciālistu un atbalsta personāla trūkums, piemērotu izglītības, sociālo un veselību veicinošo programmu trūkums, atbilstošu arodapmācības programmu nepietiekamība, grūtības pārvietoties ārpus mājas, nepielāgotas telpas personām ar funkcionāliem traucējumiem, informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nepieejamība personām ar invaliditāti.

Iespējamie risinājumi: Pakāpeniski nodrošināt vides pieejamību izglītības iestādēs un sociālo pakalpojumu sniedzēju institūcijās; nodrošināt plašāku pieeju profesionālajai apmācībai un mūžizglītībai cilvēkiem ar invaliditāti, speciālajās izglītības iestādēs ieviest darba iemaņu veicināšanas un motivācijas programmas ar mērķi sekmēt cilvēku ar invaliditāti atbildību un motivāciju iesaistīties darba tirgū; veicināt dažādu stereotipu par invalīdiem kā potenciālo darbaspēku izskaušanu.

Problēma: Bērnu pamešana novārtā, fiziskā, emocionālā un seksuālā vardarbība, konfliktsituācijas ģimenē, bērnu klaiņošana, dzīvesvietas problēma, prasmju un iemaņu trūkums bērnu aprūpē.

Iespējamie risinājumi: Nodrošināt diennakts krīzes tālruņa pakalpojumu, nodrošināt psiholoģisko palīdzību krīzes situācijā nonākušām personām; attīstīt pakalpojumus Rīgas pilsētas pašvaldībā ģimenēm ar bērniem, lai uzlabotu vecāku/aizbildņu izpratni par bērnu audzināšanu un mazinātu iespējamās vardarbības riskus ģimenē.

Problēma: Pusaudžu vecumā bērnunamos ievietotie bērni bieži vien jau ir pārņēmuši nelabvēlīgās sociālās vides uzvedības normas – deviantu vai delikventu uzvedību, kaitīgus ieradumus.

Iespējamie risinājumi: Darbinieku apmācība; ilgtermiņa sociālās korekcijas programmu pusaudžiem ar sociālās uzvedības traucējumiem attīstīšana; audžuģimeņu kustības popularizēšana iedzīvotājiem, t.sk. kristīgajām draudzēm.

Pakalpojumi pilngadīgām personām:

Problēma: SAC pakalpojuma saņēmēji kļūst vairāk aprūpējami un uzraugāmi, t.i., pieaug mazkustīgo klientu un klientu ar demenci skaits.

Iespējamais risinājums: Resursu piesaiste sadarbībā ar NVO, augstskolām un citām institūcijām dažādu aktivitāšu organizēšanā, lai veicinātu sociālās aprūpes centru klientu aktivizēšanu.

Problēma: Pasliktinās pašaprūpes spējas personām, kuras saņem sociālās aprūpes pakalpojumu dzīvesvietā.

Iespējamie risinājumi: Nodrošināt sociālos pakalpojumus personas dzīvesvietā atbilstoši katras personas vajadzībām, piemēram, vides pielāgošanu personas mājoklī, kā arī ēkā, lai persona varētu iekļūt mājoklī un izkļūt no tā; veidot dienas aprūpes centrus personām ar demenci, dienas centrus pilngadīgām personām; sniegt invalīdu transporta pakalpojumus; nodrošināt sabiedriskā transporta pieejamību.

Problēma: Sociāli mazaizsargāto un arī citu sociālo grupu pārstāvju mazā aktivitāte un neieinteresētība kopējo problēmu risināšanā.

Iespējamais risinājums: Izmantojot kopienas darba metodes, sniegt organizētu atbalstu sociāli mazaizsargāto iedzīvotāju grupām un nevalstiskajām organizācijām sociālo aktivitāšu īstenošanai.

Problēma: Daļai grupu mājas klientu ir sadarbības problēmas ar speciālistiem savu sociālo problēmu (bieži vien atkarības problēmu) risināšanā un sociālās situācijas uzlabošanā, grūtības apgūt prasmes rīkoties ar naudu, t.sk. veikt normatīvajos aktos minēto samaksu par mājokli, daļai grupu mājas klientu par spīti darbinieku atbalstam un palīdzībai bieži vien nav vēlēšanās strādāt algotu darbu, kas ir būtisks faktors patstāvīgas dzīves uzsākšanai.

Iespējamie risinājumi: Sniegt grupu mājas klientiem profesionālu atbalstu un palīdzību, piesaistot nepieciešamos resursus un sociālos pakalpojumus klientu atkarības, saskarsmes un citu problēmu risināšanā un sociālo prasmju attīstīšanā, lai veicinātu klientu patstāvību, spēju uzņemties atbildību par saviem lēmumiem un rīcību, kā arī vēlmi uzsākt patstāvīgu dzīvi ārpus institūcijas; RD saistošajos noteikumos paredzēt, ka grupu mājas pakalpojuma saņēmējiem, kuri mācās vai strādā, maksa par mājokli tiek noteikta atbilstoši minēto pakalpojumu izmaksām, bet nepārsniedzot noteiktu summu mēnesī.

Problēma: Personām ar kustību traucējumiem piemērota sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošināšanu kavē nepielāgotas pieturvietas, kā arī transporta vadītāju attieksme (neieinteresētība sniegt transporta pakalpojumus atbilstoši personu ar invaliditāti vajadzībām).

Iespējamie risinājumi: Pilnveidot sabiedriskā transporta pakalpojumu pieejamību, veicināt transporta pakalpojumu sniedzēju ieinteresētību pakalpojuma kvalitatīvā sniegšanā personām ar invaliditāti.

Problēma: Daļēji neatbilstoša ielu infrastruktūra cilvēkiem ar kustību traucējumiem, daļa valsts un pašvaldības iestāžu un citas sabiedriskās vietas nav pieejamas vai ir daļēji pieejamas personām ar invaliditāti, tehnisko palīglīdzekļu nodrošinājums ir nepietiekams un neaptver personu ar invaliditāti vajadzības, piemēram, pacelāji, digitāli vadāmas funkcionālās gultas u.c. aprīkojums, kas nepieciešams, lai veicinātu personas patstāvību un neatkarību.

Iespējamie risinājumi: Ietvju apmaļu nolīdzināšana, veicot ikgadējos ietvju remontdarbus; vides pieejamības nodrošināšana valsts un pašvaldības iestādēs un citās sabiedriskās vietās; personu ar invaliditāti vajadzībām nepieciešamo tehnisko palīglīdzekļu nodrošināšana, veicinot šo personu iespēju būt neatkarīgām un mazinot nepieciešamību pēc palīdzības pašaprūpē.

Pasākumi personām bez noteiktas dzīvesvietas un maznodrošinātām personām:

Problēma: Bezpajumtnieku sociālās funkcionēšanas spēju trūkums, nepietiekama kvalifikācija un motivācija, lai varētu strādāt, atkarības problēmas, slikts veselības stāvoklis u.c. problēmas, kas ir šķēršļi minēto personu integrācijai sabiedrībā; pieejamu (lētu) mājokļu trūkums; sabiedrības stereotipi veicina bezpajumtnieku atstumšanu.

Iespējamie risinājumi: Attīstīt bezpajumtnieku vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus, t.sk. sociālās rehabilitācijas un sociālā darba pakalpojumu; nodrošināt īslaicīgās uzturēšanās mītnes pakalpojumu (mājoklis un iespējas rūpēties par savu pamatvajadzību nodrošināšanu, t.sk. ēdiena gatavošana, māsaimniecības uzturēšana u.tml.) kā starpposmu uz patstāvīgu mājokli motivētām personām (ģimenēm) bez pastāvīgas dzīvesvietas, kuras aktīvi veic darbības, lai mainītu savus dzīves apstākļus; izglītēt un informēt sabiedrību par bezpajumtniekiem nodrošināto palīdzību, aicinot iedzīvotājus nebūt vienaldzīgiem pret līdzcilvēkiem.

Nodarbinātības jautājumi

LD, pildot Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktos pašvaldības uzdevumus, sadarbībā ar Nodarbinātības valsts aģentūru un citām pašvaldības iestādēm un struktūrvienībām izstrādāja Rīgas pilsētas Nodarbinātības veicināšanas pasākumu plānu 2011.gadam. Plāns tika sagatavots sadarbībā ar NVA, IKSD, Mājokļu un vides departamenta, Rīgas Austrumu izpilddirekcijas un RSD speciālistiem. Plānā apkopotas iepriekšminēto pašvaldības iestāžu un struktūrvienību plānotās aktivitātes 2011.gadā, kas veicinātu Rīgas iedzīvotāju nodarbinātību.

LD ir atbildīgā institūcija par Eiropas Sociālā fonda projekta „Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai” veiksmīgu ieviešanu un īstenošanu Rīgas pilsētā.

Projekta īstenošanas laikā no 2009.gada septembra līdz 2011.gada decembrim astoņās pašvaldības iestādēs, struktūrvienībās un aģentūrās tika izveidotas 6209 darba prakses vietas ar atlīdzību Ls 100 (no 2011.gada jūlija – Ls 80), kurās strādāja 10 467 NVA reģistrētie bezdarbnieki, kuri nesaņem bezdarbnieku pabalstu.

Atbalsta grupas bezdarbniekiem tiek organizētas ar mērķi motivēt bezdarbniekus apgūt jaunas prasmes, palīdzēt risināt dažādas sadzīves situācijas⁹⁸, piedalīties nodarbinātību veicinošos pasākumos un iekļauties darba tirgū.

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Pēdējos gados ievērojami pieaudzis bezdarbnieku jauniešu vecumā no 15 līdz 29 gadiem skaits, kuri vēršas RSD, lai saņemtu sociālo palīdzību un pakalpojumus. Nesaņemot piemērotu atbalstu, jaunieši kļūst par ilgstošajiem bezdarbniekiem.

Iespējamie risinājumi: Īstenot starpdisciplināru pieeju jauniešu sociālo un nodarbinātības problēmu risināšanai, organizējot Jauniešu nodarbinātības centru, kurā integrēti Nodarbinātības valsts aģentūras, RSD, IKSD, NVO un citi organizāciju sniegtie pakalpojumi; nodrošināt psihologa konsultācijas ilgstošajiem bezdarbniekiem.

Problēma: Ilgstošajiem bezdarbniekiem ir nepietiekams profesionālais atbalsts ilgstoša bezdarba radīto psihosociālo seku mazināšanai.

Iespējamais risinājums: Paplašināt atbalsta grupu bezdarbniekiem pieejamību Rīgā, gan izveidojot pašvaldības dienas centrus Pārdaugavā un Bolderājā, gan pērkot pakalpojumus no NVO.

Veselības aprūpes pieejamība, veselības veicināšana un slimību profilakse

LD Veselības pārvalde ir vienīgā un vadošā struktūrvienība veselības aprūpes nozarē Rīgas pilsētas pašvaldībā, kuras galvenie uzdevumi ir īstenot RD noteikto veselības aprūpes pieejamību un veselīga dzīvesveida veicināšanas politiku pilsētā atbilstoši nolikumā noteiktajām funkcijām.

Lai pacients pēc operācijas vai pārciestas slimības, traumas vai kādām manipulācijām, pēc kurām vairs nav nepieciešams uzkavēties stacionārā, varētu ātrāk doties mājās, no valsts budžeta līdzekļiem tiek nodrošināts veselības aprūpes pakalpojums mājvietā⁹⁹. Taču ir ievērojams skaits personu, kurām nav savas pastāvīgās dzīvesvietas, tāpēc pašvaldība nodrošina medicīnisku un sociālu aprūpi īslaicīgās sociālās aprūpes gultās. Pakalpojums domāts Rīgā deklarētām maznodrošinātajām personām, kurām ir nepieciešama īslaicīga sociālā aprūpe, rehabilitācija un medicīniskā palīdzība minimālā apjomā 24 stundas diennaktī.

98 2011.gadā atbalsta grupas bezdarbniekiem vadīja 18 speciālisti 11 vietās Rīgā, kā arī noorganizētas 38 atbalsta grupas 706 bezdarbniekiem.

99 Iedzīvotāju veselības aprūpe tiek nodrošināta saskaņā ar Ministru kabineta 19.12.2006. noteikumos Nr.1046 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” noteiktajiem organizācijas un finansēšanas principiem. Savukārt likuma „Par pašvaldībām” 15.pantā minēts, ka pašvaldības autonomā funkcija ir nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu.

Veselības veicināšana ir pasākumu kopums, kas mudina sabiedrību uzlabot un saglabāt veselību, kā arī cīnīties pret nelabvēlīgiem veselību ietekmējošiem faktoriem (t.sk. atkarību izraisošo vielu lietošanu).

Pakalpojumus narkotiku lietotājiem un ar HIV inficētām personām un viņu ģimenes locekļiem vai tuviniekiem sniedz NVO „DIA+LOGS”, saņemot LD finansējumu. Organizācijas klientiem ir iespējams saņemt psihologa, sociālā darbinieka un HIV konsultanta (medicīnas māsas) konsultācijas gan organizācijas telpās, gan arī mobilajā vienībā, kura katru darba dienas vakaru brauc pa noteiktu maršrutu. NVO „DIA+LOGS” regulāri rīko arī dažādus pasākumus, piemēram, kopīgu ēdiena gatavošanu, kopīgu svētku svinēšanu, rokdarbu pulciņus, kā rezultātā narkotiku lietotāji un ar HIV inficētās personas iegūst jaunas prasmes, socializējas, uzzina par iespējām atrast darbu vai uzsākt ārstēšanos.

Konsultācijas par veselīgu dzīvesveidu un slimību profilaksi sociālās atstumtības riskam pakļautās personas bez maksas var saņemt četrās Latvijas Sarkanā Krusta veselības istabās Rīgā, kuru darbību finansē Rīgas pilsētas pašvaldība. Katrs veselības istabas apmeklētājs var izmērīt asinsspiedienu, noteikt ķermeņa masas indeksu, kā arī saņemt konsultācijas par veselīga uztura pamatprincipiem, fiziskajām aktivitātēm, veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību u.c. Tas ļauj saņemt medicīnas personas konsultācijas bez maksas cilvēkiem, kuriem dažādu iemeslu dēļ to nav iespējams saņemt ierastā kārtībā.

Lai uzlabotu sabiedrības veselību un sniegtu iedzīvotājiem zināšanas par veselīgu dzīvesveidu, LD regulāri organizē dažādus publiskus pasākumus, iesaistot nevalstiskās organizācijas un citus sadarbības partnerus, kā arī sniedz informāciju un intervijas plašsaziņas līdzekļiem.

Galvenie darbības virzieni:

Problēma: Vairākās ārstniecības iestādēs, kuras izvietotas pašvaldības īpašumā, ir ierobežota pārvietošanās pa ēku stāviem personām ar kustību traucējumiem, jo lifti ir novecojuši vai arī tādi, kuros nevar iekļūt, savukārt atsevišķās ēkās to vispār nav.

Iespējamais risinājums: Iestādēs, kurās ir apgrūtināta pakalpojuma saņemšana, pakalpojumu var sniegt ēkas 1.stāvā vai arī var piedāvāt mājas vizītes, pakāpeniski pielāgot telpas cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.

Problēma: Šobrīd Rīgā ir tikai viens atkarību profilakses centrs, tāpēc pakalpojumi lielākoties ir pieejami tikai tiem centra klientiem, kuri uzturas tā tuvumā.

Iespējamais risinājums: Nodrošināt mobilās brigādes pamatpakalpojumus arī tiem klientiem, kuri atrodas attālākās Rīgas vietās, iesaistīt nevalstiskās organizācijas dažādu pakalpojumu sniegšanā.

Problēma: Šobrīd par Latvijas Sarkanā Krusta veselības istabām zina ierobežots personu loks.

Iespējamais risinājums: Izmantot dažādus informācijas kanālus, lai nodotu informāciju potenciālajiem veselības istabu klientiem.

Problēma: Rīgas iedzīvotāju veselības stāvoklis ir sliktāks par citu Eiropas Savienības dalībvalstu iedzīvotāju veselības stāvokli.

Iespējamais risinājums: Sniegt iedzīvotājiem mērķtiecīgu un saprotamu informāciju par veselīgu dzīvesveidu un uzlabot viņu dzīves un sociālās prasmes.

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas SVID100 analīze

Stiprās puses	Vājās puses
Daudzveidīga, t.sk. bezmaksas RD resursu un pakalpojumu pieejamība Rīgas iedzīvotājiem integrācijas procesa veicināšanā (kultūras, sporta pasākumi, bibliotēkas, RD iestāžu tīkls, cilvēkresursi utt.)	Zems iedzīvotāju ieinteresētības līmenis par pašvaldības darbību; nepietiekama iedzīvotāju informētība par viņu iespējām pilsētā
Atbalsts NVO un RD iestādēm pasākumu un aktivitāšu rīkošanā sabiedrības integrācijas jomā	Nepietiekama informācijas apmaiņa (gan starp RD iestādēm, gan starp RD un NVO un iedzīvotājiem)
Daudz nevalstisko organizāciju, RD sadarbība ar NVO	Maza nevalstisko organizāciju administratīvā kapacitāte
Multikulturāla sabiedrība	Nepietiekami attīstīta brīvprātīgā darba kultūra
Iedzīvotāju pozitīvā attieksme pret valsts valodas apguvi	Sabiedrība nav gatava uzņemt jauniebraucējus
Augsta iedzīvotāju piederības sajūta pilsētai	Nav vienotas izpratnes par integrācijas procesa būtību, tai skaitā nepietiekami attīstītas starpkultūru kompetences gan pašvaldībā, gan sabiedrībā kopumā
	Neregulārs latviešu valodas apguves kursu, t.sk. bezmaksas, piedāvājums
Iespējas	Draudi
Sadarbības attīstība RD iestāžu starpā projektu un pasākumu īstenošanā sabiedrības integrācijas jomā	Konsekventas integrācijas politikas atbalsta trūkums
Sadarbības veicināšana ar nevalstiskajām organizācijām – organizāciju motivēšana aktīvāk darboties pilsētas līmenī	Finanšu līdzekļu samazināšana koordinēto integrācijas pasākumu un aktivitāšu īstenošanai
Brīvprātīgā darba attīstība RD iestādēs	Manipulācijas ar sabiedrisko domu par integrācijas jautājumiem
Citu pilsētu pieredzes izpēte un labās prakses pārņemšana	
Starptautisko projektu īstenošana sabiedrības integrācijas jomā	

¹⁰⁰SVID – stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze.

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas ieviešanas uzraudzība un novērtēšana

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas uzraudzību veiks Rīgas domes Konsultatīvā padome sabiedrības integrācijas jautājumos.

IKSD sagatavo informāciju par programmas īstenošanu divas reizes programmas darbības periodā: informatīvo ziņojumu par stratēģijas vidusposma izvērtējumu 2014.gadā un gala ziņojumu par programmas īstenošanu 2017.gadā.

**Domes priekšsēdētājs
N.Ušakovs**

Rīgas pilsētas sabiedrības integrācijas programmas īstenošanas rīcības plāns 2012.–2014.gadam

Līdzdalības iespējas pašvaldībā

Problēma	Pasākumi problēmu risināšanai
Līdzdalība lēmumu pieņemšanā un īstenošanā, NVO un iedzīvotāju iesaistišanās pašvaldības darbībā/dzīvē	
RD un NVO sadarbības memorandā iecerētais tiek īstenots tikai daļēji	Pārskatīt sadarbības memoranda darbības principus un atrast optimālu Rīgas domes un nevalstisko organizāciju sadarbības risinājumu
Nepietiekama iedzīvotāju un NVO iesaistišanās pašvaldības procesos. Iedzīvotāji nav pietiekami informēti par pienākumiem attiecībā pret pašvaldību	Iedzīvotāju un NVO iesaistišanās pašvaldības darba grupu un konsultatīvo padomju darbībā
	Ikgadēja Iedzīvotāju foruma organizēšana
	Informatīvās kampaņas par līdzdalības iespējām lēmumu pieņemšanas procesos, iesaistot pašvaldības iestādes un to resursus (bibliotēkas, kultūras centrus, muzejus, skolas, izpilddirekcijas)
	NVO kā partneru piesaistišana gan pasākumu īstenošanā izglītības, kultūras, sabiedrības integrācijas, jauniešu, mājokļa, vides un citās jomās, gan citos pašvaldības rīkotajos pasākumos
	Atbalsts pasākumu (projektu) īstenošanai, kas veicina sabiedrības līdzdalību un informē sabiedrību par līdzdalības iespējām
	Kopīgu struktūrfondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu projektu sagatavošana un īstenošana, sadarbojoties RD un NVO
Maza Rīgā reģistrēto nevalstisko organizāciju kapacitāte, nepietiekama savstarpējā sadarbība, kā arī informācijas trūkums par nevalstisko organizāciju darbību un to esamību	NVO nama izveidošana un darbības nodrošināšana
	Atbalsts nevalstiskajām organizācijām pasākumu (projektu) īstenošanai, kā arī pasākumiem, projektiem, kuros sadarbojas vairākas NVO
	Sabiedrības informēšana par nevalstisko organizāciju darbību Rīgā, it īpaši par interešu aizstāvības nevalstiskajām organizācijām
Nepietiekama jaunatnes organizāciju līdzdalība darbā ar jaunatni Rīgas pilsētā to ierobežotas administratīvās kapacitātes un resursu dēļ	Atbalsta pasākumu īstenošana, kas vērsti uz jaunatnes organizāciju stiprināšanu, organizējot apmācības to līderiem un nodrošinot konsultācijas administratīvajos jautājumos
	Centru veidošana pēc Jauniešu centra „Kaņieris” modeļa citās Rīgas daļās, nodrošinot jaunatnes organizācijām telpas un resursus darba ar jaunatni īstenošanai
	Kopīgu struktūrfondu projektu izstrādāšana un ieviešana, sadarbojoties IKSD un jaunatnes organizācijām
Nepietiekams atbalsts no atsevišķu izglītības iestāžu administrācijas puses un nepastāvīga ieinteresētība skolēnu pašpārvaldes darbības veicināšanā	Apmācību organizēšana skolēnu pašpārvalžu līderiem par pašpārvaldes kompetences jautājumiem
	Labās prakses piemēru popularizēšanas pasākumi par pašpārvalžu darbību (it īpaši skolas mikroklimata pilnveides jomā un sabiedrības integrācijas jomā)
Nepietiekamas valsts valodas zināšanas kā viens no svarīgiem līdzdalības šķēršļiem	Latviešu valodas apguves organizēšana Rīgas iedzīvotājiem, arī jauniebraucējiem (t.sk. bezmaksas kursu organizēšana)
	Pasākumu organizēšana, kas sekmē valodas apguvi un kuros piedalās dažādu tautību cilvēki (piemēram, nometnes dažādu tautību skolu skolēniem, diskusiju klubi)
	Brīvprātīgo latviešu valodas skolotāju tīkla attīstība
Nepietiekama informācija par līdzdalības iespējām pašvaldībā, tostarp netiek sniegta informācija vairākās valodās	Informatīvo materiālu sagatavošana vairākās valodās (latviešu, angļu un krievu valodā) par līdzdalības iespējām valsts un pašvaldības līmenī, kā arī par iespējām ietekmēt lēmumu pieņemšanu

Rezultatīvie rādītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Pārskatīts sadarbības memorands	RD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Darba grupu, konsultatīvo padomju sēžu skaits, izskatīto jautājumu skaits; iesaistīto NVO skaits	IKSD, RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Izskatīto jautājumu skaits; Iesaistīto iedzīvotāju un NVO skaits	IKSD	5000	5000	5000	Esošais finansējums
Pasākumu skaits	SAN, RD iestādes		3000	3000	Papildu finansējums budžeta iespēju robežās
Pasākumu skaits	IKSD, MVD, LD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, LD, MVD	70 000	70 000	70 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Projektu skaits	RD struktūrvienības	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Atbalstīto organizāciju skaits; pasākumu skaits; dalībnieku skaits	RD ĪD, IKSD	110 000	100 000	100 000	2012.gadā – esošā finansējuma ietvaros, 2013. un 2014.gadā – papildu finansējums
Pasākumu/ projektu skaits	IKSD	6000	6000	6000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Informatīvu pasākumu skaits	RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	1200	1200	1200	Esošais finansējums
Pasākumu skaits; jauniešu skaits	ĪD, IKSD			100 000	Papildu finansējums
Pasākumu/ projektu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	11 300	11 300	14 000	2012. un 2013.gadā esošais finansējums, 2014.gadā – papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Dalībnieku skaits	IKSD	160 000	60 000	60 000	Esošais finansējums
Pasākumu skaits	RD iestādes	15 000	15 000	15 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Brīvprātīgo skolotāju skaits	IKSD, LD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Informatīvo materiālu skaits	RD SAN, RD struktūrvienības	2000	2000	2000	Esošais finansējums

Latvijas pilsonības trūkums ir viens no svarīgākajiem politiskās līdzdalības šķēršļiem	Informatīvo materiālu izveide un informatīvi pasākumi dažādām mērķa grupām par pilsonības iegūšanas procesu
	Atbalsta sniegšana RD iestādēm un NVO pasākumu (projektu) īstenošanai pilsonības iegūšanas veicināšanai
Brīvprātīgais darbs pašvaldībā	
Nepietiekama brīvprātīgā darba kustības attīstība – informācijas trūkums par brīvprātīgo darbu, trūkst pieredzes, kā strādāt ar brīvprātīgajiem un kā organizējams brīvprātīgais darbs	Sabiedrības informēšanas pasākumi par brīvprātīgo darbu, t.sk. pozitīvo piemēru popularizēšana
	Brīvprātīgā darba aktivitāšu atbalsts RD iestādēs
	Informācija RD mājas lapā par iespējām Rīgā darboties kā brīvprātīgajiem
	Brīvprātīgā darba koordinators RD
Jauniebraucēju iekļaušanās	
Nepietiekama jauniebraucēju līdzdalība NVO darbībā	Informācijas sniegšana jauniebraucējiem par NVO darbības principiem Latvijā un par mazākumtautību un citām NVO, kas strādā ar jauniebraucējiem
	Atbalsts NVO, kuras iesaista un atbalsta jaunatbraucējus
Atbalsta un informēšanas pasākumi jauniebraucēju iekļaušanai Latvijas sabiedrībā ir fragmentāri	Skaidrojošo, informatīvo un atbalsta aktivitāšu organizēšana jauniebraucējiem, t.sk. informatīvo materiālu sagatavošana par jauniebraucējiem, aktuāliem jautājumiem vairākās valodās (piemēram, krievu, angļu valodā)

Informatīvo materiālu skaits	IKSD sadarbībā ar PMLP	1000	1000	1000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits		70 000	70 000	70 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits; informatīvo materiālu skaits	IKSD, LD, RD iestādes, NVO	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Atbalstīto projektu skaits; pasākumu skaits	IKSD	10 000	10 000	10 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Sadaļa mājas lapā	SAN		3000	3000	Papildu finansējums
Amata vietas izveide	RD		7000	7000	Papildu finansējums
Informatīvo materiālu/ pasākumu skaits	IKSD, RD iestādes, NVO	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, NVO	70 000	70 000	70 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits	IKSD		3000	3000	Papildu finansējums

Informācijas pieejamība pašvaldībā

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Ir iedzīvotāju grupas, kas nevar saņemt informāciju ar interneta vietņu starpniecību	Mūžizglītības ietvaros datorprasmju apguves kursi senioriem Informācijas izplatīšana par iespēju izmantot internetu bez maksas Rīgas Centrālās bibliotēkas filiālēs un bezmaksas publiskajos interneta punktos
Lielākoties RD institūciju interneta vietnēs informācija pieejama tikai latviešu valodā, tāpēc iedzīvotājiem, kuri neprot latviešu valodu, ir apgrūtināta iespēja uzzināt par aktualitātēm pašvaldībā. Ne visu institūciju interneta vietnes ir pieejamas cilvēkiem ar speciālajām vajadzībām, piemēram, neredzīgajiem cilvēkiem	Pilnveidot RD interneta vietnes (mājas lapas), paredzot to lietošanu dažāda mērķauditorijai RD interneta vietņu bāzes informācijas pieejamības nodrošināšana vairākās valodās (latviešu, krievu un angļu valodā)
Informācijas izplatīšana ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību prasa lielus finanšu līdzekļus, it īpaši tad, ja paredzēta kādas akcijas vai publiska masu pasākuma reklamēšana; to vēl vairāk sadārdzina dalītās informācijas telpas	Informācijas apmaiņas nodrošināšana starp RD departamentiem ar e-pasta starpniecību par pasākumiem, problēmām, aktualitātēm Bezmaksas informācijas pieejamības nodrošināšana vietās, kur pulcējas cilvēki (Rīgas pilsētas pašvaldības izpilddirekcijās, bibliotēkās, sociālajos centros, apmeklētāju pieņemšanas centros u.c.) Pašvaldības laikraksta izveidošana un izplatīšana RD iestādēs, klientu apkalpošanas centros, kā arī elektroniskā formā Informācija par RD aktualitātēm populārākajos sociālajos tīklos („Twitter”, „draugiem.lv”, „Facebook”) Sadarbības veicināšana ar NVO – sadarbības partneriem informācijas izplatīšanai par aktuāliem jautājumiem Paredzēt lietotāja iespēju pieteikties uz aktualitātēm, automātiski tās saņemot uz norādītajām e-pasta adresēm
Sabiedrībā ir neiecietīga attieksme pret „atšķirīgo” – dažādām sociālajām un etniskajām sabiedrības grupām, t.sk. pret jauniebraucējiem	Pasākumu rīkošana, kas sniedz Rīgas iedzīvotājiem informāciju par jauniebraucējiem un kultūru dažādību
Iedzīvotāji ir nepietiekami informēti par savām tiesībām diskriminācijas gadījumos	Sabiedrības informēšana par konsultāciju iespējām un rīcību diskriminācijas gadījumos, t.sk. iespējām vērsties pie Tiesībsarga un interešu aizstāvības nevalstiskajām organizācijām Atbalsta sniegšana NVO pasākumu (projektu) īstenošanai, kas darbojas diskriminācijas novēršanas un interešu aizstāvības jomā RD padotības iestāžu kā partneru piesaistīšana projektu īstenošanā sabiedrības integrācijas jomā, t.sk. starpkultūru dialoga un iecietības jomā
Atbalsta un informēšanas pasākumi jauniebraucēju iekļaušanai Latvijas sabiedrībā ir fragmentāri	Skaidrojošo, informatīvo un atbalsta aktivitāšu organizēšana jauniebraucējiem, t.sk. informatīvo materiālu sagatavošana par jauniebraucēju aktuāliem jautājumiem vairākās valodās (krievu, angļu valodā)
Iedzīvotāji nav pietiekami informēti un ieinteresēti par pienākumiem attiecībā pret valsti un pašvaldību	Izglītojošie pasākumi dažādām mērķa grupām, t.sk. jauniešiem, senioriem, jaunajiem vecākiem u.c., informējot par to, kas ir pilsoņa pienākumi un tiesības Pilsoniskās audzināšanas un patriotisma veicināšanas pasākumu organizēšana dažādām mērķa grupām, informējot par pilsoņa pienākumiem un tiesībām, Latvijas pilsonības iegūšanas iespējām, Pilsoņa dienas koncepcijas attīstīšana
Esošajos pētījumos par Latviju trūkst salīdzinošu datu par Rīgas iedzīvotāju viedokli par sabiedrības integrācijas jautājumiem	Pētījumu (sabiedriskās domas aptauju) veikšana par sabiedrības integrācijas jautājumiem

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Apmācīto senioru skaits	RD iestādes	10 000	10 000	10 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Interneta lietotāju skaits	RCB	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Uzlabotas mājas lapas	RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Informācija vairākās valodās	RD iestādes		2000	2000	Papildu finansējums
Ziņu skaits	RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Informatīvo materiālu skaits	RD iestādes		*	*	Nav nepieciešams finansējums
Izveidots laikraksts	SAN	***	XX***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Sekotāju skaits	RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Ziņu skaits	RD iestādes	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Lietotāju skaits	RD struktūrvienības	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD		3000	3000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD sadarbībā ar Tiesībsargu	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Projektu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pasākumu skaits	IKSD		3000	3000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, RD iestādes		2000	2000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, RD iestādes	***	***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pētījums	IKSD		10 000		Esošais finansējums

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Pilsoniskā audzināšana	
Latvijas skolēnu samērā zema uzticības līmenis valsts un pašvaldību institūcijām	Pasākumi, kas veicina piederības sajūtu valstij, pilsētai un apkaimē
Starpkultūru dialoga sekmēšana un iecietības veicināšana	
Trūkst kopīgu integrējoša rakstura pasākumu, kuros tiktu iesaistīti vairāku latviešu un mazākumtautību izglītības iestāžu bērni un pedagogi gan pirmsskolas, gan vispārējās izglītības posmā	Kopīgie integrējoša rakstura pasākumi, kuros tiek iesaistīti vairāku pirmsskolas un vispārējās izglītības iestāžu bērni un pedagogi, veicinot starpkultūru komunikāciju un sekmējot pedagogu pieredzes apmaiņu par sabiedrības integrācijas un sadarbības jautājumiem
Pedagogiem, skolēniem un viņu vecākiem trūkst izpratnes par sabiedrības integrācijas procesa būtību un virzieniem	Izglītojošas aktivitātes pedagogiem, skolēniem un viņu vecākiem par sabiedrības integrācijas jautājumiem mācību procesa ietvaros (projektu nedēļas un citas aktivitātes skolās) un ārpuskolas aktivitātēs
	Neformālās izglītības aktivitātes, kas veicina starpkultūru dialogu un veicina iecietību pret dažādām sociālajām, etniskajām un citām sabiedrības grupām
Pedagogiem ir nepietiekami daudz iespēju pilnveidot profesionālo kompetenci starpkultūru dialoga veicināšanā un iecietības sekmēšanā iestādēs, kā arī vadīt nodarbības bilingvāli	Semināri, meistarklases un pieredzes apmaiņas pasākumi par starpkultūru dialoga veicināšanu un par iecietības sekmēšanu iestādēs, kā arī par prasmēm un iespējām strādāt bilingvāli un ar audzēkņiem ar speciālām vajadzībām pirmsskolas, vispārējās izglītības un interešu izglītības iestādēs
	Pedagogu tālākizglītības pasākumi par bilingvālās izglītības programmas īstenošanu pirmsskolas izglītības iestādēs
Pedagogi no skolām ar latviešu mācību valodu nejutās sagatavoti darbam ar citu tautību bērniem	Pedagogu no skolām ar latviešu mācību valodu tālākizglītības pasākumi par bilingvālās izglītības programmas īstenošanu vispārējās izglītības iestādēs
	Starpkultūru izglītības kursi latviešu skolu skolotājiem
Trūkst multikulturālu sadraudzības svētku, festivāla Rīgā dzīvojošo tautību bērnu un jauniešu savstarpējai integrācijai	Organizēt, koordinēt ne retāk kā reizi 4 gados (starp Dziesmu un deju svētkiem) Rīgā dzīvojošo tautību kultūras kolektīvu festivālu un iniciēt šo ideju valsts mērogā
RD nav kopīgas un salīdzināmas informācijas par izglītības iestāžu (t.sk. izglītojamo un viņu vecāku) viedokli par sabiedrības integrācijas problēmām, izglītības iestāžu vajadzībām, veiktajām aktivitātēm u.tml.	Situācijas monitorings par sabiedrības integrācijas jautājumiem Rīgas pilsētas pašvaldības izglītības iestādēs
Latviešu valoda	
Pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem ir nepietiekamas zināšanas bilingvālās izglītības metodikas pielietošanā. Pedagogiem, kas darbā izmanto bilingvālās izglītības metodiku, trūkst pieredzes apmaiņas un tālākizglītības semināru	Bilingvālās izglītības metodikas attīstīšana pirmsskolas izglītības iestādēs, īstenojot izglītību ar mūsdienu pedagoģiskajām metodēm, un nodrošināt pedagogu tālākizglītību darbam bilingvāli (gan latviešu, gan mazākumtautību pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem)
Mazākumtautību skolu skolotājiem nav pietiekami nodrošinātas iespējas regulāri pilnveidot latviešu valodas zināšanas, lai strādātu ar bilingvālās izglītības metodēm	Regulāri kursi mazākumtautību skolotāju profesionālās kompetences pilnveidei izglītības satura īstenošanai latviešu valodā

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējuma pieejamība
Pasākumu skaits	IKSD, RD iestādes	***	***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pasākumu skaits; dalībnieku skaits	IKSD, RD iestādes	15 000	15 000	15 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits	IKSD RIIMC, RD iestādes, NVO		20 000	20 000	Papildu finansējums budžeta iespēju robežās
Pasākumu skaits	IKSD, RD iestādes, NVO	15 000	15 000	15 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits	IKSD, RIIMC	2000	2000	2000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, RIIMC sadarbībā ar LVA	2000	2000	2000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	RIIMC	200	200	200	Esošais finansējums
Dalībnieku skaits	IKSD, RIIMC	200	200	200	Esošais finansējums
Pasākumu skaits	IKSD			50 000	Papildu finansējums
Situācijas izpēte	IKSD		5000		Papildu finansējums
Metodisko ieteikumu skaits; apmācību skaits	IKSD, RIIMC sadarbībā ar LVA		3000	3000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, RIIMC sadarbībā ar LVA	3000	4000	4000	Papildu finansējums

Izglītības pieejamība	
Pilsētā nav vienmērīgs izglītības pieejamības nodrošinājums dažādām mērķauditorijām, jauniešiem pedagogiem trūkst zināšanu un pieredzes darbā ar skolēniem ar deviantu uzvedību, speciālām vajadzībām, mācīšanās grūtībām u.tml.	Attīstīt un pilnveidot vispārējās izglītības pieejamības nodrošinājumu un pedagogu mobilitāti darbā ar atšķirīgām skolēnu auditorijām
	Skolēnu (jauno māmiņu) bērnu pieskatīšanas istabu atvēršana visās Rīgas pilsētas vakarskolās
	Sekmēt vispārējās un profesionālās izglītības vienlaicīgas ieguves iespējas personām, kurām izglītības apguvē bijis pārtraukums
Bērnu ar speciālām vajadzībām integrēšana vispārīzglītojošajās pirmsskolās vai skolās nav sekmīga, jo citiem bērniem un viņu vecākiem ir noraidoša attieksme pret atšķirīgo	Izglītojošu pasākumu organizēšana pedagogiem un bērnu vecākiem par bērnu ar speciālajām vajadzībām integrēšanas iespējām vispārīzglītojošajās pirmsskolās un skolās
	Skolotāja palīga amata vienības nodrošināšana vispārīzglītojošajā skolā, kurā tiek integrēts skolēns ar speciālajām vajadzībām
Tikai dažas izglītības iestādes ir pielāgotas bērniem ar speciālām vajadzībām	Iestāžu pielāgošana cilvēkiem ar speciālām vajadzībām
Pedagogi nav izglītoti darbam ar bērniem ar speciālām vajadzībām	Kvalifikācijas pilnveides pasākumi par prasmēm, kas nepieciešamas, strādājot ar bērniem ar speciālām vajadzībām
Neviendabīga interešu iestāžu, kā arī interešu izglītības programmu pieejamība dažādās pilsētas daļās	RD iestāžu un pašvaldības īpašumā esošu telpu izmantošana interešu izglītības programmu un pasākumu nodrošināšanai, it īpaši mikrorajonos, kur šobrīd tas nav pieejams
Trūkst izglītības programmu, kas sagatavo praktiskajai dzīvei, attīsta bērnu prasmes un iemaņas, veicot mājas, saimniecības darbus. Šādas programmas nepieciešamas maznodrošinātajiem, bērniem ar speciālām vajadzībām, kreļiem u.tml.	Finanšu līdzekļu palielinājums interešu izglītības programmu īstenošanai, lai būtu iespējams uzsākt jaunas interešu izglītības programmas, nodrošinot materiāli tehnisko bāzi un pedagogu darba samaksas izdevumus
Apmeklējot mūžizglītības programmas kursus, iedzīvotājiem jāreķinās ar līdzdalības maksājumu, kas ir problemātisks sociāli neaizsargātām iedzīvotāju grupām	Paredzēt līdzmaksājuma daļu Rīgas pilsētas pašvaldības budžetā mazturīgajiem Rīgas iedzīvotājiem mūžizglītības programmu apguvei sabiedrības integrācijas jomā
Jauniebraucēju bērnu iekļaušanās izglītības procesā	
Latvijā nav izveidota atbalsta sistēma jauniebraucēju bērnu iekļaušanai vispārējās izglītības iestādēs	Adaptācijas programmu/ metodisko materiālu/ ieteikumu paraugu izstrāde skolēnu – jauniebraucēju iekļaušanai vispārīzglītojošās skolās
	Atbalsta pasākumi bērniem – jauniebraucējiem un skolām (papildu bezmaksas latviešu valodas nodarbības un cits atbalsts) jauniebraucēju iekļaušanai
	Izglītojoši pasākumi un pieredzes apmaiņas pasākumi (labās prakses piemēru popularizēšanas pasākumi) izglītības darbiniekiem par bērnu – jauniebraucēju iekļaušanu vispārīzglītojošajās iestādēs
	Metodiska centra darbam ar jauniebraucējiem izveide uz kādas skolas bāzes

Apmācību/ pasākumu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Pieskatīša-nas telpu skaits	IKSD, RD iestādes		6000	6000	Papildu finansējums
Aktivitāšu skaits	IKSD sadarbībā ar IZM		***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pasākumu skaits	IKSD, RIIMC		600	600	Esošā finansējuma ietvaros
Amata vienību skaits	IKSD		*	*	Valsts mērķdotācija
Pielāgoto iestāžu skaits	IKSD, ĪD		***	***	Papildu finansējums
Apmācību skaits	IKSD, RIIMC		3000	3000	Papildu finansējums
Iestāžu skaits/ programmu skaits	IKSD sadarbībā ar ĪD		***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Jauno programmu skaits	IKSD	800	800	800	Papildu finansējums
Dalībnieku skaits	RIIMC, IKSD		500	500	Papildu finansējums
Materiālu skaits	IKSD, RIIMC		3000		Papildu finansējums
Atbalstīto bērnu skaits	IKSD		*	*	Valsts mērķdotācija
Pasākumu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Centra izveide; konsultāciju skaits	IKSD		3000	2000	Papildu finansējums

Kultūra. Sports. Lietderīga brīvā laika pavadīšana

Kultūra

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Kultūras dzīves pasākumi notiek pārsvarā Rīgas centrā, pilsētas rajonu un priekšpilsētu iesaiste kultūras pasākumu organizēšanā nav pietiekama	Pasākumu organizēšana pilsētas rajonos un priekšpilsētās
Kultūras iestāžu nepietiekama pieejamība cilvēkiem ar kustību traucējumiem	Liftu, pacelāju un tualetu izbūve esošajos kultūras centros to renovācijas procesā
Starpkultūru dialoga attīstībai traucē nepietiekami kontakti dažādu etnisko un sociālo grupu vidū	Ridziniekiem un viesiem kopēju izglītojošu, radošu, mākslas un kultūras pasākumu, svētku organizēšana, kuros piedalās vairākas etniskās un sociālās grupas, veicinot kultūru dažādību
	Bezmaksas kultūras pasākumu rīkošanas paplašināšana, dalības maksas samazināšana sociāli neaizsargātajām mērķa grupām
	Pasākumi, kas sekmē dažādu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu etniskās identitātes saglabāšanu, to tradīciju izpēti un plašākas sabiedrības iepazīstināšanu ar tām
	Sabiedrības līdzdalības veicināšana tautas mākslas kustībā un Dziesmu un deju svētku procesā, atbalsts māksliniecisko kolektīvu, t.sk. mazākumtautību kolektīvu darbībai
	Atbalsts latviešu un mazākumtautību folkloras kolektīvu aktivitātēm
	Atbalsta sniegšana projektiem, kas sekmē starpkultūru dialoga attīstību

Sports

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Esošā sporta infrastruktūra daudzviet nav piemērota cilvēkiem ar speciālām vajadzībām	Sakārtot pilsētas sporta infrastruktūru, lai tā ir pieejama arī cilvēkiem ar speciālām vajadzībām
Pilsētvidē atsevišķos mikrorajonos nav piemērota sportiska, veselīga dzīvesveida ievērošanai ikdienā	Publiski pieejamu sporta laukumu izveidošana pilsētas apkaimēs

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Pasākumu skaits	IKSD, LD, SD, izpild-direkcijas	*	*	*	Esošais finansējums
Pielāgoto iestāžu skaits	ĪD sadarbībā ar IKSD		***	***	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	95 000	95 000	95 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits	IKSD	95 000	95 000	95 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pasākumu skaits	IKSD	95 000	95 000	95 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Kolektīvu skaits	IKSD	115 500	115 500	115 500	Esošais finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	95 000	95 000	95 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā
Projektu skaits	IKSD	95 000	95 000	95 000	Esošais finansējums – tiek sadalīts konkursa kārtībā

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Pielāgoto iestāžu skaits	ĪD sadarbībā ar IKSD		***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pieejamo laukumu skaits	IKSD, ĪD, SD, izpild-direkcijas		2 000 000	2 000 000	Papildu finansējums

Brīvā laika pavadīšanas iespējas

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Brīvā laika centru ģeogrāfiskais izvietojums nav viendabīgs. Centru ierobežotā kapacitāte liedz iespēju tos apmeklēt visiem interesentiem, jo īpaši pusaudžiem un vidusskolas vecuma jauniešiem	Jaunu brīvā laika centru izveide vai esošo centru kapacitātes stiprināšana, īpaši apkaimēs ar nepietiekamu brīvā laika pavadīšanas iespēju piedāvājumu
	Pilnveidot esošo centru materiāltehnisko bāzi, nodrošinot saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas dažādām vecumu grupām
	Palielināt brīvā laika pedagogu skaitu un sekmēt viņu profesionālās kompetences paaugstināšanu
Nepietiekams iekļaujošais aspekts pašvaldības līdzfinansētajās bērnu un jauniešu nometnēs	Palielināt integratīva rakstura nometņu skaitu
	Nodrošināt plašāku informāciju par plānotajām nometnēm, izmantojot uz dažādām auditorijām vērstus informācijas kanālus
	RD iestāžu sadarbības veicināšana nometņu organizēšanā
Jauniešiem paredzētajos pasākumos iesaistās neliels mazākumtautību jauniešu skaits	Informatīvi pasākumi sadarbībā ar plašsaziņas līdzekļiem, kas vērsti uz mazākumtautību auditoriju
	Rīgā strādājošo mazākumtautību jaunatnes organizāciju apzināšana un sadarbības veidošana
	Finansējuma saņemšanas iespēju brīvā laika aktivitāšu rīkošanai popularizēšana, piesaistot organizācijas, kas aktīvi strādā nozarē, taču līdz šim nav sadarbojušās ar IKSD

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Iestāžu skaits; apmeklētāju skaits	IKSD			50 000	Papildu finansējums
Pilnveidoto centru skaits	IKSD	17 545	10 000	17 000	2012.gadā – esošais finansējums, 2013. un 2014. gadā – papildu finansējums
Pedagogu skaits	IKSD		***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Iekļaujošu nometņu skaits	IKSD	73 000	15 000	15 000	2012.gadā – esošais finansējums, 2013. un 2014. gadā – papildu finansējums
Iekļaujošu nometņu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Nometņu skaits; iestāžu skaits	IKSD	288 000	30 000	30 000	2012.gadā – esošais finansējums, 2013. un 2014. gadā – papildu finansējums
Pasākumu skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Organizāciju skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Organizāciju skaits	IKSD	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums

Sociālā iekļaušana

Problēma	Pasākumi (problēmu risināšanai)
Pieaug sociālās atstumtības riskam pakļauto ģimeņu ar bērniem skaits	Sociālpsiholoģiskie pakalpojumi ģimenēm ar bērniem – izglītojošās un atbalsta grupas, individuālās konsultācijas
	Dienas aprūpes centru bērniem izveide Rīgas pilsētā
	Personāla skaita palielināšana esošajos dienas centros bērniem, nodrošinot regulāru personāla apmācību
	Ārpus dienas centra pasākumu organizēšana bērniem (nometnes, ekskursijas)
	Diennakts krīzes tālruņa pakalpojumu nodrošināšana, psiholoģiskās palīdzības nodrošināšana krīzes situācijā nonākušām personām
Personu ar speciālām vajadzībām nepietiekama sociālā integrācija	Individuālo sociālās rehabilitācijas un motivācijas programmu izstrāde un īstenošana bērniem ar speciālām vajadzībām
	Dienas aprūpes centra bērniem ar speciālām vajadzībām izveide
	Atbalsta grupu nodrošināšana vecākiem, kuru bērns ir ar speciālām vajadzībām
	Individuālu rehabilitācijas plānu sastādīšana bērniem ar speciālām vajadzībām
	Sociālā darba speciālistu un ergoterapeitu apmācība
	Jauna grupu dzīvokļa izveide personām ar garīga rakstura traucējumiem
	Grupu mājas (dzīvokļa) klientu iesaistīšana darba tirgū ar mērķi uzsākt patstāvīgu dzīvi ārpus grupu mājas (dzīvokļa)
Nepietiekama pakalpojumu daudzveidība ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem	Darbinieku apmācība, metožu pilnveidošana darbam ar riska grupu klientiem
	Ilgtermiņa korekcijas programmas īstenošana pusaudžiem ar uzvedības traucējumiem
	Audžuģimeņu / aizbildņu / adoptētāju kustības popularizēšana iedzīvotājiem
	Audžuģimeņu / aizbildņu / adoptētāju atbalsta sistēmas – pakalpojumu kopuma izstrāde un nodrošināšana

Rezultatīvie radītāji	Atbildīgā institūcija	2012.g., finansējums gadā, Ls	2013.g., finansējums gadā, Ls	2014.g., finansējums gadā, Ls	Finansējums
Klientu skaits; grupu skaits	LD, RSD, NVO	500	500	500	Papildu finansējums
Dienas centri; klientu skaits	LD, RSD, NVO	32 200	32 200	32 200	Papildu finansējums
Amata vienību skaits; apmācību skaits	LD		33 000	33 000	Papildu finansējums
Pasākumu skaits	LD, IKSD, NVO		2700	2700	Papildu finansējums
Konsultāciju skaits	LD	15 700	15 700	15 700	Esošais finansējums
Klientu skaits	LD, RSD, pakalpojuma sniedzēji	18 400	18 400	18 400	Esošais finansējums
Dienas centrs; klientu skaits	LD, RSD, NVO	14 000	22 680	22 680	Papildu finansējums
Klientu skaits	LD, RSD, NVO		2700	2700	Papildu finansējums
Rehabilitācijas plānu skaits	LD, RSD, pakalpojuma sniedzēji	3000	20 000	20 000	Papildu finansējums
Apmācību skaits; dalībnieku skaits	LD, RSD, pakalpojuma sniedzēji	2500	2500	2500	Papildu finansējums
Dzīvokļu skaits; klientu skaits	LD, pakalpojuma sniedzējs		30 300	30 300	Papildu finansējums
Klientu skaits, kuri strādā algotu darbu; klientu skaits, kuri uzsākuši patstāvīgu dzīvi ārpus grupu mājas (dzīvokļa)	LD, pakalpojumu sniedzēji	7100	7500	7500	Papildu finansējums
Apmācību skaits; dalībnieku skaits	LD, RSD, NVO	**	**	**	Esošais finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Klientu skaits	LD	**	**	**	Esošais finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Publikāciju skaits; pasākumu skaits; izdales materiālu skaits	LD	**	***	***	2012.gadā – esošais finansējums, 2013. un 2014. gadā – papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pakalpojumu saņēmēju (ģimenes, personas) skaits	LD		***	***	2013. un 2014.gadā – papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms

Pasliktinās sociālās aprūpes dzīvesvietā pakalpojumu saņēmēju pašaprūpes spējas, tāpēc nepieciešama šo personu aktivizēšana	Pasākumi sadarbībā ar NVO, augstskolām u.c. institūcijām, lai veicinātu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientu aktivizēšanu
	Sociālo pakalpojumu nodrošināšana personas dzīvesvietā atbilstoši katras personas vajadzībām (vides pielāgošana personas mājoklī, ēkā, lai persona varētu iekļūt/izklūt no mājokļa, dienas aprūpes centri personām ar demenci, dienas centri pilngadīgām personām, invalīdu transporta pakalpojumi u.c.)
Sociāli mazaizsargāto grupu pārstāvju maza sociālā aktivitāte un neieinteresētība kopējo problēmu risināšanā	Rīgas Sociālā dienesta Dienas centra pasākumi ar sociālās integrācijas mērķi
	Līdzfinansējuma nodrošināšana sociālā atbalsta NVO projektiem un pasākumiem, kas veicina sociālo integrāciju
Vides pieejamības problēmas personām ar īpašām vajadzībām (t.sk. veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sniedzēju telpās)	Sabiedriskā transporta pakalpojumu pieejamības pilnveidošana
	Pasākumi, kas sekmē transporta pakalpojumu sniedzēju ieinteresētību pakalpojuma kvalitatīvā sniegšanā personām ar invaliditāti
	Pašvaldības īpašumā esošo telpu pielāgošana personām ar kustību traucējumiem veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu sniedzēju institūcijās
	Valsts nefinansētu tehnisko palīgīdzekļu nodrošināšana atbilstoši personas individuālajām vajadzībām, veicinot šo personu iespēju būt neatkarīgām un mazinot nepieciešamību pēc palīdzības pašaprūpē
	Rīgas ielu infrastruktūras pielāgošana cilvēkiem ar īpašām vajadzībām – ietvju apmaļu nolīdzināšana
Nepietiekams pakalpojumu klāsts bezpajumtnieku problēmu risināšanā	Sociālās rehabilitācijas programmas izstrāde un īstenošana darbā ar bezpajumtniekiem
	Īslaicīgās uzturēšanās mītnes pakalpojuma nodrošināšana (mājoklis un iespējas rūpēties par savu pamatvajadzību nodrošināšanu)
	Sabiedrības izglītošanas un informēšanas pasākumi par bezpajumtniekiem nodrošināto palīdzību

Pasākumu skaits; dalībnieku (klientu) skaits	LD, NVO, pakalpo- jumu sniedzēji	*	*	*	Nav nepieciešams finansējums
Sociālo pakalpo-jumu saņēmēju skaits	LD, RSD	1 550 000	1 550 000	1 550 000	Esošais finansējums
Pasākumu skaits; apmeklētāju skaits	LD, RSD, IKSD, NVO	94 500	94 500	94 500	Esošais finansējums
Pasākumu skaits; personu skaits	LD, NVO	50 000	50 000	50 000	Esošais finansējums, tiek sadalīts konkursa kārtībā
Pielāgoto transporta vienību un pi- eturvietu skaits	SD, SIA „Rīgas satiksme”		***	***	Papildu finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Apmācību skaits; dalībnieku skaits	NVO, SD, SIA „Rīgas satiksme”	**	**	**	Esošais finansējums, šobrīd nav aprēķināms
Pielāgoto iestāžu un vietu skaits	RD struktūr- vienības, LD, sociālo pakalpo- jumu sniedzēji	60 300	48 600	11 600	Esošais finansējums
Klientu skaits	LD, RSD	30 000	60 000	60 000	Papildu finansējums
Nolidzināto apmaļu skaits	SD	*	*	*	Esošais finansējums
Klientu skaits	LD, Rīgas patver- sme, NVO	31 100	34 000		Eiropas Sociālā fonda finansējums
Klientu skaits	LD, NVO		73 000	73 000	Papildu finansējums
Publikāciju, ziņu, izdales materiālu u.c. skaits	LD, NVO	600	600	600	Esošais finansējums

Pieaug darbspējīgu nestrādājošo personu skaits, tostarp ilgstošo bezdarbnieku skaits	Pagaidu darba vietu izveide pašvaldības iestādēs projekta „Algotie pagaidu sabiedriskie darbi” ietvaros
	Atbalsta grupu nodrošināšana bezdarbniekiem
	Jauniešu – bezdarbnieku atbalsta sistēmas pilnveidošana, veicot pieejamo resursu izvērtēšanu un turpmāk attīstāmo pakalpojumu plānošanu
	Latviešu sarunvalodas prasmju pilnveides grupu organizēšana darbspējīgām nestrādājošām personām
	Psihologa konsultācijas ilgstošiem bezdarbniekiem
	Sabiedrisko darbu organizēšana, lai aktivizētu RSD darbspējīgos nestrādājošos klientus un veicinātu nodarbinātību
Ierobežota veselības aprūpes pieejamība un nepietiekamas zināšanas par veselīgu dzīvesveidu un slimību profilaksi sociālās atstumtības riskam pakļautajām personām	Veselīga dzīvesveida konsultācijas Latvijas Sarkanā Krusta veselības istabās
	Publisku pasākumu organizēšana veselīga dzīvesveida popularizēšanai
	HIV profilakses veikšana (psihologa, sociālā darbinieka, HIV konsultanta konsultācijas, šļirču maiņa, prezervatīvu izsniegšana) narkotiku lietotājiem un viņu kontaktpersonām

Darba vietu skaits; klientu skaits	LD, RD iestādes, NVA	325 500	325 500		Papildu finansējums
Grupu un bezdarb-nieku skaits	LD, RSD, NVO	12 500	12 500	12 500	Esošais finansējums
Veikts pētījums, noteikta tālākā rīcība	LD, IKSD, NVO, NVA	6300	2800	2800	Eiropas Kopienas programmas URBACT finansējums; 2013. un 2014.gadā – papildu finansējums
Grupu un bezdarb-nieku skaits	LD, LVA, NVO	4500	4500	4500	Esošais finansējums
Konsultāciju skaits	LD, RSD	9600	9600	9600	Esošais finansējums
Klientu skaits	LD, RSD, NVO	20 000	20 000	20 000	Papildu finansējums
Veselības istabu skaits; klientu skaits	LD, NVO	8400	8400	8400	Esošais finansējums
Pasākumu skaits; dalībnieku skaits	LD, IKSD, NVO	4700	4700	4700	Esošais finansējums
Pakalpo-juma saņēmēju skaits	LD	53 400	53 400	53 400	Esošais finansējums

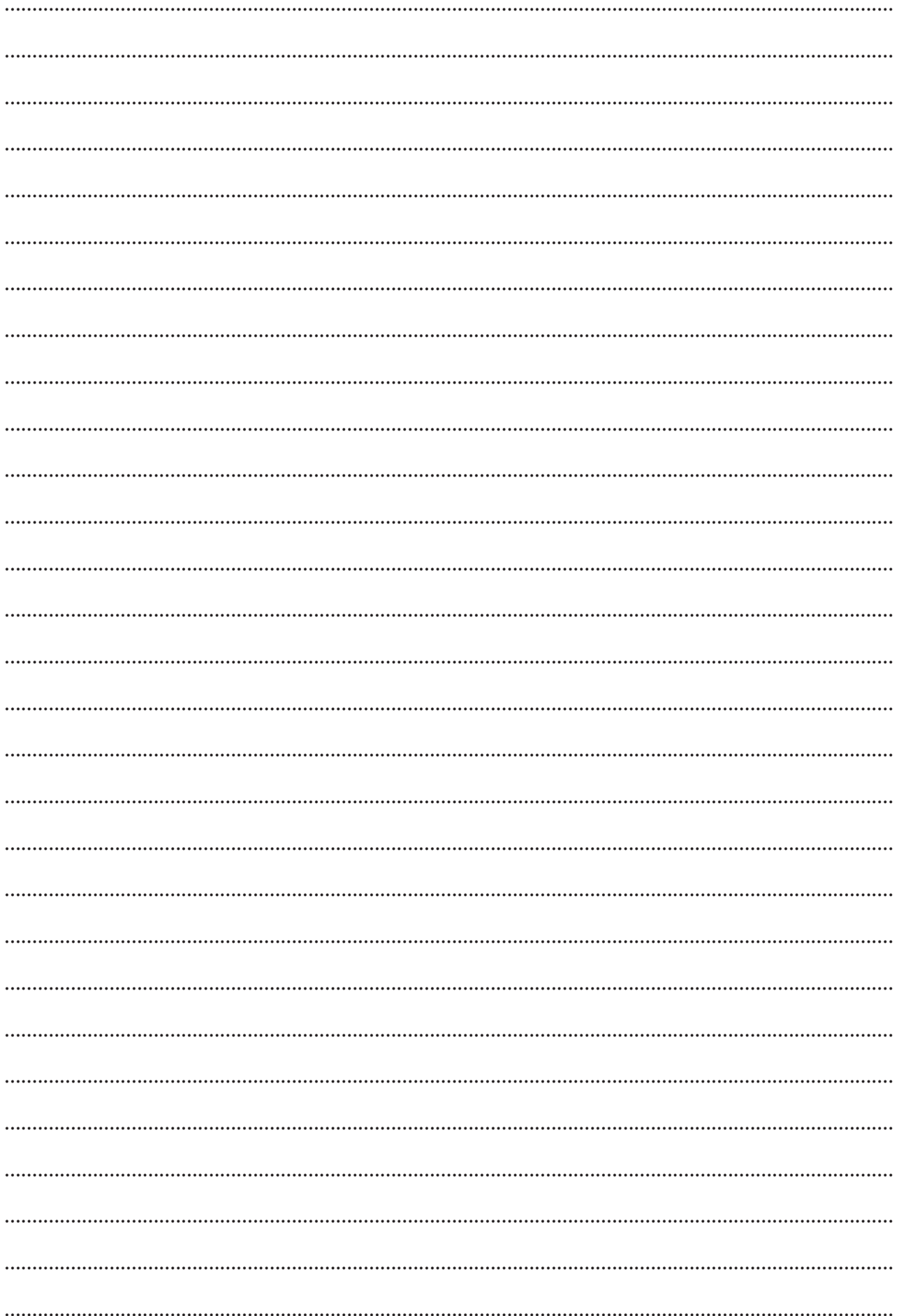
Finansējums nav nepieciešams – pasākums/aktivitāte tiek veikta darba pienākumu ietvaros, papildu līdzekļi nav nepieciešami.

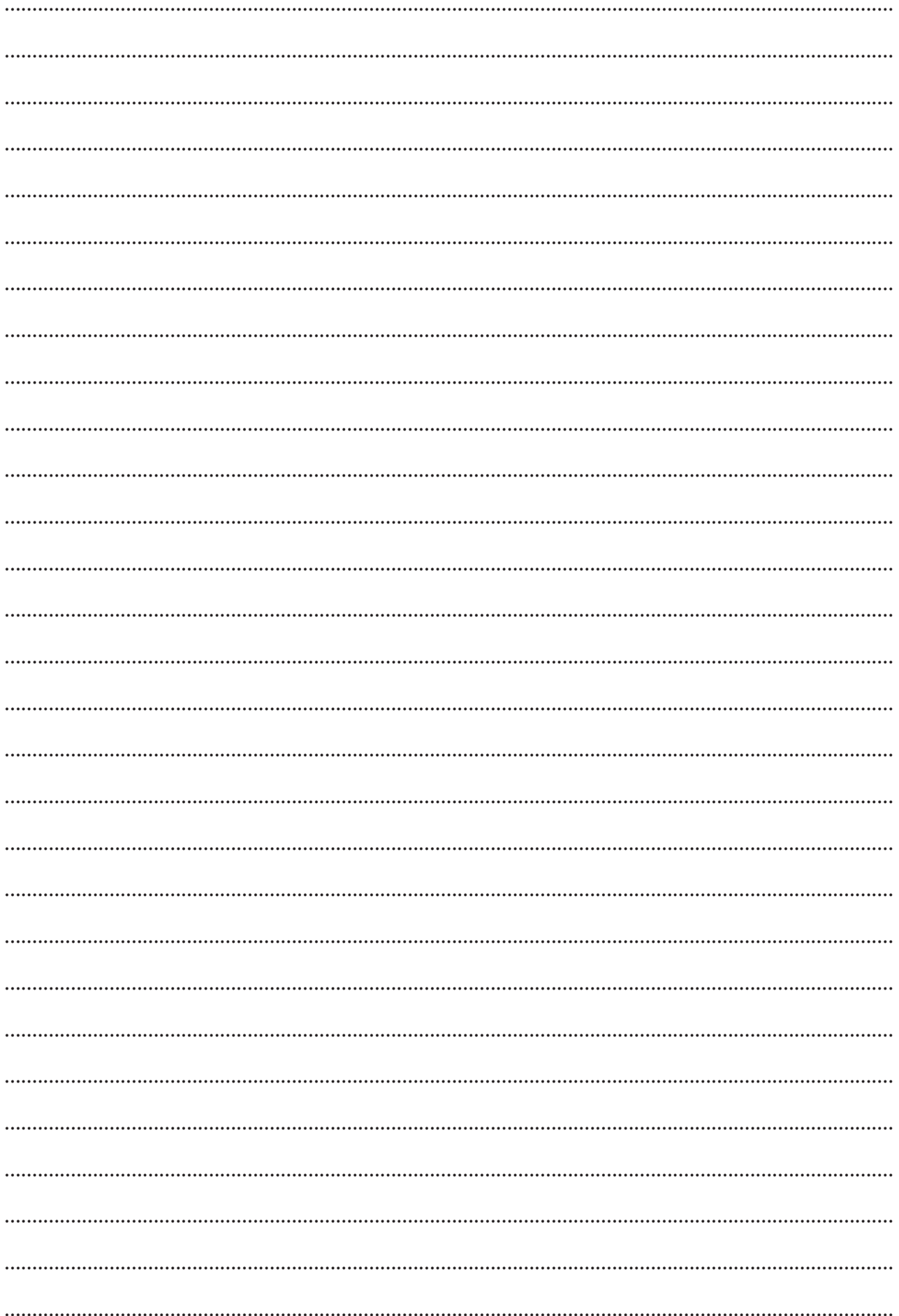
Esošais finansējums – RD atbildīgās institūcijas rīcībā ir finanšu resursi, lai īstenotu konkrēto aktivitāti.

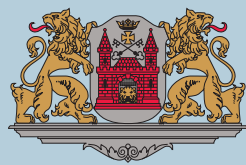
Papildu finansējums – aktivitātes veikšanai nepieciešami papildu finanšu resursi.

Domes priekšsēdētājs
N.Ušakovs

This image shows a full page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, typical of notebook or legal stationery. There are no margins, text, or other markings on the page.

Rīgas dome